

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK FAKÜLTESİ

İÇ MİMARLIK BÖLÜMÜ

**1950'LERDEN İTİBAREN TÜRKİYE'DE MOBİLYA TASARIMININ
GELİŞİMİ VE TÜRK TASARIMCILARIN İNCELENMESİ**

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Füsun SEÇER KARIPTAŞ

Hazırlayan:

Şeyma IŞIK

İSTANBUL 2017

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK FAKÜLTESİ

İÇ MİMARLIK BÖLÜMÜ

**1950'LERDEN İTİBAREN TÜRKİYE'DE MOBİLYA TASARIMININ
GELİŞİMİ VE TÜRK TASARIMCILARIN İNCELENMESİ**

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Füsun SEÇER KARIPTAŞ

Hazırlayan :

Şeyma IŞIK

İSTANBUL 2017

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İç Mimarlık A.B.D. Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Şeyma IŞIK tarafından hazırlanan “1950’lerden İtibaren Türkiye’de Mobilya Tasarımının Gelişimi Ve Türk Tasarımcıların İncelenmesi” konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : 14.06.2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu)

İmzası

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Füsun SEÇER KARIPTAŞ
Haliç Üniv. (Danışman)

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Büşra ÜNVER
Haliç Üniv.

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Salih SALBACAK
FSM Üniv.

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Oya Oğuz
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

TEZ ONAY SAYFASI

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve desteğini esirgemeyen hocam Sayın Doç. Dr. Füsun SEÇER KARİPTAŞ' a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca Yüksek Lisans Eğitimim boyunca yardımlarını benden esirgemeyen hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Bilge YARAREL'e teşekkürü borç bilirim.

Eğitim ve çalışma hayatım boyunca hiçbir konuda yardımlarını esirgemeyen başta ailem olmak üzere saygıdeğer hocalarım ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Şeyma IŞIK
İSTANBUL 2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa no

İÇİNDEKİLER	II
ŞEKİLLER DİZİNİ	II
ÖZET.....	1
ABSTRACT	2
GİRİŞ	3
1. MOBİLYANIN TANIMI.....	5
1.1. Mobilyanın Tarihi	3
1.2. Mobilyanın Gelişim Süreci	7
1.2.1. Mobilyanın Sınıflandırılması	15
1.3.1950'lerde Dünyada Mobilya	18
1.3.1.Avrupa'da Mobilya Tasarımı	20
1.3.2. Amerika'da Mobilya Tasarımı	26
1.4. 1970'lerde Dünyada Mobilya	31
1.5. 1980'lerde Dünyada Mobilya	33
1.6. 1990'lardan Günümüze Dünyada Mobilya.....	36
2. TÜRKİYE MOBİLYA TASARIMI	41
2.1. 1950'lerde Türkiye'de Mobilya	43
2.1.1. 1950'lerde Türkiye'de Öncü Mobilya Tasarımcıları	48
2.2. 1960'lardan 1990'lara Türkiye'de Mobilya	53
2.2.1. 1960-1990 Aralığında Türkiyede Öncü Mobilya Tasarımcıları	55
2.3. 1990'lardan Günümüze Türkiye'de Mobilya	60
3. TÜRKİYEDE MODERN MOBİLYA TASARIMININ GELİŞİM SÜRECİ 63	
3.1. Türkiye'de Modern Mobilya Tasarımı	64
3.2. Türkiye'de Modern Mobilya Üretimi	66
3.2.1.Modern Mobilya Üretim Kriterleri.....	73
3.3. Türkiye'de Öncü Modern Mobilya Tasarımcıları	76
3.4. Türkiye'de Uygulanan Modern Mobilya Tasarımları.....	80
3.4.1. Mobilya Üretim Yöntemleri	82
3.4.2. Türkiye'de Uygulanan Bilgisayar Destekli Mobilya Üretim Yöntemleri .	85
4. BÖLÜM SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	90
5. KAYNAKLAR	94
5. ÖZGEÇMİŞ.....	100

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa no

Şekil 1.1. Mısır Dönemi Çeşitli Mobilyaların Yapım Aşamasını Gösteren Resimler.	7
Şekil 1.2. Mısır Mobilya Örneği	9
Şekil 1.3. Mısır Mobilya Örnekleri, Tutankamon Mezarı, Tutankamon'un Eşyaları.	10
Şekil 1.4. Mısır Mobilya Örnekleri, Tutankamon Mezarı, Tutankamon'un Eşyaları.	11
Şekil 1.5. Yunan Dönemi Kullanılan Çeşitli Mobilyaları Gösteren Resimler.....	12
Şekil 1.6. 1950'lerde Mobilya Örneği	15
Şekil 1.7. 1950'lerde Mobilya Örneği	18
Şekil 1.8-9. 1950'lerde Mobilya Örnekleri.....	19
Şekil 1.10. 1950'lerde Mobilya Örnekleri	21
Şekil 1.11. 1950'lerde Yatak Odası Mobilyası Örneği, Chinds House Bedroom	22
Şekil 1.12. 1950'lerde Mobilya ve Konut Örneği; Virtual House.....	23
Şekil 1.13. 1950'lerde Mobilya ve Konut Mutfağı Örneği.....	24
Şekil 1.14. 1950'lerin Önemli Tasarımı, Wagner "Peacock" Chair	25
Şekil 1.15. 1950'lerin Önemli Tasarımı, Wagner "The Chair"	25
Şekil 1.16. 1980'lerde Amerika'da Mobilya	25
Şekil 17-18. 1960'larda Mobilya Örnekleri.....	26
Şekil 1.19. Charles-Ray Eames Tasarımı Oturma Elemanı.....	27
Şekil 1.20. Charles-Ray Eames Tasarımı Oturma Elemanı.....	28
Şekil 1.21. 1950'ler, Isamu Kenmochi Tasarımı Oturma Elemanı	28
Şekil 1.22. 1950'ler, Isamu Kenmochi Tasarımı Oturma Elemanı	29
Şekil 1.23-24. 1960'lı Yıllar Plastik Malzemeye Üretilmiş Oturma Elemanı Tasarımları	29
Şekil 1.25-26. 1960'lı Yıllar Plastik Malzemeye Üretilmiş Oturma Elemanı Tasarımları	32
Şekil 1.27. Emilio Embasz tasarımı örneği, Metropolitan Museum.....	33
Şekil 1.28-29. Archigram 1970, İngiltere	34
Şekil 1.30. High Tech Mobilya Örneği.....	35
Şekil 1.30. High Tech Mobilya Örneği.....	35
Şekil 1.31-32. Fütüristik Mobilya Örneği.....	36
Şekil 1.33. Craft Revival Mobilya Örneği.....	37

Sekil 1.34. Craft Revival Mobilya Örneği	37
Sekil 1.35. Charles Moore Tasarımı Oturma Elemanı.....	39
Sekil 2.1. Karemetal Grubu Oturma Elemanı Tasarımları	46
Sekil 2.2. Karemetal Grubu Oturma Elemanı Tasarımları	47
Sekil 2.3. Karemetal Grubu Oturma Elemanı Tasarımları	49
Sekil 2.4. Brüksel Fuarı, Türk Pavyonu Tasarım Ekibi ve Fuar Maketi	50
Sekil 2.5-6. Brüksel Fuarı, Türk Pavyonu	51
Sekil 2.7. Sadi Öziş Tasarımı Mobilyalar, 1950'ler	52
Sekil 2.8. Sadi Öziş, İlhan Koman, Karemetal Tasarımı Mobilyalar, 1950'ler.....	53
Sekil 2.9. Grup Espas; Oturma Elemanı Örneği.....	55
Sekil 2.10. Ahşap Ağırlıklı Sadi Öziş Oturma Elemanı Örnekleri	56
Sekil 2.11. Mimar Fazıl Aysu Tasarımı Mekan Örneği.....	56
Sekil 2.12. Mimar Fazıl Aysu Tasarımı Mekan Örneği.....	56
Sekil 2.13. Yıldırım Kocakçıoğlu Tasarımı Masa Örneği	58
Sekil 2.14. Selçuk Milar Grafik İşleri ve Ankara Milar Sanat Galerisi	58
Sekil 2.15. Yılmaz Zenger Tasarımları.....	59
Sekil 2.16. Atölye Derin Tasarımları.....	59
Sekil 2.17. Koleksiyon Mobilya Günümüz Oturma Elemanı Modelleri	60
Sekil 2.18. Adnan Serbest Tasarımı Bar Taburesi.....	61
Sekil 3.1. Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Defne Koz Tasarımları.....	61
Sekil 3.2. Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Oya Akman Tasarımları.....	70
Sekil 3.3. Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Atilla Kuzu Tasarımları.....	72
Sekil 3.4. Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Tanju Özelgin Tasarımları	72
Sekil 3.5. Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Kunter Şekercioğlu Tasarımları ...	75
Sekil 3.6. CNC Kesim Yöntemleri	82
Sekil 3.7. CNC Kesim Yöntemleri	82
Sekil 3.8. CNC Kesim Yöntemleri	85
Sekil 3.9. Bilgisayar Destekli CNC Makinesi	85
Sekil 3.10. Bilgisayar Destekli CNC Makinesi	90
Sekil 3.11. Bilgisayar Destekli CNC Makinesi	91

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Fatma ŞEYMA IŞIK
Anabilim Dalı : İç Mimarlık
Programı : İç Mimarlık
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Füsun SEÇER KARİPTAŞ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2017

ÖZET

1950'LERDEN İTİBAREN TÜRKİYE'DE MOBİLYA TASARIMININ GELİŞİMİ VE TÜRK TASARIMCILARIN İNCELENMESİ

Bu çalışmada Türkiye'nin modern mobilya tasarımı süreci ele alınarak, Türkiye'de mobilya alanında öncü olmuş tasarımcılar üzerinden Türkiye'de mobilya tasarımı üzerine incelemeler yapılacaktır. Yapılan araştırmalar kapsamında Türkiye'de özgün modern mobilya tasarımının 1950'li yıllarda itibaren başladığına ait çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma 1950'lerden günümüze kadar geçen süreci kapsayacak biçimde bir yapılandırma üzerinden mobilyanın gelişim sürecini ele alacaktır. İlk olarak Mobilyanın ilk varoluşundan itibaren geçirdiği süreçlere değinilecek, daha sonra 1950'ler ve sonrası aralığında Dünya'da mobilya tasarımının gelişimi incelenecektir. Dünya ve Türkiye'de mobilya tasarımının gelişimini daha iyi anlayabilmek için ilk olarak Avrupa ve Amerika'daki mobilya akımları, tasarım ve üretimleri ile Türkiye Mobilyasını karşılaştırmak, benzerlik ve farklılıkları saptamak önem taşımaktadır. 1950'li yıllardan itibaren Türkiye'deki mobilya tasarımcıları ile Türkiye'de mobilya tasarımının gelişimini etkileyen farklı akımlar, bu akımları oluşturan nedenler ve başlıca tasarımcılar çeşitli örneklerle birlikte ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mobilya, Tasarım, Mobilya Üretimi

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Fatma ŞEYMA IŞIK
Field : Interior Design
Program : Interior Design
Supervisor : Do. Dr. Fsun SEER KARİPTAŞ
Degree Awarded and Date : Master of Science – January 2017

ABSTRACT

THE DEVELOPMENT OF FURNITURE DESIGN IN TURKEY AND THE INVESTIGATION OF TURKISH DESIGNERS THROUGH 1950

In this study, the process of modern furniture design in Turkey will be examined and the studies on furniture design in Turkey will be made through the designers who were pioneers in furniture field in Turkey. Within the scope of the researches done, various studies have been done about the beginning of original modern furniture design in Turkey since 1950s. Therefore, this study will deal with the development process of the furniture through a configuration that covers the period from the 1950s to the present day. First, we will refer to the processes that furniture has had since its first existence, and then the development of furniture design in the world will be examined in the 1950s and beyond. In order to better understand the development of furniture design in the world and Turkey, it is firstly important to compare furniture trends, designs and productions in Europe and America with Turkish Furniture, and to identify similarities and differences. The furniture designers in Turkey since 1950 and the different trends affecting the development of furniture design in Turkey, the reasons that make up these trends and the main designers will be covered with various examples.

Key Words: Furniture, Design, Furniture Production

GİRİŞ

Tasarım, insan duyuları ile algılanabilen, çeşitli unsur veya özelliklerin oluşturduğu bir bütündür. Tasarım, kendisini etkileyen faktörler dikkate alınarak yapıldığı takdirde ürünü daha cazip hale getirip tüketici davranışlarına yön vererek onun ihtiyacını karşılar, rekabeti geliştirir. Değişen yaşam biçimleri, ihtiyaçların çoğalmasına neden olur. Bu ihtiyaç zamanla bir takım yeniliklerin insan hayatına girmesini sağlar ve zamanla artan ihtiyaçlar, teknoloji kavramını bir gereklilik haline dönüştürür. Bu gereklilik, eğitim, kültür, ekonomi, sosyal yaşam gibi etkenlerle bir araya gelerek mobilya seçiminde de etkili olmasını sağlar.

Bu anlamda yüzyıllardır farklı kültürler için, farklı formlara giren mobilya, önemli bir gereksinim haline gelmiştir. Türkiye’de ise küreselleşme süreciyle birlikte önem kazanan mobilya tasarımı, birçok mobilya firmasının sektöre girmesine sebep olmuştur. Dışa açılma, teknolojik yeniliklerin ülkeye girmesi daha esnek bir yaşamın söz konusu olması, dış ticaretin artması, mobilya firmaları arasına rekabeti sokmuştur.

Zamanla makine endüstrisinde yaşanan gelişmeler, mobilya endüstrisine yansımış, ortaya çıkan olgular, modern kavramının doğmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda mobilya, sosyo-kültürel etkilere bağlı olarak gelişim göstermiş, günümüzde mobilya kavramına modern olgusu da eklenmiştir. Modern mobilyanın oluşumunu etkileyen en önemli unsur olan endüstri, toplum yaşamında büyük bir değişiklik yaratmış, mobilya sanayisini derinden etkilemiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesi, toplumsal yaşamdaki ekonomik, kültürel değerler doğal olarak mobilya tasarımı ve tüketimini önemli seviyede etkilemiştir.

Türkiye’de mobilya tasarımı alanında öncü olarak tanımlanan tasarımcılar özellikle 1950’lerden itibaren kendini göstermeye başlayan modern mobilya örnekleriyle belirlenmiştir. Bu dönem aralığında tasarım alanında faaliyet gösteren firma ve tasarımcıların; tasarım ve üretim alanında geçirdikleri süreç ele alınmıştır. Modern

mobilya tasarımında Türkiye’de öncü konumda bulunan Mobilya tasarımcıları, mobilyaların tasarım sürecinden üretimine ve satışına kadar geçen süreçte kendi markaları ile var olmaları, en önemlisi tasarımlarını kendilerinin yapıyor olmaları ve günümüze kadar Türkiye’yi mobilya tasarımı alanında ileri bir noktaya taşımıştır, bu sebeple tez çalışması kapsamında ele alınmışlardır.

1. MOBİLYANIN TANIMI

İnsanın yerleşik hayata geçmesiyle birlikte tarım başlamış ve yeni yaşam şekillerinde konfor arayışına girmiştir. Bu konfor arayışı çeşitli eşyalarla birlikte mobilyayı insan hayatına girmeye mecbur bırakmıştır. Binlerce yıldır gerçekleşen insan gelişimi ile birlikte eşyaların da değişimi doğal bir sürece girmiş ve bu sürecin sonunda günümüz modern mobilya anlayışı oluşmuştur.

Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlükte mobilya tanımını “oturulan, yemek yenilen, çalışılan, yatılan yerlerin döşemesine yarayan taşınabilir eşyaya verilen ad” olarak vermektedir. Latince “mobilius” sözcüğünden türetilmiş olan mobilya sözcüğünün bugüne kadar birçok farklı tanımı yapılmıştır (Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr). Mobilya; Yapıların iç düzenini kurmak için sonradan yerleştirilen ve çeşitli gereksinimleri karşılayan eşyadır.

Mobilya, tespit edilmiş türleri olmakla birlikte, bağımsız ve taşınabilir parçalardır. Görünürdeki kullanım amaçları yemek, yatmak, eşya depolamak vb. yoluyla günlük yaşamı kolaylaştırmaktadır. Bunun yanında tarihsel gelişimi içinde mobilyanın insan yaşamında kentleşmeyle birlikte gelişmiş yapılarda da yer aldığı görülür. Mobilya sosyal konum belirleme, insanların beğenilerini ortaya koymada aracı olmak gibi başka işlevleri de yerine getirir. Oturulan veya yaşanan yerlerin süslenmesi ve her türlü kullanım amaçları için donatılmasına yarayan, yeri değiştirilebilen sabit veya hareketli eşya ve ürün anlamına gelen mobilyanın özellikleri, kullanılan ortamın veya mekanın kullanılabilirliğini doğrudan etkiler ve bunun yanı sıra estetik değeri ile de bulunan ortamın göze hitap etmesini, sıcak ve içinde bulunulmasından hoşnut kalınacak mekanlar oluşturulmasını sağlar. Kısaca mobilya; sanatı, mühendisliği ve ustalığı içinde barındıran insan kullanımına sunulmuş bir üründür.

İnsanoğlu; evler, çalışma alanları, sosyal yaşam alanları, eğlence ve dinlenme yerleri vb. gibi yaşadıkları ortamlarda birçok alet ve edevata ihtiyaç duyarlar ve onlarla

oldukça fazla zaman geçirirler. Bu alet ve edevatın dış görünüşleri, konforluluk ve ergonomi düzeyleri arttıkça, insanların duygu ve tavırları etkilenmekte ve insanlar içinde buldukları ortamdaki daha fazla haz almaktadırlar. Elbette konfor sadece mobilya demek değildir. İçinde yaşanan ortamın fiziksel özellikleri; uygun ısı, ışık koku ve renkler de dahil olmak üzere içinde bir çok etken bulundurmaktadır. Ancak mobilya, yaşam alanının temel unsuru olarak modern insanın hayatının merkezinde bulunmaktadır. Mobilya toplumun inançlarına, ihtiyaçlarına, kültürüne ve kimliğine göre biçimlenir. Toplumların ve daha küçük ölçekte bireylerin içinde temel yaşamsal fonksiyonlarını gerçekleştirebilecekleri hacimlere ihtiyacı vardır. Mekan oluşturmanın ana nedeni bu ihtiyacın var olmasıdır. Aynı zamanda çeşitli alet ve eşyalara da gereksinimleri vardır. İnsanın alet ve eşya ihtiyacı karşılamaya başladığı ilk çağlardan itibaren mobilya da varlığını göstermeye başlamıştır. Var olduğu andan itibaren mobilya hem bir ihtiyaç hem de bir süsleme aracı olarak görülmüştür. Dolayısıyla tüm bu dönemler boyunca uygarlıkların yaşam koşullarına ve estetik anlayışlarına bağlı kalarak çeşitli evrimler geçirmiştir.

İyi tasarlanmış, üretilmiş bir mobilya, insanların buldukları ortamı daha çok sevmelerini ve bu ortamların daha yaşanılabilir olmasını sağlar. Mobilyanın biçimi; onu oluşturan ünitelerin şekilleri, görünüşleri, memnun edici oranlarını, inceliği, çekiciliği, ürünü oluşturan bütün görünüm işlevselliği ve malzemenin uygun kullanımını kapsamaktadır. Böylece, iyi tasarlanan mobilya ve ünitelerinin uyumluluğu veya insanların Dünyevi alışkanlıklarını olumsuz etkilemeyen, daha çekici, göze hitap eden görünüşler yanında kullanışlı ve yararlı ürünler ortaya konulabilmektedir.

Mobilyanın gerekliliği, ilk çağlardan itibaren insan tarafından fark edilmiştir. İnsana özgü fiziksel özellikler, insanın çeşitli eşyaları kullanmasını zorunlu kılmıştır. Düşünebilen ve ihtiyacını belirleyip üretebilen insan, belirlediği ihtiyaçlar doğrultusunda kendi aletlerini üretmeye başlamış, sonrasında bu alet ve bulduğu malzemelerle kendi mobilyasını tasarlamıştır. İlk çağlardan günümüze mobilya üzerinde düşünüp onu geliştirmeye, türevlerini üretmeye devam etmektedir.

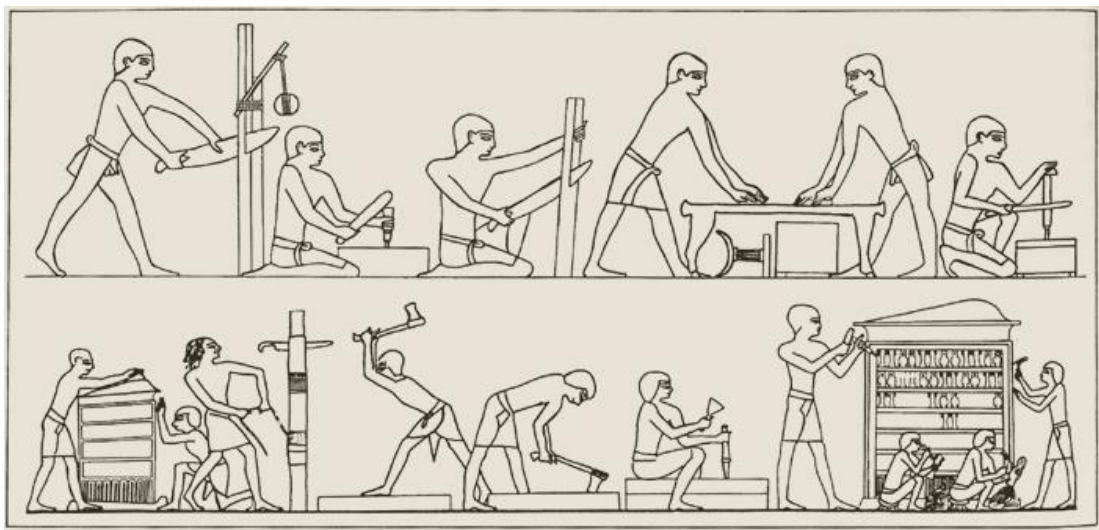
Mobilyanın insanın ilk varoluşundan itibaren biçimsel ve işlevsel olarak pek çok farklı biçime girdikten sonra sonucunda günümüzdeki halini aldığı görülmektedir. Mobilyanın değişiminde pek çok etkenin rol oynadığı bilinmektedir. Toplumsal yapı, sosyal ve kültürel faktörler ve coğrafi özellikler bunlardan bir kaçısı olarak sayılabilir.

Ancak mobilyanın değişiminde ve gelişiminde rol oynayan en önemli etkenlerden birisi olarak tarihi olaylar ve bu olayların yarattığı sonuçlar kabul edilmektedir. İnsanlık tarihi boyunca yaşanan önemli tarihi olaylar sonucunda yaşanan değişimler toplumları, bireyleri, yaşam koşullarını, kültürleri değiştirirken mobilyada da değişikliklere neden olmuş, teknolojinin gelişmesi ve getirdiğı yeniliklerle birlikte değişen üretim yöntemleri mobilyanın önemli biçimde değişmesinde rol oynamıştı

1.1. Mobilyanın Tarihi

Mobilya, insanoğlunun daha rahat bir yaşam sürmesi için ortaya çıkmış ve insanlığın gelişmesine bağlı olarak gelişerek varlığını devam ettirmiştir. Bunun en büyük sebeplerinden öncelikli olanı, fonksiyonel olması ve uygulanabildiğinde fayda getirmesidir. Mobilyalar, insanların günlük yaşamlarını daha konforlu ve ergonomik hale getirebilmek için tasarlanıp kullanıma sunulur. Sandalyeler, masalar, yataklar, kanepeler, gardıroplar; insanların oturma, dinlenme, depolama gibi ihtiyaçlarını karşılar ve günlük hayatın daha kolay ve efektif yaşanmasını sağlar. Bunların dışında hayatın her alanında mobilya kullanılmaktadır yaşamı kolaylaştıran ürünlerin tamamı mobilya olarak adlandırılabilir.

Tarih bilimciler bir toplumun gelişmişliğini kullanmış oldukları mobilyalardan anlamaktadırlar ve bu bilimsel yaklaşım yazısız dönem üzerinde yapılan araştırmalarda en büyük bilgi kaynağı olarak kabul görmektedir.

Şekil 1.1: Mısır Dönemi Çeşitli Mobilyaların Yapım Aşamasını Gösteren Resimler

Kaynak: <http://www.caginmobilya.com.tr/wp-content/uploads/mobilya-tarihi-2.jpg>

Günümüze geldiğimizde ise konfor ve uygulanabilirlik ile birlikte görsellik ön plana çıkmıştır. Modern dünyada, teknolojinin etkisiyle mobilya tasarım ve üretimi büyük bir ivme kazanmıştır. Bireyler kendi istekleri doğrultusunda kullanacağı mobilyayı belirli yardımları alarak tasarlayabilmekte ve tercihlerini fonksiyon, konfor, üretim içerisindeki zanaatçı ruh estetiği, fiyat etiketi ya da bunların hepsinin bir kombinasyonunun ortaya koyduğu bir ölçüte göre belirleyebilmektedir.

Genelde mobilya, yapıldığı çağın estetik görüşlerini yansıtır. Yaşanılan koşullara, bulunulan dönemin değer algılarına ve hatta insanların hangi kast konumunda bulduklarına göre üretilen mobilyanın özellikleri, malzemesi ve görüntüsü değişebilmektedir. Dönemin ekonomik, kültürel, sosyal koşullarının etkileri mobilyalar üzerinde izlenebilmektedir.

Tarihin ilk çağlarından itibaren mobilyanın yapımında da diğer eşyaların üretiminde olduğu gibi insanoğlu, ilk önce doğada hazır bulunan veya kolaylıkla elde edilen malzemeleri kullanmıştır. Bu malzemeler genel anlamda taş, ağaç, killi toprak ve benzeri ham maddelerdir. Mobilya yapımında bu malzemelerin arasında en çok kullanılanlar ağaç malzeme, ahşap ve masiftir. Ahşap malzemenin mobilya yapımında kullanılan ilk alet baltadır. İlk çağlarda yaşayan insanların günlük ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı ilk yapım aleti olmuştur. Boyutları büyük olan malzemede öncelik boyutun küçültülmesidir. Bunu gerçekleştirecek en pratik malzeme de baltadır. Bu yöntem ile yapılmış çok az sayıda mobilya günümüze kadar gelebilmiştir. Oyma ve yontma ile kaba birleştirme şekilleriyle yapılmış olan kullanım eşyalarının halen Avusturya, İsviçre ve İskandinav ülkelerindeki müzelerde bulunduğu belirtilmektedir (Holzwirtschaftliches, 1962).

Bu yöntemle “yarı doğal” mobilyalar yapılmıştır. Bu dönem; ortaçağın ilk yarısından 19.yy.a kadar devam etmektedir. Bu devirde, Mısırlılarla başlayan el aletleri ile yüksek kalitedeki mobilya yapımında balta, keser, testere, matkap ve keski gibi birçok el aletleri geliştirilmiştir. Bugün; bütün etkisiyle mobilya endüstrisini belirlemiş olan yüksek değer ve kalitedeki el yapılmış sanat eserleri bu devrin en önemli yapıtlarıdır. Bu dönemde; masif ağaç oymacılığı, kaplama ve çeşitli yüzey işlemleri büyük bir hüner ile geliştirilmiş ve günümüzde sanatsal yönüyle büyük bir hayranlık yaratmaktadır. Günümüzde de makinayla yapılmış mobilyalardan ziyade el işçiliği ile

üretilen mobilyalar daha fazla rağbet görmekte fakat üretimi zor ve zaman aldığı için fiyatının yüksek olmasından dolayı belirli bir kesime hitap etmektedir.

Tarihin her devrinde mobilya üretilmiş olup, günümüz modern dünyasına kadar varlığını sürdürmüş ilk mobilyaya, ilk çağda M.Ö. 2700-1075 yılları arasında Mısır’ da rastlanmıştır (Witte,1982). M.Ö. 4000’li yıllarda Mısır’da yapılan ahşap mobilya düzeyine Avrupa ancak Rönesans’ta ulaşabilmişti. Bu nedenle Mısır uygarlığı mobilya üretimi ve fonksiyonel kullanımı bakımından bir temel taş olarak kabul edilebilir.

Şekil 1.2: Mısır Mobilya Örneği

Kaynak: <http://antikamobilyalar.com/wp-content/uploads/2015/04/antika-sandalye-m%C4%B1s%C4%B1r-k%C3%BClt%C3%BCr%C3%BC-1.jpeg>

Mısır mobilyasında masif parçaları birleştirmekte kullanılan keten ipler, kurutulmadan kullanılıyor ve daha sonra ipler kuruyunca büzülerek birleşim noktaları sağlamlaştırılıyordu. Daha sonraki dönemlerde ahşap malzemeler birbirine geçmeli olarak üretilip mobilyalar birleştiriliyordu. Bunlarla birlikte canlılardan elde edilen ve

tutkal görevi gören malzemeler kullanılarak daha sağlam mobilyalar üretilmeye başlandı. Kullanılan bu tutkallar ahşap malzemeyi kaplama işleminde de kullanılarak oluşturulan ürünün daha uzun ömürlü olmasını da sağlamıştır. M.Ö. 1500 lü yıllarda yapılan ve Mısır Firavunu Tutankamon'un mezarında rastlanılan kaplamalı sandık, bu tekniğin en önemli örneklerindedir. Ayrıca bu sandık, mobilya yapım tekniklerinin çok eski dönemlerde dahi ne kadar gelişmiş olduğunun da bir kanıtı sayılabilir.

Şekil 1.3: Mısır Mobilya Örnekleri, Tutankamon Mezarı, Tutankamon'un Eşyaları

Kaynak: <http://i.sozcu.com.tr/wp-content/uploads/2016/01/15/tutankamon-un-mezar-odasi-tutankamon-firavun-1525467.jpg>

Mısır kültüründe ölen kişinin eşyalarıyla birlikte gömülmesi yine mobilyaların günümüze kadar ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Piramit mezarların içinde havasız bir şekilde yüzyıllarca dış etkenlerden, hava koşullarından ve insan elinden uzak bir biçimde saklı kalmaları özellikle lüks olarak adlandırılacak işlemeli ve mücevherli

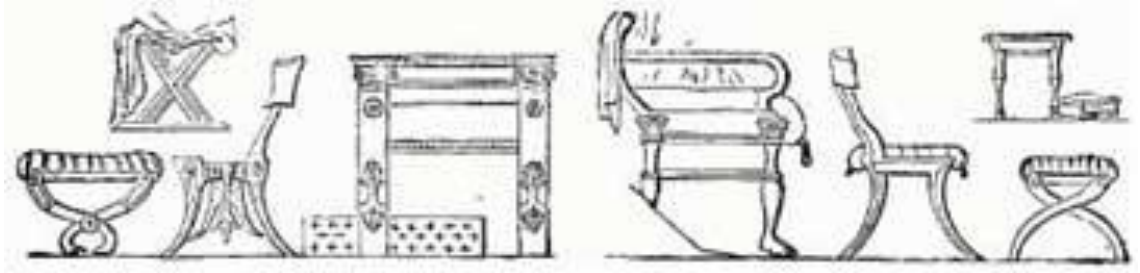
kral tahtları, tabureleri, sehpaları ve yatakları gibi dönemim özelliklerini yansıtan mobilyaların günümüze ulaşmasına olanak sağlamıştır.

Şekil 1.4: Mısır Mobilya Örnekleri, Tutankamon Mezarı, Tutankamon'un Eşyaları

Kaynak: <http://i.sozcu.com.tr/wp-content/uploads/2016/01/15/tutankamon-un-mezar-odasi-tutankamon-firavun-1525466.jpg>

Yunan döneminde, Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarına oranla çok daha fazla yazılı kaynak, resim ve kabartmalar bulunmaktadır. Bu kaynaklar sayesinde dönemin ev mobilyalarına ait pek çok bulguya ulaşılmıştır. Yunan sanatının ve dolayısıyla mobilyasının başlangıç noktasının Miken Çağı olduğu düşünülür. Ancak bu sanatın dış görünüşü ve hemen hemen tüm içeriği yönünden geniş ölçüde Girit etkisi altında olduğu görülmektedir. Çağ bittiğinde, yeni biçimler ve konuları olan başka bir sanat yavaş yavaş gelişim olanağı bulur. Arkeologların önceleri yorumladığı gibi yavaş yavaş ilerlemiş, kültürler arası doğrudan bir kesinti olmamıştır.

Şekil 1.5: Yunan Dönemi Kullanılan Çeşitli Mobilyaları Gösteren Resimler

Kaynak: <http://www.caginmobilya.com.tr/wp-content/uploads/mobilya-tarihi-2.jpg>

1.2. Mobilyanın Gelişimi

Orta Çağ Döneminde dini öğelerin artması ve din konusunun baskın olmaya başlamasıyla toplum üzerindeki baskı giderek artmış, sosyal ve kültürel yapıyla birlikte pek çok alanı etkisi altına almıştır. Orta çağ tüm bilim, sanat ve sosyal yapı incelendiğinde Avrupa'nın krallık çağı olarak kabul edilmiştir. Bu karanlık dönem din baskısı ve otorite ağırlıklı bir düşünceye sahip İmparatorluğun yıkılması ile son bulmuştur. Özellikle sanat ve tasarım alanında etkili olmuş dolayısıyla mobilya üzerinde de etkisini göstermiştir. Özellikle Gotik dönem ve sanatı bir süre daha etkisini korumuş, Rönesans'ın gelmesiyle birlikte yeni bir sanat anlayışına yerini bırakmıştır. Dini inançların etkisinde kalan Gotik Sanatı diğer tüm sanatların ve akımların aksine herhangi bir etkileşim olmadan doğmuştur. Dönemde özellikle koyu renk Ağaç malzeme çok fazla kullanılmıştır. Kalın torna ayaklar ve masif tabla Gotik mobilyasının en belirgin sembolü olmuştur.

Rönesans mobilyası; reform hareketlerinin getirdiği yeni anlayışlara karşı bir propagandayı hedefler. Dini ve din dışı konularda etkili güce sahiptir. Rönesans'a sanatında görülen geometrik ve köşeli formlarla birlikte çizgisel renkler ve ışıklar, dağıtılmış olan formların psikolojik etkinlik kaynağı olarak yeni bir renk anlayışının varlığını göstermeye başladığı görülmektedir. Sonrasında ortaya çıkan Barok ve Rokoko stillerin de ise çok kabartmalı ve yüksek maliyetli işçiliklerinin uygulanması ekonomik nedenlerle güç olduğu için, daha çok XV. ve XVI. Louis stillerinin sadeleştirilmiş hallerinin "Klasik Mobilya" olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Mobilyanın tarihsel gelişimini dönemlere ayıracak olursak:

- **Arts and Crafts:** Ustalar ve sanatları akımı başlar. Öncülerinden William Morris; makinayla üretime karşı çıkmış, el işçiliğine dayanan tasarımlar geliştirmiştir. Bu düşünce gerçekleşemezdi çünkü; artık makine her alana girmişti ve üretim makinelerle yapılacaktı.
-
- **Art Nouveau:** Doğayı taklit eden bir yöntemdir. Yaprak, çiçek vb. işleme gelişmemiştir. Endüstriyel alana girilmemiştir. Çok yaygın olarak tüm Avrupa'da kullanılan Art Nouveau mobilyalar 19.yy.ın sonunda İstanbul'un köşk ve yalılarında, ünlü otellerin de oldukça fazla yer almıştır. Çok sevilmesine ve bugün bile beğenilmesine karşın Art Nouveau mobilya bir geçiş dönemi mobilyası olmuştur. Doğaldır ki ince işçilik ve ustalık isteyen bu tür ahşap mobilyalar endüstri çağının mobilyası olmayacaktır. Art Nouveau Mobilyası incelendiğinde iki farklı uygulama biçimi görülmektedir. İlki; ahşabın biçimlenmesinde dönemin tüm olanakları kullanılarak mobilyanın bütününe kıvrımlı ve sürekli çizgilerden meydana getirilmesidir. Resim, baskı ve yüzey süslemelerinde sıkça kullanılan kıvrımlı hatlar ve dalgalı çizgiler, kolay biçim verilebilen malzemeler üzerine çalışan tasarımcıları etkileyerek zamanla mobilya ve mimarlığa yansdı. Kıvrılan dallar, uzun yapraklar, lale, tavus kuşu, zambak, nilüfer, su sineği, saçları dalgalanan genç kadın figürleri ile birlikte yoğun olarak pastel renkler kullanılıyordu. *Hector Guimar* (1867-1942) ve *Eugene Gaillard* (1862-1933) bu tarzda üretilmiş mobilyaların Paris'te en çok bilinen tasarımcılarından olarak gösterilebilir.
- **Werbund Akımı: Makinayla** üretilebilecek mobilyanın yanı sıra, mobilyada yalın tasarımlar kullanılmıştır. Bu akımın kurucuları, biçimlere yalınlık getirmiş ve standardizasyon fikrini ortaya koymuşlardır.
- **Michael Thonet:** 1856 yılında ilk kez mobilyada buhar gücünden yararlanılmış ve bükme mobilya kullanılmıştır.

De- Stijl ve Bauhaus Akımı: Mobilya süsten tamamen arındırılmıştır. Toplu üretime geçiş hız kazanmıştır. Modernist bir düşünce yapısıyla hareket eden

"de Stijl" tasarım alanındaki düşüncelerini yaygınlaştırarak uygulamaya koymaya çalışırken, 1917 yılında komünist bir devrimi gerçekleştirmiş olan Rusya'da da "Constructivist" ler toplum için yeni bir düzen kurmanın heyecanı ile "de Stijl" ile benzer nitelikte girişimlerde bulunuyordu. Mobilyanın yapısı işlevine uygun olmalı ve yapıyı oluşturan parçaların birbirleri ile olan ilişkileri net olmalıydı. Taşıyıcı sistem gövdeden kesin olarak ayrı tutulurdu. Fonksiyonun ve işlevin ön planda olduğu, ucuz ve kalıcı ürünlerin üretildiği yeni bir dönem başlamalıydı. Böylece *Gropius* sanat ve zanaatı birleştirerek, fonksiyonel ve sanatsal ürünler yaratmak istiyordu. Bauhaus' a göre mimari tasarım, resim, heykel ve zanaatkarlık işbirliği içinde olmalıydı. *Walter Gropius*; sanatçıyı, zanaatkarın yücresi olarak tanımlamaktaydı. Bauhaus' un kurulma aşamasında amaçlanan düşünce sistemi; sanatsal ve uygulamalı bir öğretimdi. Tüm öğrenciler kendi seçimleri doğrultusunda çalışma atölyelerine katılıp bitirerek mecburi hazırlık kursunu tamamlamak zorundaydı. Ve temel zanaat bilgisi, tasarım parametreleri ve uygulama bir araya getirilmişti. Kendinden önceki dönemlerin aksine makina Bauhaus tasarımcıları tarafından pozitif bir eleman olarak değerlendiriliyordu. Bu sebeple endüstri ürünleri tasarımına da önem veriyorlardı(Vikipedi, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Bauhaus>). Bauhaus yenilikçi ve güçlü bakış açısıyla yaratıcılığı yükseltirken yeni bir kültürel kimlik yaratmayı da başarmıştır. Ancak grup yaratıcılığı ve tasarım eğitimindeki özgünlüğüne rağmen Bauhaus sınırlı bir başarıda kalmıştır (Yararel; 2014, s; 34).

- **Pop-Art:** Başta *Andy Warhol* olmak üzere Pop Sanatçıları'nın eserlerindeki konular günlük hayatta herkesin kullandığı sıradan objeler, yayın organlarında tekrarlanan olaylar ve halkın ilgilendiği kişilerdi. Pop sanatçılarının sanatsal çalışmaları illüstrasyonla sınırlı değildi. Sinema da dahil olmak üzere tüm sanat dallarında çalışmalar yapıyorlardı.
- **Post-Modernizm:** 70' lerin ilk yarısını tamamen etkisi altına aldı. Bu dönemle birlikte tasarımın her alanında etnik öğeler yoğun olarak kullanılmaya başlandı. Üçüncü dünya ülkeleri el sanatları, doğal kumaşlar, doğal ve organik

desenler, koyu ve karmaşık renklerle birlikte natürelilik tasarımı oldukça önemliydi.

1.2.1. Mobilyanın Sınıflandırılması

Mobilya bir çok farklı şekilde sınıflandırılabilir. Günümüzde mobilya kullanım yer ve amacına göre 4 ana gruba ayrılmıştır.

Aşağıda 4 ana gruba ayrılan mobilyalar sonrasında işlevsel özellikleri; sabitlik/hareketlilik, işlevsel çeşitlilik, modülerlik, toplanabilirlik / boyut değiştirilebilirlik / depolanabilirlik alt başlıkları altında incelenmektedir.

1. Konut mobilyası

- a) Oturma odası (kütüphane, koltuk tk.)
- b) Yemek odası (masa ve sandalyeler)
- c) Yatak odası(elbise dolabı-gardırop-, tuvalet masası, karyola, puf, çekmeceli çamaşır dolabı-şifonyer-ve komodin)
- d) Hol (Antre) mobilyası (portmanto, telefon sehpası)
- e) Çocuk odası mobilyası (ranza, çalışma masası ve kütüphanesi, komodin vb.
- f) Bahçe mobilyası veya yazlık mobilya (şezlong, portative koltuk, masa, sandalye)

2 . Okul Mobilyası.;

Bunlar; sıra ve masalar, kürsü ve dolaplar ile yazı tahtalarıdır.

3 .Büro mobilyası;

Masa ,koltuk, sandalye ve sehpa takımlarıdır.

4 .Kent mobilyası;

Bank, lamba direği, çeşme, yer döşemesi vb. gibi.

- **Sabit Mobilyalar;**

Mobilyalar; çevrelerine bağımlı yani sabit veya bağımsız yani hareketli olarak tasarlanabilirler. Mekana bağımlı mobilyayada en önemli mekansal özellik, konutta bulunan odaların tüm fonksiyonları içeren hacimler şeklinde tasarlanmış olmasıdır. çok amaçlı kullanılan oda mekanının esneklik özelliği, seçilen mobilyalar ile sağlanmıştır. Esnekliği sağlayan mekansal çözümlerde farklı kullanımlara uygun sabit mobilyaların etkisi büyüktür.

Sabit mobilyalar mekana özgü olarak tasarlandıkları için ait oldukları çevrenin, yani yapının bir parçası durumundadır. Konutta yaşayan hane halkları değişse dahi; sabit mobilyalar evin en kalıcı mobilyalarıdır. Gömme dolaplar, yere sabitlenmiş masalar, bankolar, mutfak banyo dolapları sabit mobilyalardır.

- **Hareketli Mobilyalar;**

Mobilyanın sabit olmaması ve mekân içerisinde yer değiştirebilme özelliği kullanıcıların mekanı istedikleri şekilde düzenleyebilmesine izin vermektedir. Günümüzde konut iç mekanlarında yapı sistemiyle bağlantılı olan dolaplar haricinde diğer bir çok mobilya elemanı serbest olarak konumlandırılmaktadır. Bu sayede kullanıcılar mobilyalarının yerlerini istedikleri şekilde değiştirebilmektedirler.

- **İşlevsel Olma;**

İşlevsel Çeşitlilik ve fonksiyonellik özellikleri mobilyada ihtiyacı karşılama özelliği olarak tanımlanır. Bir konut içerisinde mobilya kullanmanın ana nedeni konut içerisindeki yaşamsal faaliyetler esnasında ortaya çıkan ihtiyaçları konforlu bir şekilde karşılamaya yöneliktir. Mobilyada birden fazla işlev birleştirilerek “işlevsel çeşitlilik” durumu ortaya çıktıkça mobilyanın o ihtiyacı karşılamak üzere tasarlanması ilkesi esas alınmalıdır.

Mobilyanın amaçlara ve gereksinimlere uygun özelliklerde olması uygun ölçüler yanında birkaç amaca yarayacak nitelikte veya yapıda olmasıdır. Mobilyanın uygun malzemeden üretilmesi kullanımı yanında ekonomik yararlar sağlayacaktır. Bunların yanında, dayanıklılık gerektiren ürünlerde direnci yüksek, sökülüp takılabilir (demonte) kolaylıkla taşınabilir yapılarda hafif, estetiklik için ise değerli ve kolay şekil verilebilir ağaç malzemeler seçilmelidir.

- **Modülerlik;**

Mobilyada modüler olama özellikle konut içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçları farklı oranlarda karşılayacak şekilde oransal bölünmeler yaratmaktadır. Dolayısıyla ortaya çıkarılan modüllerin farklı kombinasyonlar halinde yan yana ve/veya üst üste getirilmesi, ihtiyacı tam olarak karşılama sistemi olarak tanımlanır (Burdurlu & Ejder, 2000). Modüler mobilyalar; kullanıcının değişen veya çeşitlenen ihtiyaçlarına cevap verebilmektedir. Modülerlikte amaç mobilyaların tek birimden olmayıp parçadan bütüne gitme mantığının kullanılmasıdır. Modüler mobilyaların diğer bir özelliği ise birimlerin bir araya gelerek farklı mekanlara uyum sağlayabilen genellikle çok amaçlı ve bütünleşik strüktürler oluşturmalarıdır. Modüler sistemler boyutsal özelliklerinin sağladığı olanaklar ile her yönde çoğalmayı sağlarlar. Zaman içerisinde gerektiğinde mobilya ilavesi veya çıkartması yaparak, bölüp ayırarak veya birleştirerek esnekliği sağlamaları önem taşımaktadır.

- **Depolanabilirlik;**

Toplanabilirlik olarak da tanımlanabilen depolanabilirlik özelliği, mobilyanın kullanılmadığı zamanlarda, mekanda yer kaplamaması amacıyla hacminin küçültülebilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Özellikle İç içe geçerek toplanma özelliği ile mobilya gerektiği zamanda kendi içerisinde bir hacim oluşturmuş olur ve konut iç mekanında yer kaplamamış olur. Yaşam alanlarında Metrekarelerin önemli olduğu günümüz konutunda, kullanıcılar yaşam alanlarında kullanmadıkları ya da az kullandıkları nesnelere toplayarak mekanları hacimsel olarak rahatlatmak istemektedirler. Bu noktada hafiflik ve kolay taşınabilirlik devreye girmektedir.

Mobilyanın işlevsel özellikleri başlığı altında incelenen sabitlik/hareketlilik, işlevsel çeşitlilik, modülerlik, toplanabilirlik / boyut değiştirebilirlik / depolanabilirlik özellikleri mobilyanın “esneklik” niteliğinin bütün alt başlıkları kapsayan bir nitelik olduğu görülmüştür (Üst; 2015, sf;105-108).

1.3. 1950'lerde Dünyada Mobilya

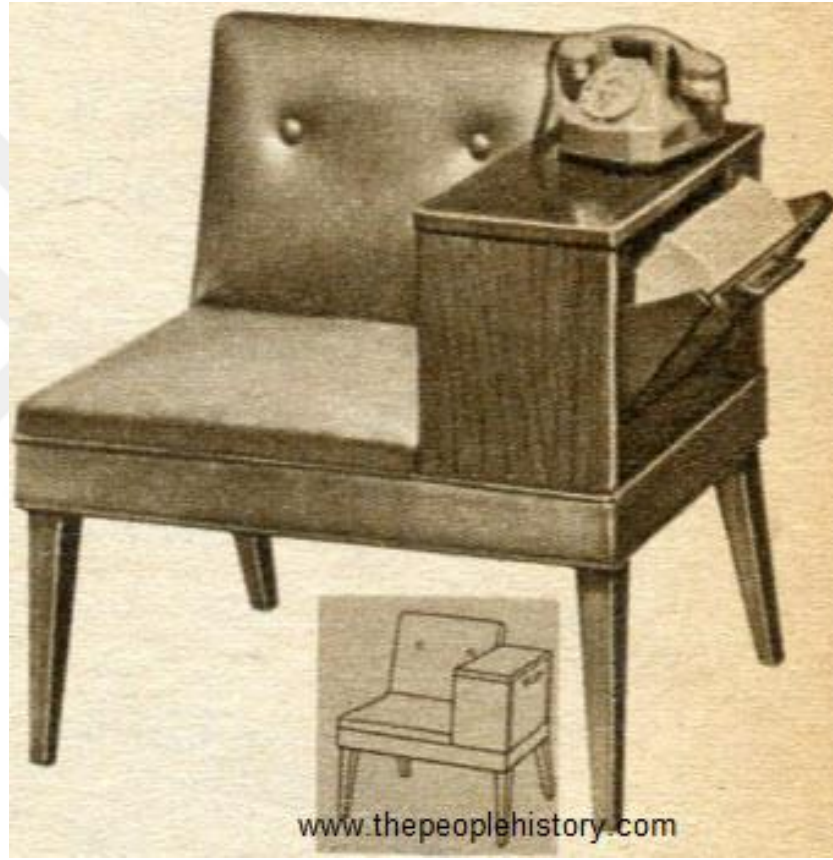
İnsan yaşamı, içinde bulunduğu pek çok farklı unsurdan etkilenmektedir. Bunların başında “çevresel faktörler” gelmektedir. Çevresel faktörler, insanın rahatını ve sağlığını devam ettirecek şekilde tasarıma adapte edilmelidir. Kullanıcının mobilya ile temasında temel amaç fayda sağlamaktır ve haz duygusu verebilen mobilyalar bu nedenle önem kazanmaktadır. Türkiye’de batılı anlamda modern mobilya kullanımının Osmanlı Dönemi’nde Tanzimat Fermanı dönemine denk gelmesi ve bu tarihsel aralıkta pek çok değişikliğin başladığı pek çok kaynakta belirtilmektedir. Tanzimat fermanının ilanından sonra başlayan ve giderek hızlanan batılılaşma hareketlerinin yaygınlaşması birçok alanda etkili olmuş, mobilya üretiminde de Osmanlı için batıdaki örneklerin kopyalanması açısından kaynak olmuştur.

Şekil 1.6: 1950'lerde Mobilya Örneği

Kaynak: <http://www.thepeoplehistory.com/5f/1951modernbedroomset.jpg>

Türkiye’de özellikle modern mobilya tasarımının yaygınlaşmaya başladığı ilk yıllardaki malzeme ve teknik yetersizliklerin de etkisiyle özgün bir tarz oluşmamış, daha çok dünyadaki gelişmeler takip ve taklit edilmiştir. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de modern mobilya tasarımının gelişim sürecini daha doğru analiz ve tespit edilmesi açısından, Türkiye’de modern mobilya tasarımı üzerine çalışılmaya başlandığı 1950’lerden günümüze, mobilya tasarımının Dünyadaki gelişme sürecini incelemek, karşılaştırmalı analiz yapılması açısından önem taşımaktadır.

Şekil 1.7: 1950’lerde Mobilya Örneği

Kaynak: <http://www.thepeoplehistory.com/5f/1952gossipbench.jpg>

1945’den bu güne mobilya tasarımı pek çok farklı aşamadan geçmiştir. Meydana gelen değişimler önemli ölçüde sürekli değişen moda akımları çevresince teşvik edilmiştir ve böylece dönüşümler hızlı ve sık gerçekleşmiştir. Sonuç olarak tarzların komple yaşam döngülerinin bir on yıl veya daha az olduğu görülmüştür. Tasarım arayışı içinde olan akımlardan biri olan Art Deco; 1925 sonrasında özellikle Avrupa’da yayılmaya başlamıştır. Sade, süslemeden uzak ve saf kalma arayışlarının neden olduğu sıkıcılığın

ve modern kavramının en önemli eleştirilerinden biri olan soyutluğun giderilmesine yönelik çabalarla birlikte yeni bir tasarım dilinin temelleri atılmıştır. Geçmiş göndermeler yoluyla önceki olumsuzlukların giderilebileceğini savunan post modernistler, modernliğin sadelik, yalınlık ve iç-dış birliği ilkelerine karşılık biçimsel çekicilik ilkesini benimsemişlerdir. Dünya’da Mobilya tasarımı gelişiminin tarihsel zaman aralığında inceleneceği bu bölümde, mobilya tasarımındaki gelişmeler on yıllık periyotlar kapsamında değerlendirilmelidir.

1.3.1. Avrupa'da Mobilya Tasarımı

1950’li yıllarda İkinci Dünya Savaşı’nın etkilerinden kurtulup kendini yenilemeye başlayan Dünya, hızlı gelişen bir yenilenme sürecine geçmiştir. Savaşın beraberinde getirdiği yıkıcı ve olumsuz etkilerin yanı sıra pek çok ülkenin ekonomisi zarar görmüş ve ülkeler bu zararlarını kapatmaya yönelik olarak sanayilerini geliştirme yoluna gitmişlerdir. Savaş zamanı yapılan harcama ve araştırma ekipleriyle yeni üretim yöntemleri ve malzemeler geliştirilmesine başlanmıştır. Bu teknolojiler sayesinde savaş sonrası endüstrisinde kullanılan üretim yöntemleri ve yeni malzemeler, sıradan ve gündelik olarak adlandırılan pek çok gerekli-gereksiz nesnenin de seri olarak üretimine olanak sağlamıştır. Böylece üretim yöntemleri ve endüstride gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır.

Dünya genelinde oldukça yoğun tempolu bir üretim çağına girilmiş ve 50’li yılları “Batılı ülkeler daha önce hiç böylesine bolluk görmemişti; evler, arabalar, buzdolapları, elektrikli süpürgeler, ekme kızırtıcıları, oyuncaklar ve bilimum alet, Bolluk ülkelerinde büyük bir refah dönemi yaşamayı sağlayacak tüm şartlar bir araya gelmişe benziyordu.” sözleriyle yerini almıştır.

Üretim teknolojisini geliştirmek için mevcut mühendislik sistemleri güncelleştirilmiş ve sentetik yapııştırıcılar, hafif naylon, akrilik, polyester ve polietilen reçineleri gibi yeni malzemeler geliştirilmiştir. Ark kaynak, plastik kalıp ve alüminyum döküm, süreçlerindeki gelişim ile birlikte en büyük teknik kaynağı özellikle uçak üretim endüstrisi sağlamıştır. Yeni malzemelerin büyük ölçüde deneme potansiyeliyle kullanılabilir hale gelmesiyle o güne kadar mobilyanın standart haldeki seri üretimini ilk kez gerçeğe dönüştürmüştür. (Fiell, 1991, s. 17).

1950’li yıllarda hızla gelişen teknoloji ve yeni malzeme seçeneklerinin de etkisiyle yaşanan bu yoğun üretim süreci mobilya tasarımını da yönlendirmiş ve mobilya üretimini etkilemiştir. İkinci dünya savaşı daha hızlı ve düşük maliyetli endüstriyel üretim gereksinimini büyük ölçüde arttırmıştır. Bu yıllarda Gio Ponti gibi Anti-Rasyonalistlerin adet odaklı olmak yerine kalite ve işçiliği savunan görüşleri 1950’lerin İtalyan mobilya ve ürün tasarımında kendini göstermeye başlamıştır (Fiell, 1991, s. 23).

Şekil 1.8-9: 19502lerde Mobilya Örnekleri

Kaynak: <https://upwithfurniture.files.wordpress.com/2015/03/1950s-ad.jpg>

Kaynak: <http://file.vintageadbrowser.com/dfvrjscwf4agmc.jpg>

1950’lerin başından itibaren Avrupa’da mobilya tasarımında öncü olan ülkeler arasında İtalya oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. İtalyanlar tasarıma bakış açıları ve tasarladıkları mobilyalar, detaylar ve kaliteli işçilik ile özgün bir tarzda üretimlerde bulunmuşlardır. 1945 ve 1950 yıllarda İtalyan tasarımında iki farklı bakış açısı kendini göstermeye başlamıştı: basit fonksiyonel tasarımı destekleyen Neo-Rasyonalizm ve daha üstün, tarz ve ayrıcalıklı parçalardan zevk alan Anti-Rasyonalizm (Fiell, 1991, s. 23). İtalya’daki tasarım kriterlerini belirleyen temel

unsurlar arasında en önemlisi politik değişimler olarak gösterilebilir. Neo-Rasyonalistler alt sosyal sınıfın gereksinimlerini karşılayabilecek düşük bütçeli ürünler üzerinde durmuşlardır.

Şekil 1.10: 1950'lerde Mobilya Örnekleri

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/97/fe/0f/97fe0f3a0043226153f81579a8022f2b.jpg>

İtalyan tasarımı 1950'lerden itibaren aralarında Türkiye'nin de bulunduğu dünyanın pek çok ülkesi üzerinde etkili olmaya başlamıştır. İtalyanlar kendilerine özgü bir

çizgiye sahip mobilya tasarımları, kaliteli malzeme kullanımları, detay çözümleri ve reklam ve pazarlama yöntemlerinin de dünyada mobilya konusunda oldukça etkin ve önemli bir yere gelmiştir.

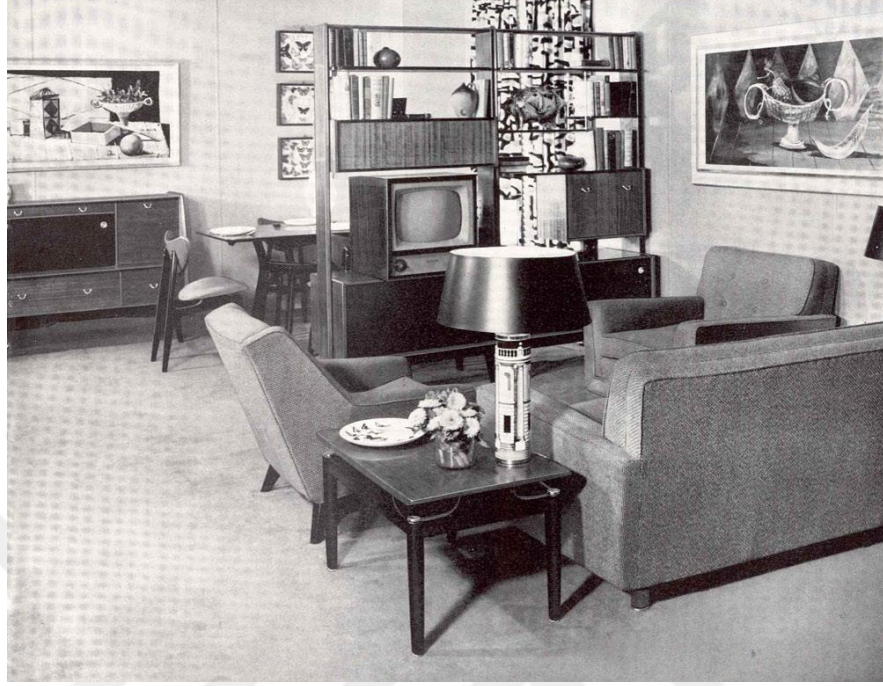

Şekil 1.11: 1950’lerde Yatak Odası Mobilyası Örneği, Chinds House Bedroom

Kaynak: https://c2.staticflickr.com/2/1115/543233724_420b7caa9a_z.jpg?zz=1

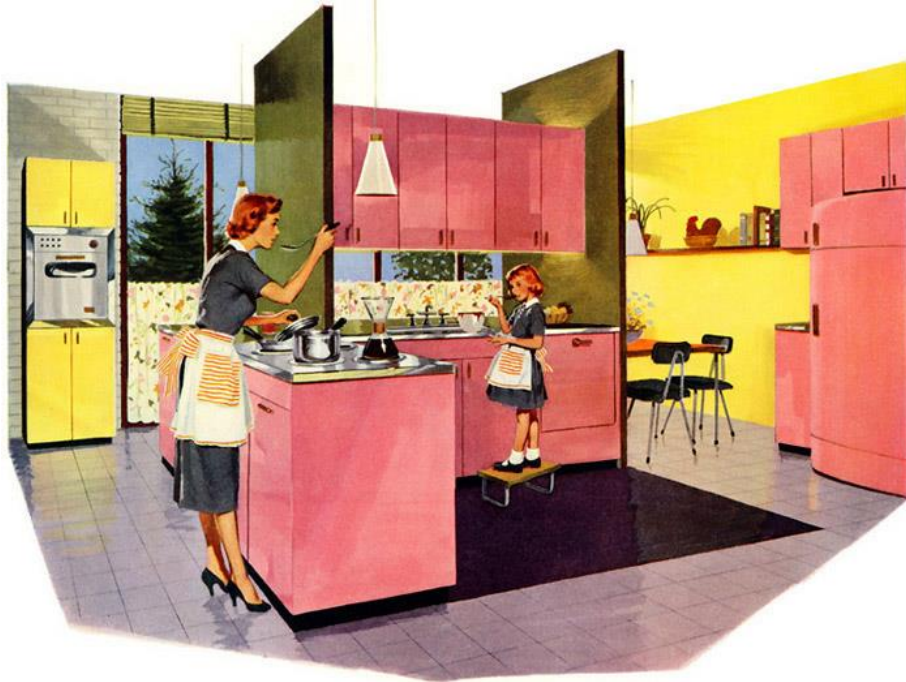
Hans Wegner, Finn Juhl, Arne Jacobsen, Peter Hvid, Borge Mogensen ve diğer İskandinav tasarımcıların doğal malzeme kullanımı ve iyi el işçiliğine dayalı mobilyaları “de stijl” olarak adlandırılmış ve dünyaya damgasını vurmuştur. Tasarımcı Wegner’in “Peacock” isimli oturma elemanı İskandinav tasarımının en tanınmış örneklerinden biri haline gelmiştir. Özellikle sandalyede kullanılan dişbudak ağacı ve Wegner’in kaliteli işçiliği tasarımın günümüzde hala üretiliyor olmasında önemli sebeplerden biri olarak görülmektedir. Tasarımcıya ait diğer önemli örnek de 1949 yılında tasarladığı “The Chair” olmuştur. İskandinav tasarımına özgü malzeme ve işçilik, İskandinav mobilyasının yüksek kalitesi ve abartısız lüksü nedeniyle Amerika’daki tasarımcılar tarafından da tercih edilmiştir (Fiell, 1991, s. 24). İskandinav tasarımcıların bir kısmı 1950’lerde ahşabın yanında yeni malzeme ve

teknikleri de kullanmaya başlamıştır. Mimar Arne Jacobsen hafif, çelik tüplerden oluşan üçayaklı, oturma yüzeyi kalıpllanmış kontrplak olan bir sandalye tasarlamıştır.

Şekil 1.12: 1950'lerde Mobilya ve Konut Örneği; Virtual House

Kaynak: http://www.memorystore.org.uk/_images/gadgetsPics/largepopup/1950lounge.jpg

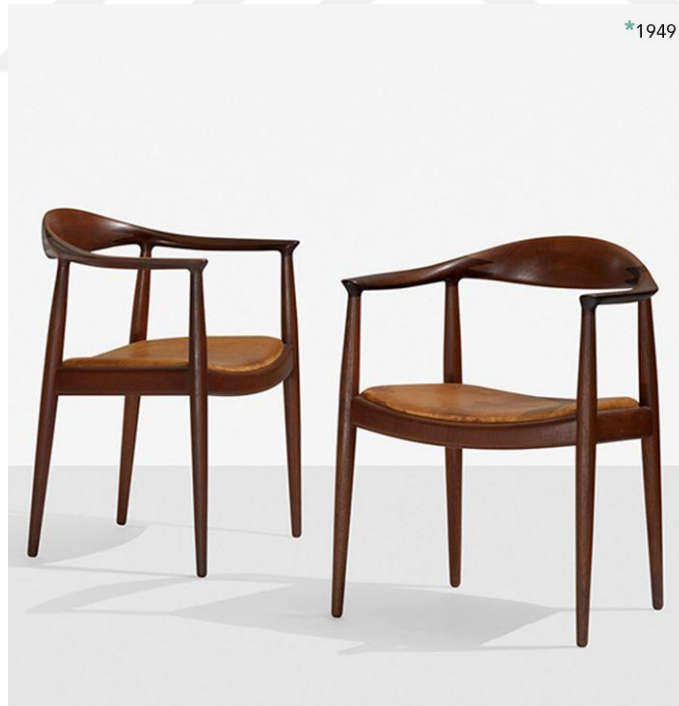

Şekil 1.13: 1950'lerde Mobilya ve Konut Mutfağı Örneği

Kaynak: <http://www.plan59.com/images/JPGs/kit55steel.jpg>

Şekil 1.14: 1950'lerin Önemli Tasarımı, Wagner "Peacock" Chair.
Kaynak: <http://www.plan59.com/images/JPGs/kit55steel.jpg>

Şekil 1.15: 1950'lerin Önemli Tasarımı, Wagner "The Chair"
Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b2/4e/ae/b24eae387f2ffcc88c1ec93c7fc2b4d9.jpg>

1.3.2. Amerika'da Mobilya Tasarımı

Amerikan savaş sonrası dönemde endüstriyel alanda çok büyük bir zarar görmemiştir. Savaşın sona ermesiyle birlikte artan evliliklerin sonucu olarak Amerikan üreticileri kendi ürünlerini barış zamanı ev ürünlerine adapte etmiştir. Daha fazla insan hiç olmadığı kadar mülkiyet sahibi olmuş, buna bağlı olarak ev mobilyalarına gereksinim artmıştır. Ahşap ve metal yeni tekniklerle kullanılmış, çeşitli kağıt ve tekstil malzemeleri geliştirilmiş ama plastik teknolojilerindeki hızlı gelişmeler en büyük 16 etkiye sahip olmuştur.

Şekil 1.16: 1980'lerde Amerika'da Mobilya

Kaynak: [https://s-media-cache-](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/9c/93/6b/9c936b84e5bab3dbe052606da0230fb8.jpg)

[ak0.pinimg.com/236x/9c/93/6b/9c936b84e5bab3dbe052606da0230fb8.jpg](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/9c/93/6b/9c936b84e5bab3dbe052606da0230fb8.jpg)

Şekil 1.17-18: 1960'larda Mobilya Örnekleri

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/10/87/8c/10878c3dea6a7ed73f24503e8b72ed1c.jpg>

Kaynak: <http://pzrservices.typepad.com/.a/6a00d83451ccbc69e201538ef9e81d970b-400wi>

Yaşanan gelişmelerin sonucu olan ürünlerin ilk olarak Amerika'da kullanıldığını ve 1945'de savaş sona erdiğinde savaş zamanı gelişmelerin barış zamanı uygulamalara dönüştürülmesi sonrasında mobilya tasarımında Avrupa'nın gerisinde kalan Amerika, ikinci Dünya Savaşı'nın bitmesiyle başarılı tasarımlar ortaya çıkarmaya başlamıştır. Bu bağlamda Bauhaus, ileri Amerikan teknolojisi ve kaynaklarının yardımıyla aralarında en tanınmış Charles Eames olan Amerika doğumlu tasarımcılarla kendini ön plana çıkarmaya devam etmiştir. (Lucie-Smith, 1995, s189).

Charles ve Ray Eames, farklı teknik, malzeme ve yeni teknolojileri tasarımlarında kullanmış ve seri üretime uygun, dönemin kullanıcı gereksinimlerine cevap veren döneminin ötesinde olarak tanımlanabilecek tasarımlara imza atmışlardır. Mekanın sıcaklık, ışık, ses, renk, koku ve aynı zamanda fiziksel etkenler ve görsel aksesuarı kullanıcı gereksinimlerine yönelik bir biçimde tasarlanmıştır. Mekanda görseller ya da kullanılan renkler, kapı ve pencere detayları da dahil olmak üzere bütün elemanların mobilya ile bir bütünlük arz etmesi önem taşımaktaydı. Bir bütün olarak algılanan tasarım aşaması; mobilya ve dekorasyonu mekânın olumlu ya da olumsuz yönde

yaşanabilir olması üzerinde etkileyici bir faktördü. Bu estetikliği, rahatlığı ve kullanışlı olmayı karşılamak için bilimsel ve sanatsal değerler çağın estetik algısıyla bir arada kullanılarak bu yeni sistem doğrultusunda yetkin eğitim kurumlarında eğitim verilmektedir. Bu durum mobilya tasarımının işlevselliğinin bireyler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Şekil 1.19: Charles-Ray Eames Tasarımı Oturma Elemanı

Kaynak: http://www.swiveluk.com/media/catalog/product/cache/1/small_image/600x/9df78eab33525d08d6e5fb8d27136e95/s/c/screen_shot_2014-11-13_at_22.09.36/Charles-Eames-Style-Lounge-Replica-Chair-and-Ottoman,-Black-Powder-Coating-SwivelUK.com-20.png

Şekil 1.20: Charles-Ray Eames Tasarımı Oturma Elemanı

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/31/98/62/3198629f93ad39b847a84aa4aa7199f1.jpg>

Doğu ve Batının karşılıklı etkileşim içinde oldukları bir dönem olan 1950'ler; Doğu tarzının Batının etkisiyle biçimlendiği yıllar olarak da tanımlanabilir. Tasarımcı Isamu Kenmochi 1940 ve 1950'ler boyunca Avrupa ve Amerika'da bulunmuş, geleneksel Japon malzemeleri ve üretim yöntemleriyle Amerikan ve İskandinav mobilyasından etkilenecek üretimler yapmıştır.

Şekil 1.21: 1950'ler, Isamu Kenmochi Tasarımı Oturma Elemanı
Kaynak: https://a.1stdibscdn.com/archivesE/1stdibs/090111/Galere_is//8/x.jpg

Şekil 1.22: 1950'ler, Isamu Kenmochi Tasarımı Oturma Elemanı
Kaynak: https://a.1stdibscdn.com/archivesE/1stdibs/090111/Galere_is//8/x.jpg

Savaş sonrası Amerika’da ve Dünyanın genelinde yeni bir yapılanma süreci içerisine girilmesiyle birlikte pek çok şeye olduğu gibi ev mobilyalarına da talep artmıştır. Bu talebi karşılamak üzere seri üretime uygun ve maliyetsiz dolayısıyla kullanıcının kolayca elde edebileceği mobilyalara ilgi artmıştır. Teknolojik gelişmeler sayesinde yeni malzeme ve tekniklerin kullanımı 1950’lerde el işçiliğinden daha çok teknolojinin ön planda tutulduğu bir tasarım anlayışının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Seri üretimin artmasıyla birlikte tasarımın daha büyük kitlelere ulaşabilirken, mobilya tasarımı bu doğrultuda kaçınılmaz biçimde malzeme ve üretim tekniklerine bağımlı hale gelmeye başlamıştır.

Özellikle mobilyanın ergonomik, işlevsellik ve fonksiyonellik özellikleri sorgulanmaya başlanmış ve mekan-kullanıcı ile ilişkileri irdelenmiştir. Birçok tasarımcı tarafından mekânsal problemleri çözmeye yönelik aynı zamanda kullanıcının ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte tasarımlar ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda 1950’lerde dünyanın pek çok ülkesinde farklı tasarımların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu dönemde mobilya tasarımını etkileyen akımlar “Savaş Sonrası Dönem-Modern Mobilya” olarak adlandırılmıştır. Dolayısıyla tasarım anlayışının 1950’lerde ülkelerin savaş sonrası ekonomilerine bağlı olarak farklı gelişmeler gösterdiği sonucuna varılabilir.

Daha sonraki yıllara bakıldığında; 60’lı yılların mobilyanın sanat akımları ve toplumsal gelişmelerle etkileşimini gösteren yıllar olduğu görülmektedir. Bu dönemde meydana gelen gençlik hareketlerinin ortaya çıkardığı farklı bakış açıları mobilya ve tasarımda Anti Design hareketleri olarak adlandırılmış ve uzay çalışmalarına yapılan yatırımlar, yayılan kitle iletişim araçlarının etkisiyle toplumun uzaya olan ilgisini arttırmıştır ve bu durum taşımada yansımıştır. Özellikle uzay çağı konseptiyle pek çok mekan ve mobilya tasarımları yapılmış, bir çok firma mobilya reklamlarında uzay çağı konseptini kullanmıştır. Hatta bu yıllarda pek çok uzay kurgu mekanlı film çekilmiş ve ilgi bu sayede giderek artmıştır. Mobilyanın sanatla olan etkileşimi açısından bakıldığında bu yıllarda İlk örnekleri sanat alanında olan sürrealizm, pop-art gibi akımların mobilyayı etkilediği görülmektedir. Popüler kültürle birlikte gelişen söylemler mobilyada moda kavramını doğurmuştur.

1.4. 1960'ların Sonu ve 1970'lerde Dünyada Mobilya

Gelişen teknolojik ürünler ve birçok yeni malzemeyle birlikte yeni ve hızlı üretim yöntemleri, tasarım dünyasında yapılan pek çok farklı üretime ve uygulamaya olanak sağlamıştır. 1950'lerde yeni malzeme ve tekniklerin tasarım dünyasında ilk defa kullanılıyor olmasının verdiği deneyimsizlik durumu, 1960'larda sona ermiş, üreticiler ve tasarımcılar malzeme ve yeni üretim tekniklerine daha fazla hakim olmuştur. (Noel, 1989, s.308) Üretici ve tasarımcıların artan deneyimi ve kazandığı güvenle birlikte yeni malzeme ve teknolojileri en iyi biçimde kullandıklarını daha dinamik, güçlü ve farklı tasarımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Mobilya endüstrisi yeni taleplere açıktır ve petrolden üretilen plastik gibi ürünlerin yapımında düşük petrol fiyatlarından yararlanılmıştır. Kontrplak ve FRP (Fiber Takviyeli Plastik) 1950'lerin malzemesiyken, ABS (Acrylonitrile Butadine Styrene), polietilen ve diğer termoplastikler 1960'ların malzemeleri olarak sınıflandırılabilirler. Bu gelişmiş sentetik oluşumların takviye edilmesine gerek yoktur dolayısıyla kilo olarak hafiflerdir. Hızlı ve kolay bir biçimde renklendirilip pürüzsüz bir görünüme kavuşabilirler, aynı zamanda mukavemetleri de oldukça yüksektir.

Yeni plastikler ucuz olmasına rağmen onlar için kalıp işlemek maliyetlidir. Bu nedenle üreticiler nispeten büyük üretim akışlarını kullanıma sokmuşlardır (Fiell,1991, s. 82). *“1960-1970 yılları arasında tüm Dünya’da sosyal ve politik huzursuzluklar yaşanmıştır. Her şeyin değişime açık olduğu bu dönemde özellikle Batı dünyasında bir “karşı kültür” hareketi yaygınlaşmıştır. Karşı kültür hareketinin yaygınlaşmasında gençlik hareketlerinin 1961’den 1973 yılına kadar süren Vietnam savaşına tepkileri ve protestoları da etkili olmuştur. Çağı her yerde karakterize eden, o yılların kültür kuramcısı Herbert Marcuse’ün anlatımıyla, gençliğin yeni bir devrimsel güç olarak ortaya çıkması ve bir zamanlar işçi sınıfına atfedilen dönüştürücü iradeyi bir on yıl kadar onun üstlenmesi veya üstlenir gibi gözükmesidir. Gençlik sadece siyasal radikalizm açısından değil, gündelik yaşamın örgütlenişinden sanata, tasarım ve mimarlığa her alanda eski yapıları sarsmış ve yıkmıştır “(Arredamento Mimarlık Dergisi, 2006, s 86).*

Daha genç olan nüfus kendinden yaşça büyük olan nüfusa oranla daha asi ve her tip otoriteye kritikçi bir biçimde yaklaşan alternatif hayat tarzı benimsemiştir. Varlıklı

kesimin gençleri, hayat tarzlarını ve değerlerini yükselten yeni tip tüketici malları pazarı yaratmışlardır (Yılmaz, 2005 s.80).

Şekil 1.23-24 1960'lı Yıllar Plastik Malzemeyle Üretilmiş Oturma Elemanı Tasarımları

Kaynak: [https://s-media-cache-](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/f9/77/67/f9776703adaeb23fbc92c392f09995c2.jpg)

[ak0.pinimg.com/originals/f9/77/67/f9776703adaeb23fbc92c392f09995c2.jpg](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/f9/77/67/f9776703adaeb23fbc92c392f09995c2.jpg)

Kaynak: <http://www.arthistoryarchive.com/arthistory/antidesign/images/Antidesign-03.jpg>

Şekil 1.25-26: 1960'lı Yıllar Plastik Malzemeyle Üretilmiş Oturma Elemanı Tasarımları

Kaynak: [https://s-media-cache-](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/da/6a/2d/da6a2dba9ccc8e938a0883a41087dc1a.jpg)

[ak0.pinimg.com/736x/da/6a/2d/da6a2dba9ccc8e938a0883a41087dc1a.jpg](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/da/6a/2d/da6a2dba9ccc8e938a0883a41087dc1a.jpg)

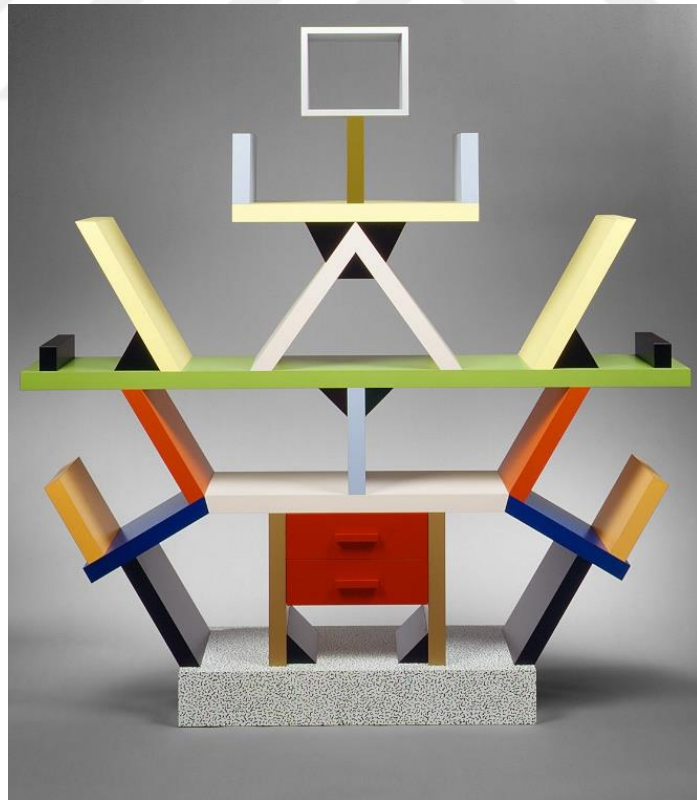
Kaynak: [https://s-media-cache-](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/55/e9/b5/55e9b5d34334b8dd6b9cd6e519207a18.jpg)

[ak0.pinimg.com/236x/55/e9/b5/55e9b5d34334b8dd6b9cd6e519207a18.jpg](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/55/e9/b5/55e9b5d34334b8dd6b9cd6e519207a18.jpg)

1.5. 1980'lerde Dünyada Mobilya

Modern hareketin başlıca ilkelerinden biri ve pop kültürünün temeli olan fonksiyonalizm olgusu doğal olana karşı çıkan Counter Design olarak da bilinen Anti-Design'nın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. 1950'lerde fonksiyonalizm hakim olduğu tasarım anlayışı 1960'ların başında değişen tüketici davranışıyla beraber standardizasyon yerine bireysel bir tavır izlemiştir.

Modüler mobilya 1960 yılında giderek daha popüler olmuştur. Nispeten pahalı olmasına rağmen esnekliği yüzünden başarılı olmuştur. Yaşam tarzındaki değişim ile birlikte çok amaçlı modüler mobilya sistemleri yaygınlaşmıştır (Burdurlu ve Baykan, 2001, s.215). Mobilya üzerinde kullanıldığı biçimiyle modüler mobilya, konut içerisinde ortaya çıkan gereksinimleri farklı şekillerde karşılayacak esneklikte ve oransal bölünmeler yaratarak ortaya çıkarılan modülleri yan yana ve/veya üst üste getirerek gereksinimi karşılama sistemi olarak tanımlamıştır (Canoğlu, 2012).

Şekil 1.27: Emilio Embasz tasarımı örneği, Metropolitan Museum

Kaynak: http://www.metmuseum.org/toah/images/hb/hb_1997.460.1ab.jpg

Portatif veya parçalar halinde satılıp sonradan birleştirilen bu tip mobilyalar tüketiciler tarafından ilgiyle karşılanarak, aynı gün içerisinde eve kolayca taşınabilmesi sebebiyle tercih edilmeye başlanmıştır. Perakende satış ortaya çıkan bu yeni mobilya konsepti üzerine kurulmuştur; tasarım artık raflardan satın alınabilen popüler bir tüketici ürünü olmuştur (Fiell, 1991, s. 83).

Mobilya kavramının 1960'larda önceki dönemlere oranla oldukça değiştiği görülmektedir. Özellikle son 10 yıl içinde gözlemlendiğinde daha esnek, hafif, işlevsel ve taşınabilir bir hale gelmiştir. Bu da 1960'ların baskın karakter özelliği olan sosyal hareketlilikten kaynaklanmaktadır. Bu durum birçok tasarımcıyı ev mobilyasında yeni yollar keşfetmeye motive etmiştir. "Statü sembolü yerine hizmet olarak mobilya" fikriyle bu anlamda tasarım yapan Archigram grubunun işleri ilk olarak İngiltere'de ortaya çıkmıştır (Sparke, 1986, s. 88)

Şekil 1.28-29: Archigram 1970, İngiltere

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinning.com/736x/e3/30/82/e3308285199db46cfd55818b6b299cd4.jpg>

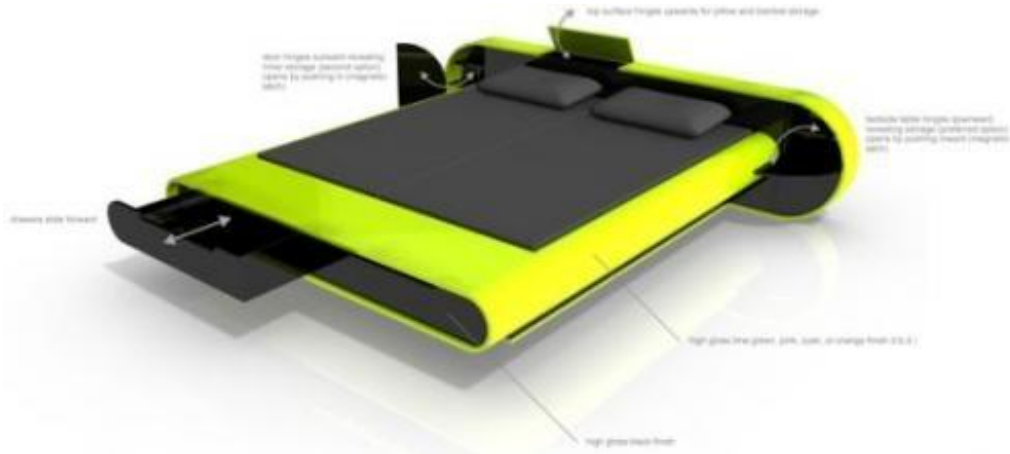
Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinning.com/736x/73/16/08/73160872d8ac8f21668721306c6c8673.jpg>

İtalya'da Geatano Pesce, Studio 65 ve Gruppo Strum gibi tasarıma farklı yaklaşan radikal tasarımcılar değişik mobilya çalışmaları yapmıştır. Bu mobilyalar basın tarafından olumlu tepkiler almasına rağmen yine de pazarın çok küçük bir bölümüne ulaşabilmiştir (Canoğlu, 2012). Bu süreçte İtalyan radikal tasarımcıların işlerini derleyen iki önemli sergi olmuştur. Serginin organizatörü Mimar tasarımcı Emilio

Embasz katalogda İtalyan tasarımındaki üç yönü belirlemiştir. Bunlar; Konformist, Reformist ve Contesting olarak belirlenmiştir. (Fiell,1991, s. 116).

Anti-Design ve pop etkilerinin devam ettiği 70’li yıllarda radikal tasarımlar ortaya çıkmaya başlamış ve mobilya alışılmış kalıpların dışına çıkmaya başlayarak dikkat çekici bir konuma gelmiştir. Bu tasarımlar her ne kadar dikkat çekici ve halk için merak uyandırıcı olsa da popüler kullanım alanı yakalayamamış ve geniş kullanıcı kitlesine ulaşamamıştır. Dolayısıyla süreli bir kullanım ömürleri olmuştur. Bu tasarımlar geniş kullanıcı kitlesine hitap etmeseler de o dönem için mobilya tasarımının gelişime oldukça katkı sağlamışlardır (Canoğlu, 2012)..

70’lerdeki en önemli çevre olaylarından biri olan artan tüketimin sonucu olarak kirlenen Dünya sorununa karşı tepkilerin oluşması tasarımcıların da bu alanda tasarımlar yapmasına neden olmuştur. 1970’lerin başında ilk olarak mobilya tasarımında “High Tech” ve “Ekolojik Mobilya” örnekleri görülmeye başlanmıştır. 1970’lerin ortalarında ise etkileri 1980’lerde daha çok belirgin olacak olan “Craft Revival” tarzı mobilyalar görülmektedir. Ayrıca 1960’larda görülmeye başlanan “Pop Mobilya ve Fütüristik Mobilya” ların da varlığını hala devam ettirdiği görülmektedir.

Şekil 1.30: High Tech Mobilya Örneği

Kaynak: <https://www.ofdesign.net/wp-content/uploads/images/futuristic-wooden-table-design-of-the-series-form-follows-function-2-2112625923.jpg>

Şekil 1.31-32: Fütüristik Mobilya Örneği

Kaynak: <https://www.ofdesign.net/wp-content/uploads/images/futuristic-wooden-table-design-of-the-series-form-follows-function-2-2112625923.jpg>

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/56/02/49/5602493b4e31a948aafbaa3b162cbbdc.jpg>

1.6. 1990'lardan Günümüze Dünyada Mobilya

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru sosyal ve teknolojik açıdan mobilya üretiminin yirmi yıl öncesine göre çok farklı bir yapıda olduğu görülmektedir. *Corbusier'* in katı ve geometrik mimarisi, cam ve çelik malzeme kullanımının belirgin ve baskın hali çok katlı ofis binalarının oluşumuyla mimaride farklı bir estetik anlayışın oluşmasını beraberinde getirdi. Ekonomideki canlanma, yeni pazarlama tekniklerini ve dolayısıyla tüketimin artmasını sağladı. Medyanın da yardımıyla sunulan konforlu yaşam reklamları, süpermarket kullanımı, ev ve mutfak aletlerinin bir statü olarak kabul edilmeye başlanması tasarıma da yön verdi (Canoğlu, 2012)..

Özellikle gündelik hayatta kullanılan ve ihtiyaç duyulan diğer nesnelere kıyaslandığında mobilyanın diğer tüketim ürünleri gibi çabuk eskiyip yenisi alınan bir eşya olmadığı görülmektedir. Eski dönemlerdeki kullanımına bakıldığında pek çok eşya gibi mobilyada çok uzun yıllar kullanılır hatta aile içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılırdı. Toplumun her katmanında satın alınan veya edinilen mobilyanın ömrün sonuna kadar kullanılması anlayışı hakimdi. 1980'lerin başlarında dünya kaynaklarının kirlenmesi sorununun daha çok göz önüne gelmesiyle birlikte öne çıkan ve giderek önem kazanan Craft Revival Tarzı'na sahip tasarımlar genel olarak sentetik malzemelere tepki duyarak daha doğal malzemeler ve el işçiliğini kullanmışlardır.

Şekil 1.33: Craft Revival Mobilya Örneği

Kaynak: https://a.1stdibscdn.com/archivesE/1stdibs/101514/Cosmo_CC_DM//4/IMG_0853.jpg

Şekil 1.34: Craft Revival Mobilya Örneği

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/06/55/62/06556259d175491ec92f892f5d75eb2d.jpg>

Değişen tüketim anlayışıyla birlikte medyanın aracılığında reklâm kampanyaları ile yapay gereksinimler yaratılıyor ve insanlar tam olarak neden ve nerde kullanacaklarını bilmedikleri pek çok eşyayı satın almaları için teşvik ediliyordu. Tasarımcıların isminin öne sürülerek tanıtıldığı mobilyalar sayesinde tasarımcıların konumu giderek önemli bir hale gelmişti. Artık tüketici için tasarımların niteliklerinden çok tasarımcısının kim olduğu önem kazanmaya başlamıştı. Tasarım her geçen gün daha ticari bir hal alıyordu.

Gelişen teknolojiyle birlikte internetin bulunması ve kullanımının yaygınlaşması aynı zamanda iletişim konularında artan teknolojik ürünler, tasarım ve üretim aşamalarında birbirlerinden uzak olsalar da, ilgili kişiler arasındaki diyalog ve tartışmaların zaman kaybetmeden yapılmasını ve hızla yayılmasına olanak sağlamaktaydı. 80' lerin sonlarına doğru internetin hayata girmesiyle birlikte yeni bir iletişim alanı da ortaya çıkmış oldu. Tasarım alanına yeni giren bilgisayar, modelleme, prototip ve üretim öncesi test olanaklarıyla birlikte tasarım ve ürün alanında büyük değişimler yaşanmaya başladı. Fonksiyon, ergonomi ve dayanıklılık önem kazanmaya başladı (Boyla, 104,2011). 1980' li yılların sonuna bakıldığında tüketim artık önemli bir sosyal sorun olarak kendini göstermeye başlamıştır. Postmodernizmle birlikte kültürel ve sosyal anlamda büyük değişimler ve beraberinde yeni tartışmalar başlamıştır.

Bu dönemde yaşanan tüm bu gelişmeler aynı zamanda üretim sürecinin kısılmasına da yardımcı oluyordu. Çeşitli alanlardaki internet siteleri aynı zamanda bilgi akımını hızlandırarak tasarım eylemine altyapı oluşturmada kolaylık sağlamaktaydı.

20. yüzyıl' ın sonlarına doğru malzeme biliminde gerçekleştirilen ilerlemelerle birlikte bilinen ve alışılan niteliklere sahip malzemeler alışılmışın dışında kullanılmaya başlandı. Tasarımcıya sonsuz olanaklar ve özgürlük sağlayan bu malzemeler; suda yüzebilen betonlar, dayanıklı metal köpükler, karbon lifli hafif malzemeler esnek ve oldukça büyük ebatlı seramikler sayılabilir.

Yeni malzemelerin ve işleme tekniklerinin sağladığı tüm bu olanaklar o zamana kadar düşünülemez kadar uzak olan pek çok farklı ve özgün tasarımın hayata geçirilmesini sağlıyordu. Dolayısıyla Postmodern mobilya örneklerine bakıldığında genelinde görülen özelliğin tasarlandığı döneme kadar hiç denenmemiş farklı form ve fonksiyonların denenmesi olduğu söylenebilir.

Teknoloji ve yeni malzemelerin olanaklarını sonuna kadar kullanan tasarımcılarla birlikte el işçiliğini tercih edenler ve her ikisini de karıştırarak çalışanlar tasarımcılar vardı. 80'lerin sonlarına doğru bu durum son derece karmaşık tasarımlarında ortaya çıkmasına sebep olabiliyordu. Tasarımcı Charles Moor' un yüzeyden içeri doğru gelişen katmanlar içinde değişik mobilyaları bu dönemde dikkat çekiyordu (Canoğlu, 2012).

Eski ve yeni, geçmiş ve şimdiki zaman, değerli ve adi, kaba ve ince yan yana ve iç içe yer alıyordu. Michael Graves ve Hans Hollein önemli tasarımcılara örnek olarak verilebilir.

Şekil 1.35: Charles Moore Tasarımı Oturma Elemanı

Kaynak:https://images.furnituredealer.net/img/products%2Fhancock__moore%2Fcolor%2Fmember_4699-m.jpg

Günümüzde gelişmiş ülkeler dünya mobilya üretiminin yaklaşık % 61'ini gerçekleştirmektedir. Dünyanın en büyük mobilya üreticileri sırasıyla A.B.D. , İtalya, Almanya, Japonya, Fransa, Kanada ve İngiltere'dir. 131 milyar dolar civarında üretim yapmaktadırlar. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ise dünya üretiminin %39'unu

gerçekleştirmektedirler. Bu ülkelerden Çin, Polonya, Vietnam ve Brezilya özellikle son zamanlarda ihracata yönelik tasarlanan ve üretim yapan modern tesisleri ile yüksek miktarlarda bir üretim artışı göstermişlerdir. Mobilyanın alım gücüyle orantılı olarak tasarlanması gerektiğini savunanlar haklı olduğu gibi butik mobilyanın önemini belirtenlerde vardır. Burada bu işin tasarımını yapan bireyler kişileri doğru anlayıp en iyi çözümü getirerek sektöre destek verirler.

2. TÜRKİYEDE MOBİLYA TASARIMI

Değişen gelenekler, modern ve rahat bir yaşamı dolayısıyla mekânların tasarım ağırlıklı olarak yeniden tasarlanmasını beraberinde getirmiş, mobilyanın tüketici imkânları doğrultusunda, günün modasına ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde bürünmesini beraberinde getirmiştir. Mobilya tasarımını etkileyen sosyal nitelikler, Türk mobilya tasarımında çok fazla kendini gösterememiş ve bu doğrultuda şekillenen tasarım anlayışı, yeni bir kullanım biçiminde ortaya çıkan, yeni malzeme, teknoloji ile kendinden bahsettiren bir unsur haline dönüşmüştür. Dolayısıyla tasarım, kopyalama ve yeniden tasarlama fikirleri ile ortaya çıkar.

Türk mobilya sektöründe de tasarımın iki şekilde görülmesi, tasarımcılara duyulan gereksinimin yerine oturmamasından kaynaklanmaktadır. Tasarımda taklidin sıklıkla tercih edilmesi Türk mobilyasının özgün tasarım imajının dünya tasarım alanında rekabet edebilecek düzeye gelmemesine sebep olmaktadır.

Özgün tasarım, ürünün yeni olması olarak açıklanabilir. Bahsedilen yenilik, yeni ürün, mal ve hizmet üretiminde kullanılan yenilik ya da geliştirilmiş bir yöntem haline dönüştürmek, teknolojik yenilik ise yapma/yaratma süreci, mali ve ticari etkinlik olarak tanımlanmaktadır. Taklit, var olan bir ürün üzerinde değişiklikler yaparak sektöre sunmaktır. Türk mobilya sektöründe ise, standartların oluşturulması, markaların yaratılması taklit üretimin önüne geçebilmek için önemli gereksinimler olmaktadır. Mobilya firmaları, tasarım kavramına mecbur kaldıklarında standart getirmekte, tasarımı taşıyabilmeleri, rekabetçi olabilmeleri tasarım adına büyük önem taşımaktadır. Rekabetin en önemli unsuru özgün tasarımlar yaratabilmektir.

Günümüzdeki mobilya tasarımları ve yaklaşımları incelendiğinde 1950'lerden itibaren günümüze gelen süreçte çok farklı tasarımların yapıldığı görülmektedir. Dünya üzerinde ihtiyaçlar arasındaki farklılıklar nedeniyle tasarım anlayışı da farklılıklar göstermiş, ortaya çıkan düzensizlik, tasarımda yön belirsizliğine neden olmuştur.

Modern mobilya tasarımları taşıdıkları öz değerler nedeniyle günümüzde farklı mobilya tasarımlarının kaynağı olmuştur. Estetik anlamda günümüz mobilya tasarımlarının geçmişten günümüze yansımalarına bakıldığında pek çok geçmiş dönem mobilya tasarımdan etkilenildiği, tasarım ölçütlerini oluşturan temel öğelerin günümüzde de mobilya tasarımlarını etkileyen ana etkenler olarak var olmaya devam ettiği görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında geçmiş mobilya tasarımlarının günümüz mobilya tasarımlarını etkileyen ölçütleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- **Fiziksel ölçütler;**

Malzeme kullanımı, ağırlık, taşınabilirlik,

Endüstriyel malzeme kullanım ölçütleri:

Hafiflik, hijyen, şeffaflık ve sürdürülebilir malzeme kullanımı,

- **Yapısal ölçütler;**

Konstrüktif yapı, strüktürde şeffaflık, açıklık, sadelik ve basitlik, 4. Estetik ölçütler; Form, geometri, çizgisellik, yalınlık, rasyonel olma, modern ve çağına uygun olma, basit tasarım anlayışı, ekonomik ve mütevazî tasarım anlayışı, mekanistik olma ve bütünsellik,

- **Renk ölçütleri;**

Ana renklerin kullanımı, renklerin işlevi ve strüktürü,

Düşünsel ölçütler;

Rasyonel olma, basitlik, ekonomik olma, mekanik olma, bütünsellik, yeniden değerlendirme ve geliştirme,

- **Üretim ölçütleri;**

Endüstriyel seri üretime uygunluk, standardizasyona uygunluk, özelleştirmeye uygunluk, çeşitliliğe uygunluk, malzeme kullanımı ve ucuzluk,

Kullanım ölçütleri;

İşlevsellik, denge, hafiflik, taşınabilirlik, uzun ömürlü olma, hareketlilik, portatif oluşu, fiziksel rahatlık, kullanımda esneklik, ayarlanabilir ve yenilikçi oluşu,

- **Mekânsal ölçütler;**

Şeffaflık, işlevsel mekân tanımlama, modern mekânlara uygunluk, bulunduğu mekânda sanat objesi olması ve mekânda bakım kolaylığının sağlanması.

Yukarıda belirtilen sıralama günümüz mobilya tasarımlarının oluşum ve üretim öncesi süreçte, tasarımı yönlendiren ve şekillendiren faktörler olarak belirlenmiştir. Özgün tasarım, ortaya çıkarılacak tasarım üzerinde yeni bir kültür yaratmak, oluşabilecek sorunlara çözümler bulabilmektir. Bu doğrultuda mobilya sektörünün özgün tasarım konusunda bilgilendirmek, rekabeti arttırıcı çözümler üretebilmek gerekmektedir (Özker; www.mobilyadergisi.com)

2.1. 1950'lerde Türkiye'de Mobilya

Batılı tarzla tanışma 1950'lerden itibaren kentlerde yaşayan orta sınıf ailelerin yaşam tarzlarında kendini yaşam göstermeye başlamıştır. O güne kadar geleneksel Türk Konutu'nda yaşayan ailelerin apartman tipi yaşam alanlarına geçişiyle birlikte konutlardaki mobilya kullanım alışkanlıkları da farklılaşmıştır. Özellikle batılılaşma etkisi ile mobilyalardaki sabit parçalardan kopma görülmüştür. Türk evi kimliği bir kenara bırakılıp, toplu konutlara yönelik mobilyalar kullanılmaya başlanmıştır (Durmuş, 2005, s.34).

Cumhuriyetin ilanından sonraki dönem incelendiğinde ailenin toplumdaki statüsünü belirleyen ve misafir ağırlamaya yönelik kullanılan bir mekan olan “salon” mobilyalarla donatılarak evin en önem verilen bölümü haline gelmiştir. Ekonomik anlamda çok yüksek gelire sahip olmayan ailelerde bile salonların asgari düzeyde döşendiği ve gelir düzeylerinin yükselmesine paralel olarak salona yapılan yatırımın da arttığı görülmüştür (Demirarslan, 2005, s123). Zaman içinde giderek artan bir biçimde batı kültürü etkisi daha yoğun biçimde benimsenmeye başlanmış ve böylelikle pek çok anlamda Batılılaşma ve Avrupalı gelişmeler devam etmiştir. Konut yaşamında eşya ve mobilya kullanım alışkanlığının değişmesi günlük yaşamın ve bu değişen yaşama göre mekânların değişimi anlamına da gelmektedir. Günlük yaşamın değişimi ile doğru orantılı olarak gelişen konut iç mekânlarındaki bu değişim öncelikle Osmanlı barınma kültürünün en önemli unsurlarından biri ve en küçük birimler olan mahallelerin, daha sonra da uzun bir süreçte kent dokusunun değişimine yol açan önemli bir dönüşümün başlangıcı olmuştur (Canoğlu, 2012)..

Tanzimat sonrası İstanbul'unda yaşanan Batılılaşma hareketleri, evlerin mimarisinden sokakların fizikî görüntüsüne kadar kentin çehresinde köklü bir değişime neden olmuştur. Batılılaşan kentte üst gelir grupları ve eğitimli genç bürokratlar da kendi

içinde farklı mekân tipleri üzerinde tercihlerini kullanmaktadır. En yükseği çift katlı ve bahçe içinde yapılan Eski Osmanlı evleri, modernleşme sürecinde yerini giderek çok katlı apartmanlara bırakmıştır.

İlk başlarda basit gibi görünen bu değişim hiç de kolay olmamış; ilk önceleri toplum tarafından yadırganmış ancak kısa süre içinde toplum tarafından tercih edilmeye ve ilgi görmeye başlamıştır. Batılılaşmanın etkisiyle toplumun her kesiminde sadece barınma kültüründe değil yaşamın her alanında etkili olmuştur.

Mağazaları, restoranları, kafeleri ve eğlence mekanları ile özellikle “İstanbul’un merkezi konumuna gelen Beyoğlu” aynı zamanda ticarethaneleri, iş hanları ve büro binaları ile “İstanbul’un ticaret merkezi” olmuştur. “Tam bir Avrupa kenti” olarak adlandırılan Pera bölgesi ise Bizans döneminden itibaren var olan ve önemini koruyarak günümüzde Beyoğlu olarak adlandırılmıştır. Apartmanlaşmanın ilk olarak ve en hızlı şekilde görüldüğü Beyoğlunda; sosyal hayatlarında Avrupaî bir yaşam tarzı benimsemiş olan Levantenler; modernleşme devrinde, yenilikçilerin Avrupa’ya açılan penceresini olarak görüldüklerinden bir bakıma örnek oluşturdukları söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında Levantenlerin Türk yenilikçi hareketini ve sosyal tarihini önemli düzeyde etkiledikleri görülmektedir. (Ekinci, 2014). 19.yüzyıldan önce ve 19. yüzyılda, tarihsel süreçte yaşanan bazı olaylar ve gelişmeler, zaten birçok yabancı elçiliğin bulunduğu Osmanlı topraklarında batı etkisi altındaki İstanbul daha önemli bir konuma ulaşmıştır. (beyoglu.bel.tr, 12.11.2013).

20. Yüzyılın başlarında Art Nouveau sanat akımının İstanbul’a yerleşmeye başladığı görülmektedir. İstiklal Caddesi ve çevresinde gördüğümüz tarihi ve batılı mimarisıyla büyüleyen bu yapılar, 1900 – 1925 yılları arasında anıtsal ve görkemli yapılarda ve objelerde görülen Art Nouveau üslubuyla ilk olarak üst ve orta sınıf konutları olarak yaptırılan apartmanlara ardından otel yapılarında görülmeye başlanmıştır. 1950 sonrası, kentlere plansız bir göç başlamış ve “gecekondu” olarak adlandırılan yeni bir oluşum kendini göstermeye başlamıştır. Kentlerde yoğun bir nüfusu kapsayan yeni bir yaşam biçimi başlamış, artan göçlerle birlikte bu gecekondulaşma süreci kent içinde ve toplumda bölünmeye ve yabancılaşmaya neden olmuştur.

Cumhuriyetin kurulmasından sonraki uzun bir süreç içerisinde Türkiye’de tasarıma yönelik imalat yapılmıyordu. Her alanda olduğu gibi mobilya alanında da hammaddeler ve çeşitli aksesuarlar Avrupa’dan ithal ediliyordu. Avrupa üzerinden

gelen mobilya modelleri taklit olacak şekilde eski üretim sisteminde üretiliyordu. Mobilya tasarımı konusunda, hiçbir deneyimi olmayan eski tip üreticiler en iyi bildikleri malzemeye daha önceden deneyimli oldukları üretim yöntemlerini birleştirerek Avrupa kaynaklı mobilyalarda uyguluyorlardı. Bu durum zaman içinde, Osmanlı mobilya geleneğinde ilginç bir sentezin ortaya çıkması durumu ortaya çıkmıştır. Bu dönemlerde özellikle mobilya açısından yaşanan önemli bir gelişme 1957 yılında İstanbul'da içerisinde mobilya, içmimarlık bölümlerinin de bulunduğu tatbiki güzel sanatlar okulunun açılması olarak gösterilebilir. (Çalışkan, 2005, s.25)

Sanayi Devrimi'nin çok hızlı bir biçimde fark edilmesi ve oluşturabileceği sorunların ön görülmesi sonucu, iyi öğretim ve eğitim görmüş sanatçı, tasarımcı ve işçileri yönetebilecek bilinçte kişilerin yetişmesinin gerekliliğinin anlaşılmasının sonucu olarak "Sanayi Nefise Mektebi" kurulmuştur. 1950'lerde dünyadaki gelişmeler açısından Türkiye'ye bakıldığında, geliştirilen teknolojiler ve malzemelerin savaş sonrasında mobilya tasarımına damgasını vurduğu görülmektedir. Bu yeni teknolojilerle birlikte malzemelerin mobilya sanayinde kullanılması farklı tasarımların hayata geçmesini kolaylaştırmış dolayısıyla tasarımcıların özgür bir ortamda çalışmasına olanak sağlamıştır.

"Sanayi Mektebi'nin eğitim e başlayan bölüm programlarına bakılınca, bu yeni kurumun asıl amacının, öncelikle değişen üretim düzeninde ihtiyaç duyulan kadroları yetiştirmek olduğu görülüyor. Ama asıl yenilik, marangozluk, mobilya, otomobil karoseri yapımı gibi konuların yer almasıydı. Özellikle marangozluk ve mobilya, o yılların en önemli konuları arasındaydı. Mezun olan genç tasarımcılar, akademide aldıkları modern eğitimin etkisiyle, dünya trendlerini de yakından takip ederek çağdaş mobilya tasarımına yönelik üretimler yapmaya başlamış, 1950'li yıllarda heykeltıraş ve iç mimarların girişimi ile metal mobilyalar tasarlamaya ve üretmeye başlamışlardır. (Durmuş, 2005, s.30).

"Osmanlı Döneminde 1850'li yıllarda kullanılmaya başlanan, Avrupa'daki Sanayi Devrimi'nin ürünleri ilk mobilyalardan bu yana, bu alana genellikle yabancı uyruklu ya da Rum mobilya ustaları hakimdir. Aradan geçen yüzyıl boyunca pek bir şey değişmemiştir. 1950'lerin Türkiye'sinde de durum hemen hemen aynıdır. Üstelik, İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği sıkıntılı dönem tam atlatılmamıştır" (Küçükerman, 1995, s.139).

Prof. Önder Küçükerman'ın da açıkladığı gibi Türkiye'de 1950'lerde malzeme ve üretim tekniklerindeki eksiklerin etkisi sonucunda mobilya üretimi yapan çok az firma bulunmaktadır. Dönemin tasarım dergilerinde birkaç mobilya üreticisinin adına rastlanmaya başlanmıştır. İstanbul'da 1944'te kurulan "Masis" adlı bir çelik mobilya üreticisi bunlardan biridir.

1950'lerde "Mobilya Meselesi" adı altında çeşitli makaleler de yayınlanmıştır. Ancak bu tarz yeni girişimler ve yeni üretimler yalnızca İstanbul'daki küçük bir kullanıcı kitlesine hitap etmiştir. (Ayyıldız, 2006 s. 359). 1950'lerden sonra Karemetal grubu dünya tarzlarını takip ederek, gerek çalışma yöntemleri ile gerekse tasarladıkları mobilyalar ile Türk tasarım tarihine geçen önemli bir kurum olmuştur.

Şekil 2.1: Karemetal Grubu Oturma Elemanı Tasarımları

Kaynak: https://lh3.ggpht.com/7_vTSeZLBf9XRG6BTubWF76Ix2oTeC-8-6diPf0RtySQgOpnqtuPSRBj3o8

Şekil 2.2: Karematal Grubu Oturma Elemanı Tasarımları

Kaynak: <https://lh4.ggpht.com/9AQ3tMcH21QVQorBfTVeRw1kmt6hI0SHPltSlzhXifQekXFdDHegwamFIG9nYw>

Şekil 2.3: Karematal Grubu Oturma Elemanı Tasarımları

Kaynak: <https://lh3.ggpht.com/GiCEKTubSdc0qFyLzt472k3tHfZ4wE36IOOhJ-mkNaJNbGnTji5JPAu0AGsJ>

“Ahşap mobilya yapımı için gerekli olan nitelikli malzeme zorlukla bulunmaktadır. Hatta, o yıllarda ahşap sanayi denilince, üzüm, incir kasaları, nalın, buzdolabı yerine kullanılan tel dolap, yalın büro ve ev mobilyaları ile elbise dolabı gibi ürünler akla gelmektedir. Kısacası, ülkede hem gelişmiş bir mobilya sanayi yoktur, hem de ithalat yapmak imkansız gibidir. Hele madeni mobilya alanında saçtan yapılmış ilkel büro dolapları dışında, örnek de yoktur” (Küçükerman, 1995, s.139).

2.1.1. 1950’lerde Türkiye’de Öncü Mobilya Tasarımcıları

1950’lerde Mimarı Sedad Hakkı Eldem İstanbul Kilyos’ta yapmaya başladığı yeni otelin iç mimarisinde yukarı bölümde bahsedilen ve metal malzemeyle yeni tasarımlar yapmaya başlayan Karemetal grubunun metal mobilyalarını kullanmak istemiştir. Büyüyen iş kapasitesini karşılamak üzere Karemetal şişlide bir atölye kurmuştur. (Karakuş 2007,s.108) Heykel atölyesinde üretilen bu mobilyaların büyük ölçüde heykelden öğrenilen ve buna dayanan bir yöntemle imal edildiğine dikkat çekmektedir.

Karemetal atölyesi; mobilyada doğru ölçüyü ve gerekli ergonomiyi sağlayabilmek için pek çok üretim yapmışlardır. Kumun üzerine oturup bunun alçı kalıbını almış daha sonra da negatif kalıbını alarak mobilyalar için değişik yöntemlerle kalıplar çıkarmışlardır. Bu kalıplara demir çubukları yerleştirerek koltukların, sandalyelerin eğimlerini hesaplamışlardır. Bu yüzden de yaptıkları metal mobilyalar insan vücuduyla uyumlu ve son derece ergonomiktir (Ayyıldız, 2006, s. 360).

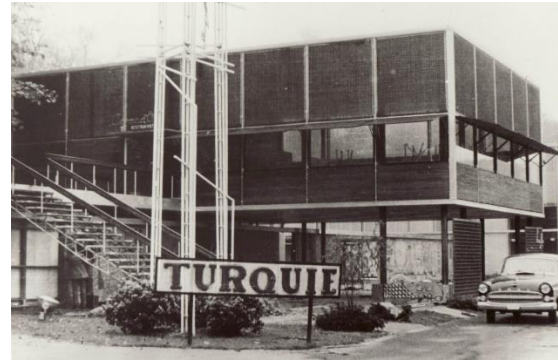
1958 yılında Brüksel’de açılacak olan dünya tasarım fuarına akademili genç mimarlar, Utarit İzgi, Muhlis Türkmen, Hamdi Şensoy ve İlhan Türegün katılacaktır. Aynı zamanda Türk Pavyonunun yapımında Akademi’den çok sayıda sanatçı da yer alacaktır. İlhan Koman, Sabri Berkel, Namık Bayık, Gevher Bozkurt, Füreya Koral, Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi dönemin önemli mimar, tasarımcı ve sanatçılarından yanı sıra projede İlhan Koman’ın metal kule heykeli ve metal mobilyalar da kullanılır (Küçükerman, 1995, s.141).

Şekil 2.4: Brüksel Fuarı, Türk Pavyonu Tasarım Ekibi ve Fuar Maketi

Kaynak:

<http://2.bp.blogspot.com/c9CmD3YQ4YA/Vm7mTGnDHOI/AAAAAAAAARbc/39iGozkpb1c/s1600/BrukselTurkPavyonu5.jpg>

Şekil 2.5-6: Brüksel Fuarı, Türk Pavyonu

Kaynak: [http://2.bp.blogspot.com/-](http://2.bp.blogspot.com/-L7hDvH_1wfE/Vm7mONDMVpI/AAAAAAAAARas/eL6PIWFrJDg/s1600/BrukselTurkPavyonu2.jpg)

[L7hDvH_1wfE/Vm7mONDMVpI/AAAAAAAAARas/eL6PIWFrJDg/s1600/BrukselTurkPavyonu2.jpg](http://2.bp.blogspot.com/-L7hDvH_1wfE/Vm7mONDMVpI/AAAAAAAAARas/eL6PIWFrJDg/s1600/BrukselTurkPavyonu2.jpg)

Kaynak: [http://2.bp.blogspot.com/-Tvmkin8Z_Sc/Vm7mROOZh-](http://2.bp.blogspot.com/-Tvmkin8Z_Sc/Vm7mROOZh-I/AAAAAAAAARbM/gm30_VdSL1k/s1600/BrukselTurkPavyonu4.jpg)

[I/AAAAAAAAARbM/gm30_VdSL1k/s1600/BrukselTurkPavyonu4.jpg](http://2.bp.blogspot.com/-Tvmkin8Z_Sc/Vm7mROOZh-I/AAAAAAAAARbM/gm30_VdSL1k/s1600/BrukselTurkPavyonu4.jpg)

Sadi Öziş, İlhan Koman, ressam Hadi Bara ve mimar Tarık Carım ile birlikte 1955 yılında Grup Espas kurulmuştur. Fransa'ya bildiri yollayan grup; *“Hakiki sentez, bizim için mimari eserdir ve doğuşunun ilk devrelerinde başlar. Daha doğrusu, kendi*

çerçeveleri içinde tasarlanmış mimari, resim ve heykeltıraşı eserlerin birbiriyle ahenkleştirilmesi değil de, daha ziyade ressam, heykeltıraş ve mimarın görüş ve düşüncelerinin bir tek eser üzerinde birleşmesidir” sözleriyle fikirlerini belirtmiştir(Ayyıldız, 2006, s. 360)

Şekil 2.7: Sadi Öziş Tasarımı Mobilyalar, 1950'ler

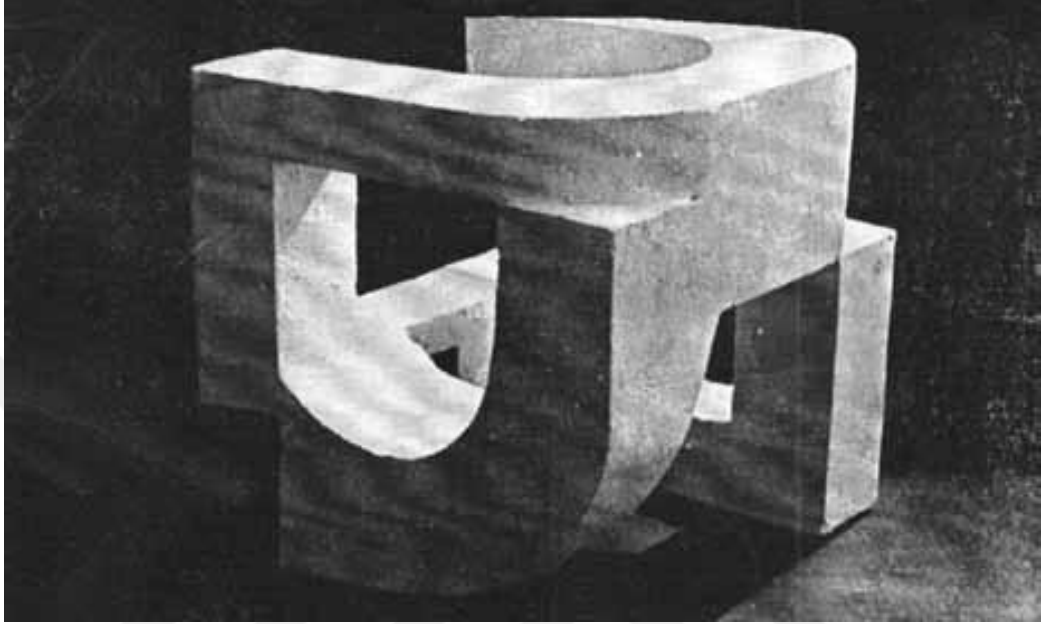
Kaynak:https://lh4.ggpht.com/v9jghPal6oausGtKqeM14Sr39rpADZjmxzsVJ3gXmnEB55XIw4IdDQTA_EQ

Şekil 2.8: Sadi Öziş, İlhan Koman, Karemetal Tasarımı Mobilyalar, 1950'ler

Kaynak:<https://lh3.ggpht.com/7TDoq1fsPhgYgaM7Jhv2b6gcFJVP9rktXYSUPJcfxcnHYjtWWuXb6abPIBje=s526>

Sadi Öziş Grup Espasla birlikte yaptığı tasarımlarında özellikle ahşap malzeme kullanmıştır. Oturma yüzeyinde ahşap ve döşemeyi birlikte kullanarak metal ayaklar üzerinde duran 1964 yılı oturma bankı tasarımını ahşap malzeme kullanarak ürettiği tasarımlarına örneklerdir.

Şekil 2.9: Grup Espas; Oturma Elemanı Örneği

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/32/c7/f9/32c7f9f16c075e44c3c8c339bb7c1385.jpg>

Şekil 2.10: Ahşap Ağırlıklı Sadi Öziş Oturma Elemanı Örnekleri

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/32/c7/f9/32c7f9f16c075e44c3c8c339bb7c1385.jpg>

Mimarlık mesleğinin yanında iç mimariyle ilgilenmiş olan tasarımcı Fazıl Aysu, öğrenciliği sırasında Yıldız Şale Köşkü iç mekan organizasyonunu ve çeşitli mobilya tasarım işlerini aynı yıllarda Yalova Oteli ve Atatürk Florya Köşkü mobilya işlerini yapmıştır. Cumhuriyet caddesinde “Moderno” adlı mimarlık firması açmıştır. Bu arada birçok resmi binanın iç mekan düzenlemesini yapmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye’deki Amerikan üstlerinden Karamürseli, İncirlik ve İzmir’deki subay lokallerinin dekorasyonunu ve mobilya işlerini yapmıştır (Canoğlu, 2012)..

Baki Atar, Türkiye’deki ilk modern iç mimari uygulamalarını yapan mimarlardandır. Sanat yaşamı süresinde, mimari ile iç mimarinin bütünlüğünü, ayrılmazlığını her zaman kuvvetle vurgulamış, proje tasarlamasında, iç mimarinin ve de yaşam gereçlerinin, daha ilk çalışma aşamalarında ele alınması gerçeğini ortaya koymuştur (Göncü, 1978, s.139).

Şekil 2.11: Mimar Fazıl Aysu Tasarımı Mekan Örneği

Kaynak: http://www.datumm.org/images/mobilyalar/kapakFoto_109.jpg

Şekil 2.12: Mimar Fazıl Aysu Tasarımı Mekan Örneği

Kaynak: http://www.datumm.org/images/mobilyalar/kapakFoto_2.jpg

2.2. 1960'lardan 1990'lara Türkiye'de Mobilya

1960'lı yıllarda kitlesel mobilya üretiminin başlaması ile birlikte kamu kurumlarının iç mekanları ve mobilyaları da Türk tasarımcılar tarafından yapılmaya başlanmıştır. Mobilya sektörü 1960-1980 yılları arasında, ithal teknoloji ve tasarımlara bağımlı kalmıştır. Türkiye'de modern yönetimlere kapılarını açmış, toplumsal ve kültürel süreçler başlamış, edebiyat, sinema, tiyatro yaygınlaşmış, televizyon toplum hayatına girmiştir. Eğitim ve ulaşım olanakları gelişmeye başlamış, 1980 öncesi dönemde çıkarılan yasalar bir sonuç vermemiş mobilyada istenilen konum yakalanamamış, yerli sanayiye teşvik edilmeye çalışılmıştır (Durmuş, 2005, s.30).

Özellikle televizyonun tüm ülkeye yayılması, toplumsal hareketliliği ve daha kaliteli yaşam standartlarını oluşturmuştur (Durmuş, 2005, s.6). 1970'ler Türkiye'de mobilya üretiminde standardizasyon ve seri üretimin başladığı yıllardır. (Durmuş, 2005, s.84) Ülkenin sosyal yapısındaki değişimlerin, geleneksel yapıyı değiştirmesine ve bunun sonucunda oluşan modüler mobilya tercihlerindeki artışa bağlamaktadır. Bu

mobilyalar seri üretimi zorunlu kılmıştır. Standardizasyonun yaygınlaşmasındaki bir diğer neden de ülkede artan yabancı firma ürünleriyle rekabet edebilmek için yerli üreticilerin bilinçlenmesi ve kaliteli üretimin gerçeğinin farkına varmalarıdır.

1970'lerde değişik faktörlerden etkilenerek biçim verilen mobilyalar, seri üretim standartlarına uygun hale getirilmeye başlanmış ve sonucunda endüstriyel tasarımla üretilen mobilyalara dönüşmeye başlamıştır. Bu süreç boyunca yapılan tasarımlar global çizgilere bürünerek geleneksel çizgilerinden arınmışlardır(Çalışkan, 2005, s.34). Teknoloji, tüketim, küreselleşme ve kentleşmenin birbirini takip ederek büyümeye devam ettiği 1980'li yıllarda tüm dünyada yaşanan değişimler, Türkiye'yi de etkilemeye başlamıştır. Dışa açılmaya başlayan ülke, yenilenmesi gerektiğinin farkına varmıştır. Dışa açılım, mobilya sektörüne büyük değişimlere sebep olmuş, yeni ürünlerin sosyal yaşama girmesi sağlanmış, çeşitli ithal ürünler tüketicilerin bilinçlenmesini sağlamıştır (Durmuş, 2005, s.30), (Çalışkan (2005, s.25) .

1990'ların ortalarının Türk firmalarının dış pazara açıldığı yıllardır ve 80'lerin başından itibaren, serbest Pazar ekonomisinin benimsenmesiyle rekabet ortamı oluşmaya başlamıştır (Durmuş, 2005, s.30). Türk üreticileri için oluşan bu rekabet ortamının tasarım kavramına verilen önemi arttırdığını belirtmiştir. Mobilya sektöründe yaşanan gelişmelere eğitimin de katkısı büyüktür. Sanat eğitiminin yurt geneline yayılması sonucunda bilinçli eğitim alan tasarımcı sayısındaki artış ve bunların sektördeki firmalarda yer alması Türk mobilyasının dünyada da başarılı olmasını sağlamıştır. Üniversitelerde verilen eğitime, yapılan araştırmalara, bilimsel çalışmalara ve Ar-Ge departmanlarına verilen önemin artması Türkiye'de mobilya sektöründeki başarının arkasındaki en önemli etkenlerden biri olmuştur. Geçmişe bakıldığında, günümüz Türk tasarımında oldukça büyük değişimler yaşanmıştır. Son yıllarda tasarımcı kullanan firmaların artması önemli olmuştur.

Mobilya dünya pazarlarında rekabet edebilir bir duruma ulaşmıştır. Türk mobilyasının bu zorlu pazarda varlığını sürdürebilmesi güncel, dünya standartlarında, tasarımı özgün ürünler üretme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir (Çalışkan, 2005, s. 36). Coğrafi yapısı nedeni ile Asya ve Avrupa'nın ortasında yer alan Türkiye, farklı kültürler ile etkileşim içerisinde olmuş, Türk tasarımcılar, doğu- batı sentezinden ve farklı kültürlerden etkilenerek, son yıllarda daha nitelikli tasarımlara yönelmeye başlamışlardır (Durmuş, 2005, s.55). Günümüzde tasarımcıların sade ve düz hatlar ile

oluşturdukları “Türk mobilyası” daha estetik, işlevsel ve pratik, çok amaçlı kullanıma yönelik ürünlerle kendini göstermektedir. Tüm dünya tasarımlarının sergilendiği fuarlara katılımlar ile, Global çizgilerin gözlemlendiği, yorumlandığı ve daha başarılı, kimlik sahibi, estetik ürünlere imza atılmıştır (Çalışkan, 2005, s. 26)

2.2.1. 1960-1990 Aralığında Türkiye’de Öncü Mobilya Tasarımcıları

Türkiye’de modern mobilyanın tarihi büyük ölçüde İstanbul’daki Güzel Sanatlar Akademisi ve burada ders veren hocaların düşünce yapıları ve bu doğrultuda ortaya çıkardıkları sanat ürünleri ve tasarımlarla gelişmiştir. Akademi’de Hayati Görkey, Sadun Ersin ve Utarit İzgi gibi modern tasarım yönelimli hocalardan ders alan Yıldırım Kocacıklıoğlu ve Turhan Uncuoğlu kendi mağazalarında ticari modern mobilya tasarım ve üretimine girişen ilk tasarımcılardan olmuşlardır (Karakuş, 2007,s.120). Güzel Sanatlar Akademisi İç Mimarlık Bölümü’nden mezun olan Yıldırım Kocacıklıoğlu ve Turhan Uncuoğlu, ofislerini 1962’de Beyoğlu’nda kurmuş ve iç mekan tasarımları yapmışlar Marcel Breuer ve Le Corbusier imzalı erken Modernist mobilyaların ve çağdaş İtalyan işlerinin çeşitli kopyalarını üretmişlerdir (Canoğlu, 2012)..

Şekil 2.13: Yıldırım Kocacıklıoğlu Tasarımı Masa Örneği

Kaynak: [https://2.bp.blogspot.com/-](https://2.bp.blogspot.com/-Pm3pKPzFhKI/Vv2FgLF6V6I/AAAAAAAAALYE/EkuVibjoVMEFQVHsUbcGbh92Q75kKOOxg/s1600/3b.png)

[Pm3pKPzFhKI/Vv2FgLF6V6I/AAAAAAAAALYE/EkuVibjoVMEFQVHsUbcGbh92Q75kKOOxg/s1600/3b.png](https://2.bp.blogspot.com/-Pm3pKPzFhKI/Vv2FgLF6V6I/AAAAAAAAALYE/EkuVibjoVMEFQVHsUbcGbh92Q75kKOOxg/s1600/3b.png)

İnterno’nun asıl işi, Gio Ponte’nin Domus dergisinde ve arada sırada gittikleri İtalya’da gördükleri endüstriyel olarak üretilmiş mobilyaları yerel zanaatkarlarla yeniden üretmek olmuştur (Karakuş, 2007,s.122). Yıldırım Kocacıklıoğlu ve Turhan Uncuoğlu özgün tasarımlarında 20. Yüzyılın ilk yarısında dünyada etkili olan Marcel

Breuer, Mies Van Der Rohe, Le Corbusier gibi isimlerin tasarımlarını içeren modernizm etkileri görülmüştür. Karakuş (2007,s.120)

Azmi ve Bediz Koz da İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi iç mimarlık bölümünden mezun olmuş tasarımcılardır. 1960 yılında Ankara’da “Butik A” mağazasını açmışlardır. 1960’larda popülerlikleri artınca şimdiki firmaları MPD’yi (mobilya, proje, dekorasyon) yine Ankara’da kurmuşlardır. Müşterileri arasında, ünlü sanatçılar ve Ulvi Cemal Erkin gibi saygın müzisyenlerden üst düzeydeki hükümet memurlarına dek uzanan Ankara’nın önde gelen üst düzey isimleri yer almıştır (Karakuş, 2007,s.123).

1950’lerin sonunda ve 1960’ların başında Kocacıkloğlu, Uncuoğlu ve Koz’lar, her ikisi de Ankara’da yer alan diğer iki önemli figür olan kozmopolit galeri sahibi Selçuk Milar ve Ali İhsan Şark ile birlikte, Türkiye’deki çağdaş ev mobilyasının daha yaygınlaşan varlığı ve satışları içindeki en önemli adlar olmuştur (Karakuş, 2007,s.121).

Milar İstanbul’da, Akademi’de Mimar olarak eğitim aldıktan sonra Ankara’ya taşınmış ve kısa bir süre Alman mimar Paul Bonatz ile çalışmıştır. Mimarlık uygulamalarına ek olarak, bir grafik tasarımcısı, illüstratördür ve daha sonra Bedri Rahmi Eyüboğlu, Füreyâ Koral, Orhan Peker gibi adların işlerini sergileyen bir sanat galerisi olan galeri Milar ‘ı kurmuştur.

Şekil 2.14: Selçuk Milar Grafik İşleri ve Ankara Milar Sanat Galerisi

Kaynak: [https://2.bp.blogspot.com/-](https://2.bp.blogspot.com/-Pm3pKPzFhKI/Vv2FgLF6V6I/AAAAAAAAALYE/EkuVIbjoVMEFQVHsUbcGbh92Q75kKOOxg/s1600/3b.png)

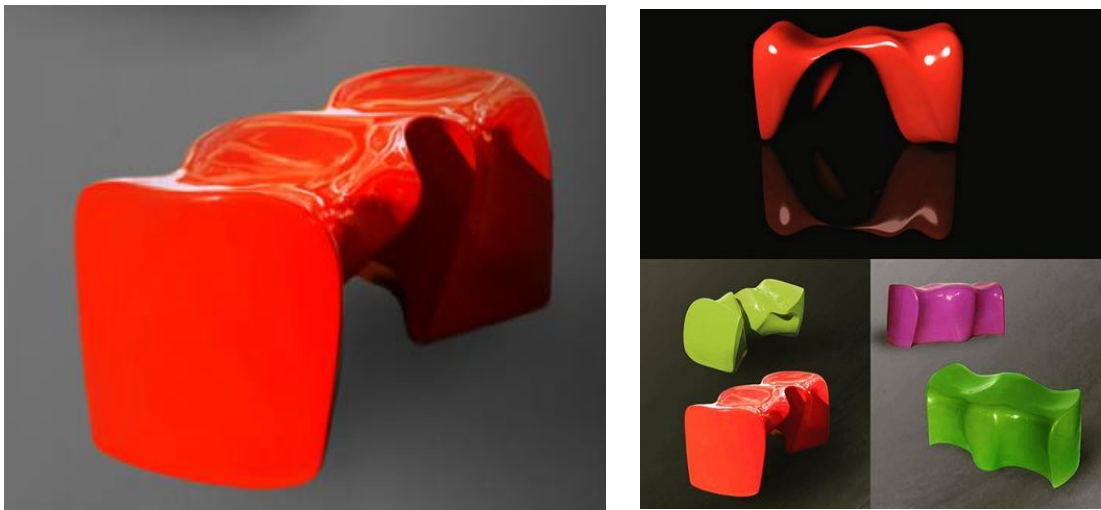
[Pm3pKPzFhKI/Vv2FgLF6V6I/AAAAAAAAALYE/EkuVIbjoVMEFQVHsUbcGbh92Q75kKOOxg/s1600/3b.png](https://2.bp.blogspot.com/-Pm3pKPzFhKI/Vv2FgLF6V6I/AAAAAAAAALYE/EkuVIbjoVMEFQVHsUbcGbh92Q75kKOOxg/s1600/3b.png)

Milar, sanat galerisinde sanat yapıtlarının yanı sıra, dönemin popüler Danimarka ahşap mobilyası tarzını kopyalayan bir üslupta kendi zanaatkarlığıyla ürettiği mobilyalarını da satmıştır. Bu galeri belki de ilk mobilya ve dekorasyon galerisiydi. Milar Galerisi, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Füreyâ Koral, Orhan Peker, Gencay Kasapçı, Cevdet Altuğ gibi birçok ünlü sanatçıların sergilerini ev sahipliği yaptı ve yeni bir mobilya anlayışına öncülük etti.

Şevki Vanlı onu ve Ankara'daki çalışmalarını şöyle ifade edecekti. "Milar, mimarlık ve sanat dünyasında Ankara'ya simge olmuştur. Yurt dışından, İstanbul'dan gelen her sanatçı ona uğradı."

O dönemde heyecan verici bir kültürel merkez olan Ankara ayrıca Ali İhsan Şark'ın Şark Mobilyasına ev sahipliği etmiştir. 1954'te kurulan bu firma zamanının mali açıdan en başarılı örneklerinden biridir. Bugün de o zamanlar popüler olan aynı türden Danimarka esinli ahşap mobilyaları üretmeyi sürdürmektedir (Karakuş, 2007,s.121). Ev mobilyasının yanı sıra Rusya Büyükelçiliği, Çelik Palas, Arı Sineması gibi yerlerde taahhüt işleri üstlenmiştir. Firma kaplama yapan sıcak hidrolik pres makinesi gibi mobilya makinelerini ilk ithal edenlerden biri olmuştur. (Yılmaz, 2005, S. 133)

Yılmaz Zenger 1958 tarihinde İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra yüksek lisansını aynı okulda kürsüsünde tamamlamıştır. Yılmaz Zenger'in 1956 yılında "Atölye Zenger" adıyla kurduğu firması 1971 yılında şirketleşmiştir.

Şekil 2.15: Yılmaz Zenger Tasarımları

Kaynak: <http://www.container.com.tr/wp-content/uploads/zenger2.png>

Özellikle kompozit malzeme kullanarak tasarımlar yapar Zenger, mobilya alanında hem kullandığı malzeme açısından hem de heykelsi formlarıyla Türkiye’de bu alandaki öncü isimlerden biri olmuştur. Yılmaz Zenger, tasarımlarında bilgisayar teknolojilerinin gelişen olanaklarını, yeni malzeme ve teknolojileri kullanarak, gelecek için çözümler üretmektedir (Cansever, 2007, s. 62) .

Aziz Sarıyer ilk “Derin” mağazasını 21 yaşında İstanbul Kadıköy’de açmıştır. 70’li yıllarda daha çok modern İtalyan tasarımına yakın örnekler üretmiştir. Sarıyer 1980’de Atölye Derin diye adlandırdığı sonraki mağazasını, yine bir orta sınıf semti olan Kadıköy’de açmıştır. Sarıyer’in 1990’ların sonunda ve 2000’lerin başında Derin Design işleriyle başarıyla sürdürdüğü kişisel tarzının temellerini atması bu aşamada gerçekleşmiştir. 1970’lerin başındaki İtalyan etkili erken aşama ifadeci gösteriş ve sıklığıyla radikal özellikler taşıırken 1980’lerin Atölye Derin’i yalın ve düzdür.

Şekil 2.16: Atölye Derin Tasarımları

Kaynak: <http://www.derindesign.com/en-us/derinHeader2.jpg>

Tamamen doğal ürünler olan çam mobilyalar üzerinde çalışarak günümüzde var olan tarzıyla benzer çok sayıda yuvarlak ve yumuşak hacimsel geometriye sahip obje ve mobilya üretmiştir. (Karakuş, 2008,s.108). Sarıyer 1980’lerin sonunda o dönem çağdaş

mobilyaları ile dikkat çeken Faruk Malhan'ın firması “Koleksiyon” ve Yıldırım Kocacıklıoğlu firması “İnterno” gibi çağdaş mobilya satan mağazaların bulunduğu Abdi ipekçi caddesinde bir başka mağazası olan “Derin Design”ı açmıştır.

1970’lerde kurduğu Koleksiyon firmasıyla modern mobilyalar tasarlayan bir başka tasarımcı da Faruk Malhan’dır. Faruk Malhan 1971 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi’nden mezun olmuş aynı yıl Ankara’da sanayi mahallesinde bir demir atölyesi açmıştır. Arredamento Mimarlık Dergisine yaptığı bir röportajında (1989) bu atölyenin kalıpcılık, dökümcülük, kaynakçılık ve modelciliği öğrendiği bir okul olduğunu belirten Faruk Malhan o dönemde Le Corbusier tasarımı sandalyelerle, Gerrit Rietvelt’in kırmızı mavi sandalyesini üreterek işe başlamıştır. Metal malzemedен üretilen tasarımlarla birlikte mobilyanın özü olarak kabul edilebilecek ahşap ve döşemeli ürünlere de başlandı. Ankara’da Mastaş Ahşap Üretim ve İstanbul’da Panda Döşemeli Üretim Tesisleri kuruldu. Malhan, 1970’lerde teknoloji ve üretim yöntemlerindeki yenilikler konusunda lider konuma gelmiştir. Ankara Kavaklıdere ve İstanbul Nişantaşı’nda açılan mağazalar ile birlikte firmanın yenilikçi, estetik ve özgün çizgisindeki özel tasarım ürünleri sunuldu (Canoğlu, 2012)..

Şekil 2.17: Koleksiyon Mobilya Günümüz Oturma Elemanı Modelleri

Kaynak: <https://pictures.woont.com/furniture/9/Koleksiyon/4/Gazel/Koleksiyon-Gazel-81309.XL.jpg>

Böylece birçok kişi ve kuruluş, Koleksiyon'un kurduğu ortamlarda yaşamaya ve firmanın ürünlerini kullanmaya başladı. 80'ler Türkiye'sinde artık, çağdaş düşünce ekseninde tasarım ürünü mobilyalara duyulan ilgi yoğunlaştı ve kullanışlılık, rahatlık, özgür ve özgün kavramlar değer kazanmaya başladı. Tasarım yapan, üretim ve satışların başında olan tasarımcı, 1970'lerin sonunda firmasını Türkiye'nin küçük

mobilya dünyasının en üstüne taşıyarak büyük ölçüde kişisel bir başarıya imza atmıştır. İşlevsel ama estetik tasarımla ilgilenen üst orta sınıfa seslenen mobilyaları çok geçmeden Ankara'yı tamamen terk etmesine yol açmıştır (Karakuş, 2008,s.109).

Mobilyacı bir aileden gelen Adnan Serbest, 1970'li yıllarda profesyonel tasarım hayatına başlamıştır. Askerlik yıllarında tasarladığı bir mahkeme salonu Adnan Serbest'in ilk iç mekan tasarımıdır. Sonraki dönemlerde de iç mimari proje tasarımları yapmış, tasarım felsefesini *“doğanın özünde var olan çizgileri sadeleştirerek oluşturduğu yeni yaşam formlarını yaşam tarzını biçimlendiren, düzenleyen yaklaşımla tasarlamak”* olarak tanımlamaktadır.

Şekil 2.18: Adnan Serbest Tasarımı Bar Taburesi

Kaynak: http://www.etsm.org.tr/etsm/c_images/211_03.jpg
(<http://www.adnanserbest.com/home.htm>, Erişim tarihi: 25.08.2011).

Adnan Serbest mobilya tasarımlarında genellikle geometrik biçimleri üç boyuta çevirir ve kullandığı malzemelerle birlikte dengemiş basit formlar oluşturur. Üretim tekniği, tasarım detayları ve forma katkıda bulunduğu karakteri ile Adnan Serbest mekanda özel bir atmosfer yaratmayı amaçlamaktadır (Özler, 2007).

2.3. 1990'lardan Günümüze Türkiye'de Mobilya

Türkiye'de mobilya sektörü diğer sektörlerle göre en eski ve devamlı sektörlerden biridir. Çünkü ülkemizde uzun yıllar boyunca daha çok atölye tarzı küçük yerlerde varlığını devam ettiren bu sektör, aynı şekilde lokal olarak hayatını devam ettirmiştir. Bir diğer açıdan bakıldığında; mobilya atölyelerinin birbirinden bağımsız ve küçük

olması hem aralarındaki ilişkiyi sınırlı hale getirmiş ve teknolojik gelişmeyi bir nevi yavaşlatarak el emeğinin yoğun olduğu bir sektör olmasına sebebiyet vermiştir. Bir bakıma, ihtiyaç için üretilen küçük ev eşyaları ve yalnızca iç piyasada sunulan mobilyalar sektörün büyük çoğunluğunu oluşturmuştur. Türk mobilya endüstrisi, çoğu geleneksel yöntemlerle çalışan atölye tipi, küçük ölçekli işletmelerin ağırlıkta olduğu bir görünüme sahiptir. Buna karşın son yıllarda orta ve büyük ölçekli işletmelerin sayısı hızla artmaya başlamıştır. 1990'lı yılların başında, Mobilya ve Orman Ürünleri endüstrisi için bilgisayar destekli üretim aşırı noktalarda bir uygulama olarak görülmekteydi. Oysa özellikle mobilya endüstrisi hem sipariş hem de parti üretiminin bir arada görüldüğü, bazen esnekliğin bazen otomasyonun çok önemli olduğu, kullanılan girdi çeşitliliği ve malzeme yapısındaki farklılıklarla önemli mühendislik becerisini gerektiren bir sektördü. Bu nedenle başlangıçta lüks bir uygulama gibi görülen bilgisayar destekli üretim uygulamaları kısa bir süre içerisinde üretimde dar boğazların aşılması için zorunlu olan bir kavram haline gelmiş ve hızla endüstrinin darboğaz noktalarında yerini almıştır(Koç ve diğ.-2005).

Türkiye'de ileri teknoloji kullanımı 1995 yılından sonar hızla artmıştır. Yapılan araştırmalar bu artışın devam edeceğini göstermektedir. Öyle ki 2005 yılında Türkiye'de 100'ün üzerinde mobilya işletmesindeki bilgisayarlı makine (Computer Numeric Control-CNC) sayısı 300'ün üzerindedir. Ancak burada sektörü bekleyen önemli bir sorun vardır. Bu sorun teknolojinin etkin kullanılmaması sorunudur. İleri teknolojik makinelerin klasik makinelere göre son derece pahalı olduğu da dikkate alınırsa işletmeye yapılan iyileştirme yatırımının sermaye kaynaklı maliyet olarak işletme bütçelerini zorlayacağı açıktır (Koç ve diğ.-2005). 20 yıllık süreç içerisinde küçük ölçekli üreticiler yanında orta ve büyük ölçekli işletmelerin sayısının artmakta olduğu gözlemlenmektedir. Ağaç İşleri Federasyonuna kayıtlı olan mobilya yapımı alanında 550 bin küçük ve orta ölçekli işletme olduğu belirtilmektedir. Sanayi ve Ticaret Odaları'na kayıtlı olanlarda değerlendirildiğinde bu sayı 600– 650 bine ulaşmaktadır.

Türkiye'de Mobilya üretimine bölgesel düzeyde bakıldığında; Ankara/Siteler küçük ve orta ölçekli işyeri sayısı ile başta gelmektedir. Ancak bunlar emek yoğun işletmeler olup, büyük ölçekli olanları azdır. İkinci önemli mobilya üretim bölgesi İstanbul'da ise, üreticiler şehrin çeşitli bölgelerine dağılmış durumdadır. Ormanlık alanlar içerisinde

olan Bursa/İnegöl Bölgesi çok küçük ölçekli mobilya atölyelerine sahip olmakla birlikte, dinamik bir gelişme göstermektedir.

Türkiye bugün, dış pazarlarla rekabetteki dinamik iç Pazar yapısı, ucuz işgücü, sürekli gelişimi ve bunlara yakınlık gibi avantajlarının da etkisiyle, 170 farklı ülkeye mobilya dış satış yaparak, bu sektörün markalarını ve kalitesini kabul ettirmiş ve Türk mobilyası olgusunu sağladığı belirtilmektedir.

Türkiye 6 milyar dolarlık üretim kapasitesi ile dünya mobilya pazarında üretimin %2,7'sini oluşturmakla birlikte, 2007 yılındaki 986 milyon dolar ihracat ile dünya mobilya ihracatından yaklaşık %1 pay almaktadır. Mobilya İmalat Sektörü 2005 yılı verilerine göre Türkiye İmalat Sanayii'nde %8'lik büyüme ile en hızlı büyümeyi gerçekleştiren sektörlerden biri olmuştur.

Mobilya endüstrisi; tasarım, kalite standartları, patentli mobilya, çevre etkileri, sertifikalı mobilya, ambalajlama, çalışma yeri koşulları vb. gibi önemli birçok konu ve sorunlarla karşı karşıya olup, bunların çözümlerini sağlayacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu bakımdan; önemli olan ne kadar mobilya ürettiğimiz ve yasattığımız değil; nasıl ve ne kalitede veya düzeyde mobilya üretildiği ve bunlara dayalı sorunları giderebilecek önlemlerin alınabilmesidir.

Bütün bu sorunların giderilmesinde mobilya endüstrisinin devlet, özel sektör ve üniversite işbirliğini sağlayacak şekilde iyi bir planlama ile yönlendirilmesi, Üniversite ve Meslek okullarının koordinasyonu, teknik elemanlarının bu endüstride yaygınlaştırılması ve zamana bağlı olarak tüketicilerin kültür ve beğeni düzeyinin geliştirilmesi etkili olacaktır.

3. TÜRKİYEDE MODERN MOBİLYANIN GELİŞİM SÜRECİ

Türkiye’de yaşanan sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik değişimler pek çok konuda olduğu gibi mobilya sektörünü de etkilemiştir. Farklı oluşumlar, göçler, kentleşme olgusu ve değişen konut kültürü ile birlikte 1980’lerin sonu ve 1990’lı yıllarda küreselleşme etkileriyle biçim kazanan mobilya sektörünün oluşumuna yön vermiştir. Konut üretiminin ve konut tipolojilerinin artması mobilya sektöründeki yönelimin de konutlara göre olmasını sağlamıştır.

Tasarım, hedef pazarın beklentileriyle uyumlaştıran, bu beklentileri geliştiren, bir yandan da ürünü pazardaki diğer ürünler arasında seçilebilen niteliklerle donatan bir etkinliktir. Türk mobilya sektöründe, dışa açılma ile başlayan kendini yenileme ihtiyacı özgün ürün tasarımı gerekliliğini ortaya çıkmış ve kabul görüp benimsenmesini zorunlu hale getirmiştir. Özellikle günümüzde özgün tasarım kavramı ile şekillenmeye başlayan mobilya tasarımları bir anlamda sektörü hareketlendirmeye başlamıştır.

Bu nedenle ürünün pazarda, toplumda ve kültürel ortamlarda benimsenmesini, kabul görmesini sağlayan bir kimliklendirme aracı aynı zamanda önemli rekabet faktörüdür. Dolayısıyla özgün bir tasarım, tasarım kalitesini, ulusal ve uluslararası ölçekte rekabeti arttırır, sektöre ivme kazandırır.

Günümüzde mobilya tasarımında yeni eğilimlerin kullanılmasına rağmen eski ve yeni tarzların bir arada kullanıldığı da gözlemlenebilmektedir. Günümüz mekânlarında gerek antika sayılabilecek mobilyalar gerekse yeni tasarımlar ve farklı adaptasyonlar kullanılabilir (Pina, 2003, s. 385). Özellikle 2000 yılı sonrası dış pazara yönelik konut üretimi, hızlı üretim yapabilmek adına taklit olarak gelişmiş, özgün tasarım olgusu tercih edilmemiştir. 2005 yılı rakamlarıyla %8’lik büyüme ile en hızlı büyümeyi gerçekleştiren mobilya sektörü genellikle iç piyasaya dönüktür.

Günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler ve farklı üretim teknikleriyle üretilen dayanıklı malzemeler yeni mobilya tasarımlarında kullanılmaktadır. Tasarım yaklaşımları, ideolojik gelişmeler, insanların yaşam tarzı, sosyal değerler ve arz talep durumu günümüz mobilya tasarımlarına etki etmektedir. Temelinde günümüz mobilya tasarımları gerek fiziksel, gerek estetik, gerekse kullanım ve üretim olarak birbirlerinden farklıdır.

Türkiye’de mobilya sektörü, geleneksel yöntemlerle çalışan atölye tipi, küçük ve orta ölçekli işletmelerden olmasına rağmen, son yıllarda küçük ölçekli işletmelerin yanı sıra orta ve büyük ölçekli işletme sayısında artış göstermiştir. Büyük işletmelerin sektöre girmesiyle hem iç pazara hem de dış pazara yönelen mobilya sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin bir kısmında sipariş üretimi yapılırken büyük bir çoğunluğunda talep üretimleri gerçekleştirilmektedir.

3.1. Türkiye’de Modern Mobilya Tasarımı

Türk mobilyası, Türk tasarım ve kültür anlayışının oluşturulabilmesi; büyük firmaların tasarım bölümlerinin yanı sıra bireysel tasarım yapan, kendi çabalarıyla bir yere gelen tasarımcıların da sektöre ürünlerini sunmasıyla gelişmektedir. Dünya standartları, değişen malzeme ve üretim teknolojileri ile birlikte taklit üretimi zorlaşmakta ve günümüz tüketici profili bilinçlenerek özgün ürünleri ayırt etmeye başlamaktadır. Türk mobilya sektörü, ilk tasarım ve üretimin gerçekleşmeye başladığı 1950’lerden günümüze kadar geçen süreçte büyük ilerleme kaydetmiştir.

Mobilya sektöründe 2000’lerden sonra tasarımcıların daha çok kişisel yorumlar kattıkları mobilya tasarımlarıyla sektöre yenilik ve canlılık getirdikleri söylenebilir. Özellikle 1980 sonrasında tasarımcıların tasarımlarını kişiselleştirmesi ve özelleştirmesi sektörde çeşitliliği artırarak rekabet unsurunu gündeme getirmiştir. Bazı popüler tasarımcılar ve uluslararası düzeyde üretim yapan mobilya şirketleri, tasarımları ile belirli dönemlerde fark yaratarak tarz ürünleriyle ön plana çıkmışlardır.

Yabancı firmaların ve mobilyaların ülkeye girmesi, rekabet ortamının doğmasına neden olmakla birlikte müşterinin kaliteli ürünlerle tanışmasına sebep olmuştur. İthalatın ve teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesi, sektörü önemli derecede geliştirmiş, ürün tasarımlarında yaşanan sorunlar, sağlıksız yapılanan ve ilerleyemeyen sektöre neden olmuştur. Türkiye’nin tasarım konusunda önemli sorunu,

rekabeti oluşturacak özgün tasarım koşullarını sağlayamamasıdır. Tasarımın varlığı rekabet yarışının artmasına bağlıdır.

1990'lı yıllarda Türk mobilyası dünya pazarlarında rekabet edebilir bir duruma ulaşmıştır. Türk mobilyasının bu zorlu pazarda varlığını sürdürebilmesi güncel, dünya standartlarında, tasarımı özgün ürünler üretme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir (Çalışkan, 2005, s. 36). Günümüzde tasarımcıların yalın hatları ile yarattıkları "Türk mobilyası" daha estetik, işlevsel ve pratik, çok amaçlı kullanıma yönelik ürünlerle kendini göstermektedir. Tüm dünya tasarımlarının sergilendiği fuarlara katılımlar ile, Global çizgilerin gözlemlendiği, yorumlandığı ve daha başarılı, kimlik sahibi, estetik ürünlere imza atılmıştır (Çalışkan, 2005, s. 26). Coğrafi yapısı nedeni ile Asya ve Avrupa'nın ortasında yer alan Türkiye, farklı kültürler ile etkileşim içerisinde olmuştur. Türk tasarımcılar, doğu ve batı kültürlerinden etkilenerek, son yıllarda kimlikli tasarımlara yönelmeye başlamışlardır (Durmuş, 2005, s.55).

Özellikle 1980'lerin sonlarından itibaren yaşanan piyasa sorunları, dışa açılma gibi gelişmeler, Türk tasarımını, sektörde rekabetçi olmaya zorlamıştır. Bu zorlama, özgün tasarım, marka olma ve standartlaşmanın önemini sektör tarafından algılanmasını sağlamıştır. Teknoloji, tüketim, küreselleşme ve kentleşmenin birbirini takip ederek büyümeye devam ettiği 1980'li yıllarda dünyada yaşanan değişimler, Türkiye'yi de etkisi altına alarak dışa açılmayı başlatmış ve yenilenmenin gerekliliğinin farkına varılmasını sağlamıştır. Bu açılım, özellikle mobilya sektörüne büyük değişimlere sebep olmuştur. Piyasaya çıkan yeni ürünlerin sosyal yaşama girmesi sağlanmış, çeşitli ithal ürünler tüketicilerin bilinçlenmesini sağlamıştır (Durmuş, 2005, s.30). Çalışkan (2005, s.25) 1980'lerin özellikle 1990'ların ortalarının Türk firmalarının dış pazara açıldığı yıllar olarak belirtmiştir.

Geçmişe bakıldığında, günümüz Türk tasarımında oldukça büyük değişimler yaşanmıştır. Son yıllarda tasarımcı kullanan firmaların artması önemli olmuştur. Tasarımcılarla yapılan görüşmelerde de tasarımcıya önem verildiği, firma tasarım dillerinin oluştuğu görülmüştür (Durmuş, 2005, s.55). Ürünün talep doğrultusunda artması, taklit üretiminin devam ettiğini bir anlamda kolay üretim adına özgün tasarımın tercih edilmediğini göstermektedir. Buna rağmen, sektörün bilinçlenmeye başladığı son yıllarda, kendine yer edinen sayılı firma, ürün tesciline önem vermektedir. Bu doğrultuda, markalaşma ve özgün tasarım, son dönemlerde mobilya

sektörünü ilgilendiren önemli kavramlar haline dönüşmektedir. Türk mobilya sektöründe tasarımcılara duyulan ihtiyaç yerine oturtulmadıkça, firmaların yabancı üretim ve tasarımcıları desteklemeleri son bulmadıkça taklit üretim Türk mobilya sektörünün gerçeği olmaya devam edecektir. Bu anlamda, standartlara uygunluk, işgücü, tüketici talepleri, teknolojik yenilikler dikkate alınarak rekabet edebilme seviyesine gelinebilmelidir.

Türk mobilya sektöründe tasarımın önemini anlayabilen imalatçı sayısı oldukça azdır. Birçok firma, yabancı firmaların kataloglarını kopya etmekte, ürün tasarımına yapılacak yatırım engellenmektedir. Türkiye’de mobilya tasarımı ve sektörünü sağlıklı bir çizgiye oturtmak, uluslararası platformda yer edinebilmek, akım haline getirmek, yarını için amaç haline dönüştürmek gerekmektedir. Türk mobilya alanında yaşanan en büyük gelişme, ofis mobilya sektöründedir. Bu nedenle, büyük firmalar arasında, ürün benzerliği nedeni ile davaların açıldığı izlenmektedir. Taklit ürünlerin, orijinallerine oranla, daha ucuza mal olması, tüketicinin dolayısıyla üreticinin bu ürünlere yönelmesini sağlamaktadır.

1986 yılında, para piyasalarının liberalleşmesi ile, bankacılık sektörü hızlı bir gelişme sürecine girmiş, çok sayıda banka açılmış, bilgisayar teknolojisi kullanılmaya başlanmış, bu yenilenmeler, mobilyada imaj değişikliğini, iç mekanların yenilenmesi gerekliliğini vurgulamıştır (Durmuş, 2005, s.101).

Kendi kültürünü okuyup yorumlayabilmek, geleceğe geçmişten gelen kültürü yansıtabilmek adına özgün tasarımlar geliştirilmeli, yerli üretim, üretici ve tasarımcılar tercih edilmelidir. Günümüzde sayılı tasarımcımız uluslararası platformda kendi çabalarıyla Türk tasarımı adına ürünler verebilmektedir. Yeni fikirlerin ortaya çıkarılması adına bireysel tasarım yapan tasarımcılara gerekli destek sağlanmalıdır.

3.2. Türkiye’de Modern Mobilya Üretimi

Türk toplumu Orta Asya’da yaşadığı dönem boyunca göçebe bir hayat sürmüş, Anadolu’ya gelip yerleşik düzene geçme aşamasından sonra toprağa ve tarıma bağlı bir yaşam sürmeleri nedeniyle iç mekanlarında kullandıkları oturma elemanlarını da yere yakın oturma birimleri olarak tasarlamışlardır. Günlük yaşam içinde gereklilikler gelişip değiştikçe aile içi kültür ve ihtiyaç duyulan mobilyalar bu gereklilikler

doğrultusunda farklılaşmaya başlamış, yerden yüksek ve aralıklı oturma elemanlarının kullanımını kendini göstermeye başlamıştır.

Geleneksel yapıda ki Türk ailesinin oluşumu incelendiğinde, içinde yaşadıkları mekanların oluşumunda en önemli etkenlerden birisinin sahip oldukları geleneksel yapının oldukça katı ve oturmuş olduğudur. Özellikle aile fertlerinin evlendikten sonra aileleriyle birlikte aynı evde oturmaya devam etmeleri, geleneksel Türk evlerinin mekânsal ihtiyaçlarını, hacimlerini ve konumunu etkileyerek bir mekânda birçok eylemin gerçekleşmesine neden olmuştur. Türkler, kültürlerini evlerine de yansıtmışlardır. Yaşam alanlarını birçok yaşamsal fonksiyonu yerine getirecek şekilde fonksiyonel olarak tasarlamışlardır. Mobilyaların fonksiyonel olması, ortamın kullanışlı olmasını doğrudan etkilemektedir. Oturulan alanda yemek yenilebilmeli, uyuma durumu söz konusu olduğunda da bulunulan ortam bu ihtiyaca da cevap verebilmelidir. Türk evlerinin tasarımında ki temel mantık maksimum fayda üzerine kuruludur. Yaşam alanı tasarımı sınırlı alanlarda işlevsel ve ergonomik mobilyalarla kullanılabilirliği artırarak yaşam kalitesini arttırmaya yönelik olmuştur. Kısaca, Türk kültürünün yaşanılan mekan üzerindeki etkisi birçok faaliyetin bir arada yerine getirilebileceği, sabit ve hareketli mobilyalarla donatılmış ve mobilyaların uygun şekilde konumlandırılmasıyla oluşturulmuş bir etkidir.

Oturma ve yatma bölümlerini içeren bu geleneksel odalarda, aynı mekân içinde yemek pişirme, yemek yeme, oturma, yıkanma ve yatma eylemleri gerçekleştirilmekte, geniş veya küçük ölçekli evlerde odaların bu özelliği değişmemektedir.

Geleneksel Türk konutu zaman içinde pek çok değişim geçirmiş ve batılılaşma hareketiyle birlikte yavaş bir şekilde yeniden yapılanmaya başlamıştır. Bu yapılanma sonucunda günümüzde kullanılan Türk konutlarındaki yerleşim düzeni, bu modernleşme sonrası yaşanan dönemin bir sonucu olarak algılanabilir. Pek çok tasarım kriterine göre şekillenen mekanlar, aşağı paragrafta anlatılan unsurlar doğrultusunda modern tasarımlar olarak günümüzde kullanılmaktadır. Modern konut mutfaklarında veya yemek için tasarlanmış odalarda sadece yemek yeme fiili gerçekleştirilmektedir ve bu nedenle mekânlar bu faaliyete olanak sağlayacak şekilde döşenmektedir. Farklı durumların da ortaya çıkabileceği göz önünde bulundurularak, bu tip durumlarda ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar için hızlı çözümler üretmek amacıyla ikinci plan olarak farklı tasarımlar da uygulanmaktadır. Böyle bir duruma örnek verecek olursak; bir

dinlenme mekânında ki donatıların rahat oturulabilir ve gerektiğinde uzanmaya olanak sağlıyor olması gerekmektedir. Bununla birlikte ortamdaki kişi sayısının artması olasılığı göz önünde bulundurularak mutfakta gerçekleştirecek olan yemek yeme fiilinin diğer odalarda da gerçekleştirilebileceği şekilde tasarım yapılmalıdır. Bu durum, dolayısıyla portatif mobilyaların tasarım ve üretimine zemin hazırlamış olur. Yaşam alanları tasarlanırken talebe göre hareket edilir ve bu talepte en büyük etken konfordur.

Tüketicinin talepleri karşılanırken göz önüne alınması gereken en büyük faktör ergonomidir. Fayda-değer prensibine göre bilimsel ve teknik olarak yaklaşımda sağlanacak maksimum konforluluk, ortamın ve dolayısıyla tüketicinin memnuniyet düzeyini arttıracaktır.

Yaşanılan ortamın gösterişli ve pahalı donatılara sahip olması, o ortamın estetik değerini artırmamakta, göze hoş görünmesini sağlamadığı gibi, tersi şekilde algıya da sebep olabilmektedir. Bütünselliği korumak yaşam alanının estetik değerini arttıran bir etken olarak görülmeyip, çok ferah, kullanışlı, geniş, düzenli, kısaca iyi örgütlenmiş mekânlar çirkin, sıradan, sevimsiz ya da boş olarak algılanabilmektedir. Ferahlık veya genişlik, mekân içinde bir estetik kriteri değildir. Ferah mekân, yerine göre estetik olabilmekle birlikte, her zaman bu şekilde algılanmayabilir. Aslında mesele bütün aradaki dengeyi koruyarak talebi karşılamaktır.

Aynı alandaki farklı şekilde tasarlanmış yaşam alanlarının güzel ya da çirkin olarak değerlendirilmesi, ortamdaki mobilyaların ve dekoratif ürünlerin seçimi ile doğrudan ilgilidir. Farklı etkenlerle birlikte, mobilyanın tarz, şekil, renk, doku ve üretiminde kullanılan malzeme, ortamın genel efektif algısı üzerinde fazlasıyla etkili olduğu görülmektedir. Tasarımda estetik ön planda tutulmalı, bu nedenle mobilyalar dikkatli bir şekilde ve bilinçli olarak seçilmelidir (<http://www.birofis.com/mobilya-nedir.shtm09>).

Günümüzde modern hayata geçiş döneminde evde geçirilen zaman geçmiş dönemlere göre büyük farklılıklar göstermeye başlamış, evde geçirilen zaman ve kullanımlar azalmaya başladıkça oturma elemanları da buna paralel olarak farklı işlevsellikler ve fonksiyonlar kazanmış, ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden şekillenmişlerdir. Her sektörde olduğu gibi mobilya sektörü içinde çeşitli makineler üretilmiştir.

Mobilyanın tasarlanması üretim sektörüne bir talep oluşturmaktadır. Makine üreticisi firmalarda bu talebe karşılık vermek durumunda kaldıkları için iki sektör birbirinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır.

Motor gücü ile hareket ettirilen makineler devamlı olarak büyük bir gelişimi çerisinde olmasına rağmen, mobilya endüstrisinde uygulanması tam olarak gerçekleştirilememiştir. Makineleşme ile birlikte üretim hız kazanmış, böylelikle daha ucuz ve kaliteli ürünlerin günün arz-talep dengesini sağlamada yeterli bir düzeye ulaşılmıştır.

Mobilya yapımında en çok kullanılan yöntemler; talaş kaldırma yöntemleri de denilen, biçme, delme, kesme, döndürerek kesme (tornalama) yöntemleridir. Bunların yanı sıra mobilyanın farklı formları olduğu için plastik metal ahşap diğer sektörlerle de doğrudan etki eder mobilya sonuçta son üründür. Ahşap mobilyada kullanılan başlıca araçlar ise; el testereleri, dekupaj testereleri, daire testereleri, şerit testereler, rendeler, planyalar, kalınlık makineleri, frezeler, tornalar, matkaplar, delgi makineleri, zımpara makineleridir. Bunlara ek olarak çeşitli elektrikli el aletleri de üretimde yaygın olarak kullanılmaktadır. Kesicilerin bir kısmı üretim malzemelerini parçalara ayırır, bir kısmı ise yonga, talaş, toz çıkartarak parçaları biçimlendirir. Ayrıca ahşap malzeme ve kontrplak buharla yumuşatılarak bükülebilmekte, biçim değişikliğinin önlenmesi için kurutularak istenilen şekil veya biçimde mobilya elemanları elde edilmektedir. Bunların yanı sıra plastik kalıp döküm veya birleştirme aparatlarıyla oluşturulan mobilyalar ya da metal mobilyalar vardır genelde mobilya sektörünün de isi bunların kombinasyonu kullanılır. Kullanılan malzemelerin fiziksel özellikleri ve kullanımı kombinasyonu etkilemektedir

Teknolojinin gelişimi yapım süresini kısaltmakta, işçiliği azaltmakta, çok sayıda mobilyanın aynı düzeyde üretilmesini sağlanabilmektedir. Farklı formdaki mobilyalarında üretimini sağlamaktadır. 20. yüzyılın ortalarından sonra parça başı işten sanayileşmeye yönelen mobilya sektörü, inşaat sektörünün de hızla gelişmesi nedeniyle, teknoloji ve otomasyonun üretimde kullanılmaya başlanmasıyla artan bir ivme kazanmıştır. Bu nedenle hızla büyüyen mobilya sektörü, gelişmiş ülkelerde öncelikli olmak üzere ihracat ve ithalat hacminde önemli yer kaplamaya başlamıştır. İlerleyen zamanlarda işçilik masraflarının artması ve geri dönüştürülemez enerji kullanımından kaynaklı artan enerji maliyetleri, ham maddeye uzaklık gibi etkenler,

sektörün emek ve maliyet artışını karşılayamayan bu gelişmiş ülkelerin sektörden el çekmelerine ve yatırım giderlerinin daha düşük olduğu ülkelere yönelmelerine sebep olmuştur. (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,2011:19).

Dünyanın en büyük mobilya üreticileri sırasıyla ABD, İtalya, Almanya, Japonya. Fransa, Kanada ve İngiltere'dir. Bu ülkeler dünya mobilya üretiminin yaklaşık%52'sini gerçekleştirirken; Çin, Polonya, Vietnam ve Brezilya gibi az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ise dünya mobilya üretiminin %48'inigerçekleştirmektedir. 2010 yılı rakamlarına göre Türkiye'nin üretim kapasitesi dünya mobilya üretiminin %3,6'sını oluşturmaktadır (Sakarya ve Canlı,2011:4). Bağlı değerlendirmelere göre Türkiye'de üretimde ilk sıralarda gelen sektörlerinden biri olan mobilya sektörü, yut içi satışta yerel ham maddeleri en çok kullanan ve ithalata bağlı ham madde ihtiyacı en az olan sektörlerden birisidir.(Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,2012:7).

Ülkemizde nüfusun artan bir ivme kazanması, köyden kente göçüşün artış göstermesi ve refah seviyesinin yükselmesiyle konut-mekân ihtiyacı hızla artmıştır. Yapılacak konutların projelendirilmesinde tüketici taleplerinin rol oynaması ile konutların iç mekan hacmi küçülmekte ve yaşam ve kullanım alanları da bu oranla sınırlı hale gelmektedir. Kısıtlı yaşam ve kullanım alanlarının ergonomik ve işlevsel olarak tasarlanması konusunda iç mimarlara büyük görev düşmektedir. Konut ihtiyacı ile doğru orantılı olarak fonksiyonel yaşam alanları oluşturmak için kullanılan mobilyalara olan talep de aynı oranda artış göstermiştir (Demirci,2005:369).

Ülkemizde iç mekan donatıları olan mobilyalar küçük (atölye tipi), orta ve büyük (fabrikasyon) işletmeler tarafından üretilmektedir. Arza sunulan yaşam alanlarından kaynaklı oluşan iç mekan donatılarına olan talebin büyük çoğunluğu atölye tipi işletmeler tarafından karşılanmakla birlikte, fabrikasyon üretim yapan üretim yerlerinin sayısında da her geçen gün gözle görülür bir artış belirlenmektedir. (Demirci,2005:369).

Mobilya sektöründeki işletmeler kurulurken çoğunlukla iç ve dış ticaret pazarına yakın bölgeler ve üretimin ana maddesinin kolay ve az maliyetle temin edildiği yerler tercih edilmiştir. Mobilya üretim faaliyetlerinin yoğun bir şekilde yapıldığı iller sırasıyla İstanbul, Ankara, Bursa (İnegöl), Kayseri, İzmir ve Adana'dır (DPT,2006:95). Ayrıca

Bolu, Eskişehir, Sakarya, Zonguldak, Trabzon, Balıkesir, Antalya ve Burdur mobilya üretiminin yapıldığı diğer iller arasındadır(Sakarya ve Canlı, 2011:8). Sektörde faaliyet gösteren işletme sayısı perakende satış mağazaları ile birlikte 61.728 olup, istihdam edilen kişi sayısı 258.213'tür (MOBSAD,2009:12). Tüm bunlara bakılarak mobilya üretim yoğunluğunun illerde farklılık göstermesinin nedeni olarak üretim ana maddesine yakınlık olarak gösterilebilir.

Türkiye mobilya sektörü, 1999 yılında yaşanan büyük Marmara depremi, 2001 yılında gerçekleşen ve etkiler uzun süre devam eden ekonomik krizden olumsuz etkilenmiştir. Bu iki dar boğaz döneminde faaliyet gösteren bir çok işletme kapanmış ve birçok işletme de kapasite düşürmek yoluna gitmiştir. Kapasite kullanım oranı küçük ölçekli işletmelerde %40, orta ölçekli işletmelerde %55, büyük ölçekli işletmelerde ise %80'dir. Büyük ölçekli faaliyet gösteren işletmeler, yurt içi taleplerin azalmasından dolayı dış ticarete yönelerek, krizden daha az etkilenmenin yollarını aramışlardır. 2010 yılı rakamlarına göre dünyada en fazla mobilya ihracatı yapan 221 ülke arasında ilk üç ülke sırasıyla Çin, Almanya ve İtalya iken, Türkiye bu listede 22. sırada yer almaktadır (Sakarya ve Canlı,2011:5-6) 2010 yılında en fazla ihracat Irak, Almanya, İran ve Azerbaycan'a yapılmıştır (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2012:14).

Seri üretim yapan bazı fabrikalar bile ağacın dekoratif görünüşünü ipek baskı tekniği ile vermektedir. Kabartmaların bir kısmı poliüretanın kalıplanması ile yapılmaktadır. Yüzeyler üzerine yapıştırılmaktadır. Doğaldır ki gelişmiş teknolojiye uygun biçimler tasarlanmazsa ve bu teknoloji ile "eski" yeniden yapılmaya çalışılırsa olumsuz sonuçlar ortaya çıkar.

Günümüz için geçerli biçimleri tercih eden bazı firmalar çoğunlukla ağaçtan elde edilen yarı mamulleri kullanarak genellikle ucuz mobilya üretmeye çalışmaktadır. Bu mobilyaların da tasarım ve işçilik açısından temiz bir çizgiye geldiğini söylemek zordur. Diğer taraftan marangozlar her semtte, her mahallede istedikleri gibi mobilya üretebilmektedirler. Bu nedenle mobilya yapımı için Türkiye'de yılda ne kadar ağaç tüketildiğini bu alanda kaç kişi çalıştığını belirlemek güçtür. Yurdumuzda hiçbir standart hiçbir denetime, hiçbir anlayışa bağlı kalmadan ağaç malzemeler tüketilmektedir. Bu atölyelerin kapasiteleri de oldukça düşüktür. Çoğu, bir tasarımcı ile çalışmaz, yardım almaz. Özellikle ahşap malzemenin işlemindeki kolaylıktır sektördeki takipsizlik

Ülkemizde mobilya sektörü genel olarak eski tekniklerle üretim yapan küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Hızla artış gösteren nüfus, artan kentleşme oranı ve bu kentleşme süreci ile eğitim seviyesinde artma olması, refah seviyelerinin pozitif anlamda değişmesi ve kültürel değişim ve gelişim mobilya sektörüne olan talebi oldukça artırmıştır. Bu talep artışı, 70'li yıllarda orta ve büyük ölçekli faaliyet gösteren üreticilerin pazara girmesi ve sayı olarak sürekli bir artış göstermelerine neden olmuştur. (Demirci, 2005).

Orta ve büyük ölçekli faaliyet gösteren üreticilerin sektöre girmesiyle, küçük ölçekli üreticilerin bu işletmelerle aynı alanda rekabet edemeyeceğini ve üretim faaliyetlerine son vereceği öngörülmüş ise de yaşanan zaman bunun tersini göstermiştir. Küçük ölçekli faaliyet gösteren üreticilerin parça başı ve sipariş usulü çalışabilme özellikleri, üretim yöntemleri ve kullanılan malzemedeki esneklikleri ve seri üretimde ürün maliyetlerinin yüksek oluşu gibi sebeplerle küçük ölçekli üreticiler sayı olarak artış göstermiştir. Günümüzde atölye tipi küçük ve orta ölçekli mobilya üreticileri ülke geneli mobilya üretiminde %80' lik bir dilimi kaplamaktadır. Sektördeki yetkili kişilere göre küçük ve orta ölçekli faaliyet gösteren üreticilerin ağırlığının geçmiş yıllarda %90 olduğu, %10'luk gerileme ile çok sayıda ürün çeşitliliğine sahip büyük ölçekli faaliyet gösteren üreticilerin rekabet ortamında daha ileriye gidebilmek adına yaptıkları yatırım, üretimde kapasite artışı sağlamıştır.

Büyük şehirlerdeki bir kısım mobilya mağazaları ise genellikle doğru ve kaliteli mobilya üretmeye çalışmaktadır. Bunların sayısı Türkiye genelinde önemsenecek kadar azdır. Bu mağazalar üretimlerini orta kapasitedeki çok az da olsa kendilerine ait veya özel atölyelere yaptırmaktadırlar. Tasarımlarda yetkili kişilerce yapılan bu mobilyaların maliyeti de yüksek olmaktadır. Yine bu mağazalarda Dünyaca tanınmış tasarımcıların mobilyalarının kopyaları satışa sunulmaktadır. Patentli mobilya yapımı henüz söz konusu değildir.

Son zamanlarda, koltuk, kanepeler, çeyyat gibi fonksiyonel ürünler tüketici tarafından büyük ilgi görmüştür. Misafir konuk etmekte kolaylık sağlayan, gündüz koltuk gece yatak olarak kullanılabilen çeyyat benzeri çok fonksiyonlu mobilyalara olan talep artmıştır. Konut kullanım alanlarının küçülmesi de dikkate alındığında bu ürünlerin pazardaki payı artmaktadır. Özellikle, Kayseri ilinde oturma grupları üretimi için büyük yatırımlar yapılmıştır.

Mobilya endüstrisinde yaşanan diğer bir gelişme, marketleşmenin yaygınlaşması olmuştur. Mobilya üretimi yapan firmalar ürünlerini “showroom” adı verilen mağazalarda ve hipermarketlerin mobilya reyonlarında tüketicinin beğenisine sunmaktadır. Yakın geçmişe kadar atölyeye giderek tarif üzerine ürün siparişi verilirken, günümüzde değişik türde mobilya, yatak, halı ve çeşitli ev tekstilinin bir arada bulunduğu mağazalarda alışveriş yapma alışkanlığı yaygınlaşmıştır. 1 Ocak 1996 tarihinde gümrük birliğine girilmeden önce mobilya yüksek düzeyde korunan bir ürün konumunda iken günümüzde birçok yabancı firma Türkiye’de mobilya endüstrisine girmiş ve temsilcilikler açmıştır.

3.2.1.Modern Mobilya Üretim Kriterleri

İnsanların içerisinde buldukları ortamların, onların kişisel fikirlerini de göz önünde bulundurarak tasarlanması gerekir ki bulunulan ortamdan zevk alınsın ve maksimum memnuniyet sağlanmış olsun. Buradan yola çıkarak mobilyanın estetik ve fonksiyonellik algısının kişiye, kültüre ve içinde bulunulan çağa göre farklılık gösterdiği kanısına varabiliriz. Özellikle mobilya seçimi yaşam alanının tasarlanması ve bütünselliğin korunması çevresel faktörlerden etkilendiği gibi ekonomik durum sosyal ve kültürel yapının da etkisiyle belirlenir. Ekonomik yanı bir tarafa bırakılırsa, bireylerin kişisel fikirleri farklılık göstereceği için mobilyada farklılık gösterecek ve çok geniş bir ürün yelpazesine ayılacaktır. Mobilya seçimi bireyler arasında farklılaşmakta ve talepte bulunan tüketici portföyünün çok geniş alana yayılmasına neden olmaktadır. Mobilya tercihi, eğitim durumundan ve kültür seviyesinden etkilenmektedir. Bu nedenle bireylerin mesleklerine, yaşam şartlarına içinde buldukları sosyal çevrenin özelliklerine göre yaptıkları mobilya seçimi değişiklik göstermekte ve bu seçimler bireylerin; kültürel, sosyoekonomik yapısını yansıtmaktadır. Her birey ve toplum farklı yapılara sahip olduğundan buldukları mobilya seçiminde de bu farklılıklar açıkça görülebilmektedir. Bütün bu parçalar ve zevk, estetik algısı, kültürel ve sosyoekonomik durum gibi faktörler, mobilya tasarım kriterlerinin ve endüstrideki üretim yöntemlerinin belirleyicisi olmaktadır.

İç mekânların kullanışlı olabilmesi için tüm yapısal faktörlerin yanı sıra kullanılan ürünlerle mekanın bütünlüğünün sağlanması gerekir. Mekânlar çoğunlukla içinde yaşayacak bireyler tarafından tasarlanırsa da bu işin eğitimini alan kişilerin yapmış olduğu çalışma arasında büyük fark vardır. Günümüzde kontrolü bireyler ellerinde

tutmak istese de bir iç mimarın küçük dokunuşlarıyla dahi, o mekânın kullanılabilirliği artar. Mekân ne kadar iyi düzenlenirse, o derecede kullanışlı olur.

Tasarlanan ve kullanılmak istene ürünün seçimi, yoğunluğu ve mekânsal organizasyonu, mekân fonksiyonelliğini etkileyen önemli faktörler arasındadır. Yaşam ve kullanım alanları tasarlanırken yaşam kalitesini yükseltecek, bireyin etkin kullanımını sağlayacak ya da kullanım alanından maksimum fayda elde edilecek tasarımlar oluşturulmalıdır. Bütün bunlar tüketiciden gelen talebe göre farklılık gösterecek kavramlardır. Mekanda kullanılan mobilyaların uyumu ne kadar fazla ise bulunulan ortam, talep edene o kadar haz verecektir. Ferahlık ve büyüklük birbirinden ayrı kavramlardır ve bu nedenle boş bir odanın ferah olduğu söylenemez. Mekanda kullanılan mobilyaların işlevini yerine getirmesi, uygulanan eşya düzeni ile anlam kazanacağına dikkat edilmelidir. Bunun yanı sıra kısıtlı yaşam alanları içinde maksimum çözümler getirilerek bireylerin talepleri de karşılanmaktadır.

Bireylerin mekanda ki rahatı ve görsel zevki yaşam kalitesini etkiler bunu ferahlık olarak tanımlayabiliriz. Bu nedenle mobilyaların konumlandırılması kadar renklerin uyumu, mobilyanın tasarım özellikleri de estetik algısını etkilediğinden yaşam kalitesi üzerinde etkilidir. Mobilyaların ve dekoratif amaçla kullanılan eşyaların göze hitap etmesi hantal olmaması, yüksekliği ve renginin tonu, küçük boyutlu, kişinin talebini karşılayacak ebatta ve açık ve canlı renkli olması, işgal ettikleri alan ve ışığı yansıtılma özelliklerinden dolayı ferah görünmeye yardımcı olabilirler. Bunun dengesinin iyi ayarlanması rahatsız edici ve memnuniyetsizlik oluşturan durumlarla karşılaşılmasını engeller.

Mekânda bulunan mobilya düzenin uyumu, orada yaşayanların düşüncelerini, duygularını, görüşlerini ruh halini yansıtır ve yaşamları hakkında fikir edinmemize katkıda bulunur. Kişi yaşadığı ortamı kendi istekleri doğrultusunda şekillendirir. Dolayısıyla içinde bulunduğu durum ve kişiliğini dekorasyonuna yansıtır. Kişilerin mobilya üzerindeki talepleri dikkate alınarak yapılan araştırmalar bu işin ticaretini yapan bireylere üretilen ürün hakkında yol göstermektedir. Bu yol göstericilik sayesinde, mobilya sektörü; kullanılan malzeme, üretim yöntemi, işlevsellik, estetik, ergonomi, konforluluk konularında bir dinamizm içerisindedir. Gelişen teknoloji ile birlikte mobilya sektörü de bu dinamik çarka, otomasyonun üretim yöntemleri üzerindeki etkisi ve üretim hızını arttıracak şekilde uyum sağlamaktadır. Teknoloji ve

otomasyonun, üretim kriter ve yöntemleri üzerindeki etkisinin ne denli fazla olduğu, ilk çağlarda ilkel alet ve malzemelerle üretilen mobilyalar ile günümüz mobilyaları arasındaki farka bakarak da net bir şekilde anlaşılabilir. Üretim yöntemlerinde, parça başı üretimden seri üretime geçilmesinde ve arz talep dengesinin korunmasında da teknolojik gelişmelerin etkisi göz ardı edilmemelidir.

Mekânın algılanmasında üç ana unsur vardır ve bunlar bütünselliğini koruduğunda tatmin edici sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- Işığın ortamdaki durumu ve algılanması
- Mekânsal gerçekleştirilen organizasyon ve bunun algılanması,
- Renklerin uyumu ve algılanması.

Mekanlar ve bu mekanlarda kullanılacak mobilyalar iç mimar tarafından dizayn edilirken mekânın bütünselliğine etki eden tüm bu faktörler değerlendirilmelidir. Bunların yanı sıra maksimum fayda ile tasarlanan mekanlar ve fonksiyonelliği yüksek mobilyalar, bireylerin haz duygusunu tatmin etmelidir. Bu bütünlüğü sağlayabilen teknik tasarımcılar olan mimarlar ve iç mimarlar, mesleklerinde sektörel bazda başarıyı yakalayacaklardır. Yapısal faktörlerle birlikte sabit ve hareketli mobilyalar göz önünde bulundurularak, mekânın tasarımında renk uyumu dokusu tüm değişkenler belirtilmelidir. Teknik tasarımcı olan iç mimarlar, mekânın tasarımını yaparken, talep edenin zevkine göre esneklik göstererek, mekanın kullanıcılarına hoşnutluk sağlamalıdır.

Günlük yaşamın süregelen dinamizmi tüm insan yaşantısını etkilemekte ve bu seçilen mobilyaların konforlu, ergonomik, kullanılabilir olmasının önemini artırmaktadır. Seçilen ve kullanılan mobilyanın işlevselliği, modern çağın hareketli hayatını daha yaşanılabilir kılma yönünde etkilemekte, yorgunluğun atılabilmesi için rahat bir yatak ya da otururken ergonomik bir oturma grubu kullanılması tüketici memnuniyeti için büyük önem arz etmektedir. Çünkü bireylerin yaşamlarını devam ettirdikleri ortamlardan onlara maksimum fayda sağlayarak mutluluk, rahatlık gibi kavramlarla yaşam şartları iyileştirilmelidir. Ülkemizde mobilya sektörünün gün geçtikçe gelişip büyüyen hızlı bir değişim sürecine girmesi çeşitli problemler de oluşturmuştur. Bu sektörde faaliyet gösteren üreticilerin tasarım, kalite, üretim, maliyet ve iş gücü vb.

konularda bazı sorunları bulunmaktadır. Mobilya sektörünün ülkemizde daha fazla gelişmesi için bu gibi sorunlara etkili, efektif ve sürdürülebilir çözümler bulunması ve yetkili kurumların üzerine düşen görevleri yerine getirmesine ihtiyaç vardır.

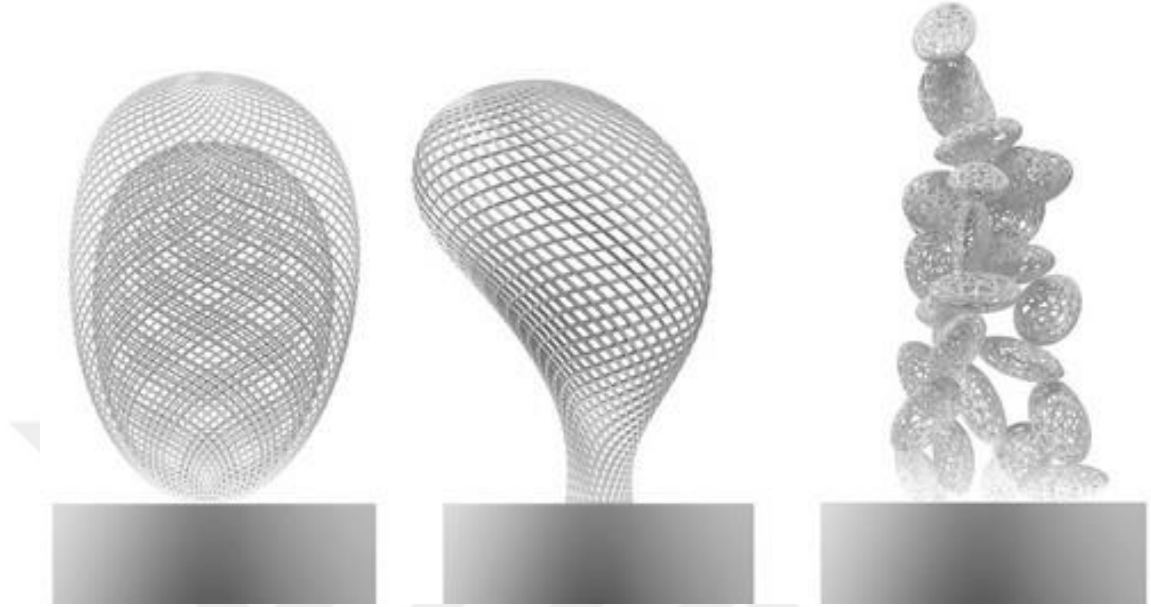
Mobilya üretiminin ülkemizde bir sanayi kolu olarak kabul edildiği ilk dönemlerden günümüze kadar ülkemizde mobilya sektörünün iç ve dış pazarda önemli pozitif adımlarla ilerlediği göz ardı edilemez. Fakat bu ilerleme, bu sektörde sürekli karşılaşılan problemlere etkin çözümler getirememiştir. Ham madde azlığı, yetişmiş eleman, ihtiyaç duyulan makinaların elde edilememesi mobilya sektörünün ilerleyişine önemli ölçüde balta vurmaktadır. Ülkemizde mobilya sektörünün daha da ilerlemesi için çokça öneriler sunulabilir. Ancak bu önerilere uygulama aşamasında hangisine öncelik verileceği konusu da kendi başına bir sorun oluşturmaktadır.

Mobilya sektöründe karşılaşılan problemlere etkin, sürdürülebilir ve uygulanabilirliği yüksek çözümler getirilebilmesi için yetkili kurum ve kuruluşların bir masa etrafında toplanarak sorunları ve çözüm önerilerini tartışmaları önerilebilir. Mobilya tasarım ve üretimi büyük bir sektör ve birçok etkenin birbiriyle bağlantılı olmasından dolayı kurumsal yapılar oluşmuş ve bu kurumsal yapılar çeşitli faaliyetlerle irtibat içerisinde olarak sektörün dengede tutulması amaçlanmıştır. Çalışmalarla, mobilya sektöründe stratejik ve uygulanabilir tasarım yaklaşımı oluşturulmaya çalışılmıştır. Türkiye genelinde sürdürülen çalışmalar bölgesel olarak da değerlendirilerek, yetkili ve destekleyici kuruluşların çözüm süreci içerisine girmeleri sağlanarak daha derinlemesine çalışmalar yapılması ileriki yıllar için bir çalışma planı olarak kullanılabilir.

3.3. Türkiye’de Öncü Modern Mobilya Tasarımcıları

Türkiye’de özgün mobilya tasarımları 1950’li yıllarda Akademi mezunu sanatçılarla başlamış ve bunu takip eden 1960’lı yıllarda da yine Akademi mezunu genç tasarımcılar çevresinde sınırlı bir alanda gelişme göstermiştir. Yılmaz Zenger, Aziz Sarıyer, Faruk Malhan ve Adnan Serbest’in profesyonel olarak tasarım yapmaya başladıkları 1970’li yıllarda Türkiye’de tasarım, eğitim düzeyi yüksek bu sınırlı çevrede var olmaktadır. Türkiye genelinde belirli bir tasarım bilinci oluşmamıştır. Bu yıllarda tasarım kelimesi kullanılmamaktadır. Türkiye’de 1980’lerden günümüze sanat ve tasarım okullarındaki artış birçok kişiye bu alanda eğitim olanağı sağlamış

bunun sonucunda birçok yeni tasarımcı yetişmiştir. Dünyada özellikle 1990’lardan sonra ortaya çıkan “ünlü tasarımcılar” kavramıyla birlikte mobilya alanında daha çok bireysel yaklaşımlar öne çıkmıştır.

Şekil 3.1: Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Defne Koz Tasarımları

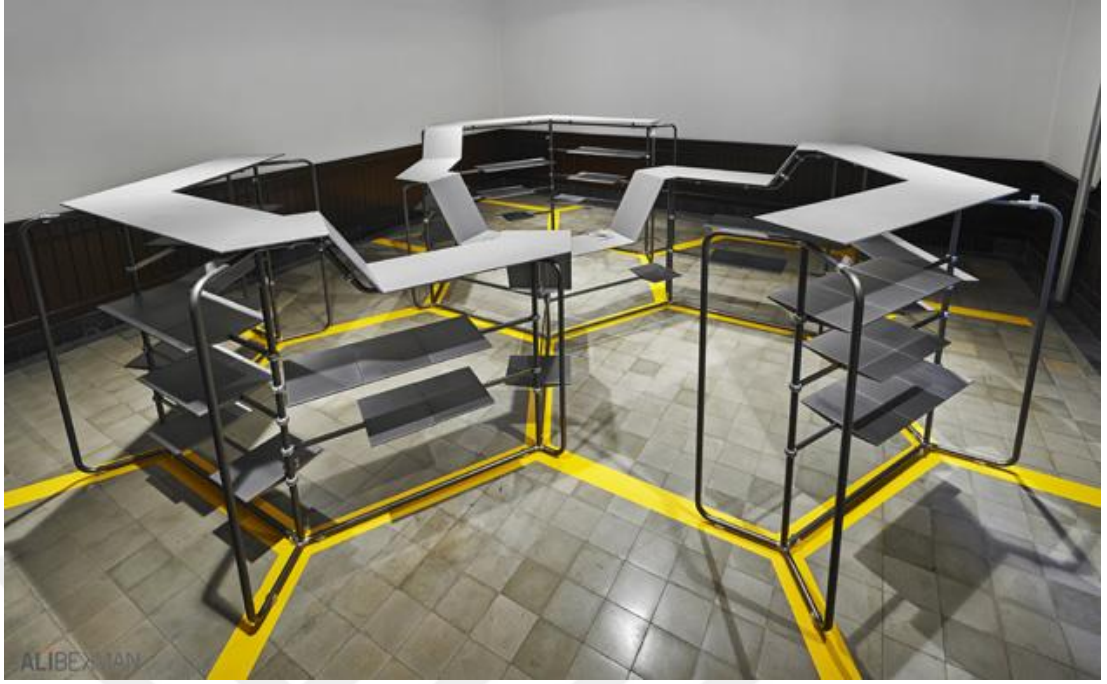
Kaynak: http://www.mimarizm.com/V_Images/2014/Etkinlikler/54171.jpg

Şekil 3.2: Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Oya Akman Tasarımları

Kaynak: http://www.mimarizm.com/V_Images/2014/Etkinlikler/54171.jpg

Her tasarımcı kendi bireysel yaklaşımıyla tasarımlar üretir ve bireysel yaklaşımlar başlığı altında tüm bu etkilerle yetişen ikinci ve üçüncü kuşak tasarımcılar ele alınmıştır. Türkiye’de 1990’lardan günümüze dünyaca tanınan başarılı tasarımlar gerçekleştiren tasarımcılar arasında Defne Koz, Derin Sarıyer, Koray Malhan, Atilla Kuzu, Tanju Özelgin, Kunter Şekercioğlu ve Oya Akman gibi isimler gösterilebilir.

Şekil 3.3: Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Atilla Kuzu Tasarımları
Kaynak: http://www.mimarizm.com/V_Images/2014/Etkinlikler/54171.jpg

Şekil 3.4: Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Tanju Özelgin Tasarımları
Kaynak: http://www.mimarizm.com/V_Images/2014/Etkinlikler/54171.jpg

Şekil 3.5: Günümüz Öncü Tasarımcılara Örnek; Kunter Şekercioğlu Tasarımları

Kaynak: <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcT5DJi-egbKDKrebeW94KO1j2vM2lgJFIeZRPlb6sBdzvBAjwY>

Kaynak: http://www.etsm.org.tr/etsm/c_images/825_03.jpg

1990'lı yıllarda sürdürülebilir tasarım, yeni malzeme ve bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler mobilya tasarımını etkileyen başlıca etmenler arasında gösterilebilir. Bu

yıllardan günümüze kadar geçen süreçte mobilya, kitlelerin peşinden koşarak benimsediği sanat ve tasarım hareketleri yerine, dönemin önde gelen tasarımcılarının markalaşan isimlerinin etkisi altındadır. Bu süreç tez çalışması kapsamında bireysel yaklaşımlar olarak belirtilmiştir.

1990'lardan günümüze kadar olan süreçte Türkiye, dünyadaki gelişmeleri daha yakından takip etmektedir. Bu durumun başlıca nedenleri arasında 1990'lardan itibaren sanat ve tasarım eğitiminin ülke geneline yaygınlaşması, geçmişe göre belirli bir tasarım bilincinin oluşması, tasarımcıların dünya ile iletişim olanaklarının kolaylaşmasıyla yurt dışı fuarlara katılması gösterilebilir.

3.4. Türkiye'de Uygulanan Modern Mobilya Tasarımları

Modern mobilya tasarımı ve uygulaması başlangıcı, 19. Yüzyıla dayanmasına rağmen sektördeki gelişme 1970'li yıllarda başladığı söylenebilir. Üretime küçük atölyelerle başlayan mobilya sektörü gelişen teknoloji ve hammadde temininin kolaylaşmasıyla birlikte sanayi boyutunda üretimler yapmaya başlamıştır. Mobilya sektörünün hitap ettiği iç Pazar, yüksek ve gelişen bir talebe sahip olmuştur. Konut sektöründeki kavramsal değişimler sonucu, küçülen mekanların daha esnek ve fonksiyonel kullanım ihtiyacı mobilyaya olan talebi sürekli canlı tutmuştur. Nüfus artışı, kentlere göç, sosyo-ekonomik gelişmelerin doğal sonucu olarak aile yapısındaki değişimler, mobilyaya talebin artmasını sağlamıştır.

Tüketicinin bilinçlenmesi, beğenilerinin ve beklentilerinin hızla gelişmesi mobilya çizgisinin değişimini kaçınılmaz kılmıştır. Tüketici geliştikçe, üretilen üründe aranan özellikler paralel olarak artmıştır. Bu kriterler doğrultusunda, üretim yapılması üretici sorumluluğunda olmuştur (Durmuş, 2005, s.100). Türkiye'de mobilya üretiminde kullanılan teknoloji, Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça geridir. Ancak, bazı kuruluşların bu konuda süratle yatırım yaptıkları ve son teknolojiden yararlandıkları da görülmektedir. Sektörde, az sayıda firma dışında fabrikasyon üretime geçilmemiş olup, bunun en önemli nedeni tüketicinin bilinçlendirilmemesi ve mobilya sanayiinde standartlara uyulmamasıdır.

Türkiye genelinde üretim sektörü içinde mobilya endüstrisi genel olarak düzenli bir gelişim politikasından uzak belirli ve sınırlı sayıdaki büyük ölçekli işletmeleriyle uluslararası ölçüde rekabet edebilecek düzeyde gelişmiş olmasına karşın, ayrıca küçük

kapasitedeki ve verimsiz çalışan, uluslararası rekabet gücü düşük küçük ölçekli ve gelişmemiş çok sayıdaki işletmeyle homojen olmayan bir yapısal görünüm arz etmektedir (Kurtoğlu,2001).

Türkiye’de önemli bir kullanıcı kitlesi tasarım mobilyayı lüks nesne olarak algılamakta, gereksiz ve pahalı olarak değerlendirmektedir. Oysa tasarım lüks değil hayatın her alanında var olan bir kavramdır. Bu nedenle Türkiye’de tasarım kavramının doğru anlaşılması önemlidir. Türkiye’de mobilya üretiminin gelişme sürecinde daha önceden tasarlanmış mobilyaların kopya edilerek üretilmesine dayalı bir anlayıştan söz edilebilir.

Günümüzde Türk mobilyasının kendi kimliğini oluşturması gerekmektedir. Bu süreçte mobilya üreticilerinin kendi AR-GE’sini oluşturması önemlidir. Türk mobilya tasarımının dış ülkelere bağlı kalmadan gelişebilmesi için Türkiye’nin malzeme ve üretim teknolojilerini de geliştirmesi gerekmektedir. Türk mobilya tasarımının dünya ile rekabet etmesi için mobilya üreticilerinin kalite algısını değiştirmesi gerekmektedir.

Kalite tasarım, üretim, uygun fiyat, kurumsal kimlik değerlerinin tümünü içeren bir bütündür. Türk mobilya tasarımında yerel ve geleneksel değerler, evrensel bir dille yorumlanmalıdır. Türkiye’de mobilya üreticileri tasarımla rekabet etmek için fiyat unsurunu kullanmaktadır. Günümüzde doğru tanımlanmış malzeme ve üretim yöntemleri ile fiyat unsuru aşağıya çekilmektedir. Böylece ileride fiyat, tasarımın alternatifi olmayacaktır.

Türk mobilya sanayisi ve üretiminin gelişmesinde sivil örgütlenme önemlidir. Rekabet koşulları çerçevesinde ürün çeşitliliği yaratmak önemlidir. Son 15-20 yıllık süreçte ahşap mobilya endüstrisi küçük ve orta ölçekten büyük ölçekli bir yapıya geçme aşamasındadır. Bu süreçte mobilya endüstrisi bir takım sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Ancak, bu sorunların hiç birisi çözüme kavuşturulmayacak boyutta değildir. Çünkü mobilya endüstrisinde gelişen teknolojinin kullanımı her geçen gün artmakta, bilgisayar kontrollü üretim klasik yöntemlerin yerini almaktadır.

Bilgisayar destekli tasarım ve bilgisayar destekli üretim mobilya sektörünün gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Diğer taraftan sektörde, ürün tasarımına

gereken önem verilmemekte ve bu konuya yeterli bütçe ayrılmamaktadır. Mobilya tasarımcılarının yetiştirilmesine gereken ilginin gösterilmesi ve istihdamlarının sağlanması, sektörün gelişimi açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca sektörel açıdan kayıpların azaltılması, verimliliği etkileyen ve engelleyen faktörlerin iyileştirilmesi gereklidir.

Mobilya estetik yapısı gereği, modernize olan ve gelişen kentli nüfusun vazgeçemeyeceği bir eşya biçimi oluşturarak, aynı zamanda kaliteli ve modern tasarım içeren ürünleri ile de talep edilen bir mal denetimini kendi pazarı içinde oluşturmaktadır. Bu sektör gelişen teknoloji ve modern tasarım çalışmaları nedeni ile yeni alternatif imkan ve pazar gücü ile karşı karşıya kalmak zorundadır. Buna ilaveten ahşap mobilya sektöründe pazarlama anlayışının yeterince anlaşılmadığı, pazarlamanın daha çok satış olarak algılandığı ve üretime dönük bir yönetim anlayışının hakim olduğu görülmektedir. Bu nedenle, mobilya sektöründe verimlilik artırıcı teknikler yaygın ve etkin kullanılarak üretim planları ortaya koyulmalı; çevre değerlerine uyumlu, pazara entegre olan ve rekabet koşullarını yaratabilme bakımından pazara dönük bir pazarlama yönetimi anlayışının sağlanması gereklidir.

3.4.1. Mobilya Üretim Yöntemleri

Türkiye’de mobilyada üretiminde 1960’lı yıllarından itibaren artan iç piyasa talebini karşılayacak bir üretim gerçekleşmiştir. 1970’lerde orman ürünlerinin ihracatına teşvik kararnamesi yürürlüğe konmuş ve alınan olumlu sonuçlar ile ihracat başlamıştır. 1980’lere kadar geçen süreçte ihracat gelişmiş; fakat üretilen ürünlerde kalite ve işleme yetersizlikleri tespit edilmiştir. Özellikle 1980-1990 yılları arasında ihracat ve ithalatta dalgalanmalar söz konusu olmuştur. Mobilya sektöründe bu yıllarda ekonominin dışa açılması ithal ürünler, iletişim teknolojisinin hızla gelişmesi, uluslar arası işletmelerin global pazarlama politikaları iç pazara yansımış ve mobilyada ihracata yönelik pazarlama anlayışı gelişmiştir. 1990 yıllardan itibaren üreticiler yüksek üretim kapasitelerine ulaşmak ve kaliteli mobilyalar üretmek için en ileri makine ve üretim teknolojilerinin kullanılması için bilinçlenmişlerdir. Yüksek teknolojiye yatırım yapan üreticiler kısa vadede pazarı büyütüştür.

Mobilya sektörümüzün tüm orman ürünleri sanayisi içindeki payı % 25 olup, gerek diğer orman endüstri ürünlerini hammadde olarak kullanması, gerekse oluşturduğu

katma değer, işyeri sayısı ve istihdam etkisi ile son derece önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu sektör toplam ihracat içinde % 0,5 gibi düşük bir paya sahiptir. Bunun en büyük nedeni, mobilya üretiminin büyük bir kısmı organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren orta ölçekli atölyelerde yapılmasıdır. Son yıllarda görülen artışta ahşap mobilya sektöründeki tasarımdan teknolojik gelişmeye kadar oluşan süreçte ürün kalitesi ve kapasite kullanımının artması ile dış pazara ağırlık veren yönetici düşüncelerinin payı büyük olmuştur.

Türkiye için ahşap mobilya sanayisinin teknolojik kalite ve ürün çeşitliliği bakımından genişlemesi ise tamamen ihracat imkanına bağlıdır. 100 kadar ülkeye ihracat yapılmasına karşın ihracatın düşük kalmasına mobilya sektöründe faaliyet gösteren tesislerin boyutsal kriterlerine, sektörün iç piyasaya dönük yapılanması kadar modern üretim tezgahlarının kullanılmayışına, uygulanan üretim şekillerine ve maliyetlerin girdilere göre dağılımı ve rekabet gücüne göre farklılık taşımasına bağlı kaldığı göz önündedir. Finansman sorunları, dış pazarlar konusunda bilgi eksikliği ve talep yetersizliği ise ihracatta karşılaşılan diğer önemli sorunlardır. Ürün pazarlama sistemi çerçevesinde ve uluslararası tanıtım fuarlarında mobilya ürünleri alıcıya sunulmakta, gerekli katalog, model ve sistemlerle reklam çalışmaları yapılarak sonuçlar alınmaktadır.

Mobilya sektörünün kendi içinde gelişmesini ve kalite çıtasının yükselmesini sağlamıştır. İhracatta yakalanan bu yükseliş eğiliminin arttırılarak sürdürülmesi ve pazar payının arttırılması yoluyla sektörü paylaşan firmalarda ana hedef olarak ihracatta miktarının yıllar itibariyle artacağı beklenmektedir. Türkiye'nin tüm mobilya ürünleri içinde önemli bir yere sahip olan ahşap mobilya sektöründe belirlenen ihracat hedeflerini yakalaması, dünya ticareti içerisinde hakkettiği payı alabilmesi ve üretim kalitesini artırabilmesi için aşağıda belirtilen hususları dikkate alması gerekmektedir;

Üretim araçları ve yardımcı hizmetlerin üretim faaliyetlerini gerçekleştirmek için yapılan fiziksel düzenlemeler farklı bölümler arasındaki koordinasyonu kolaylaştırmalıdır. Yapılacak gruplamalara göre makinalarda parçalar iş akışı basitleştirilerek işlem sıralarına göre düzenlenmelidir. Mobilya sektöründe makinaların başlangıçta düzenlenmesi, çalışanların hareketlerinin en az düzeye indirilmesi iş akışının basitleştirilmesi açısından çok büyük önem arz etmektedir. 2- Mobilya imalinde farklı yapı ve çeşitlilikte ürünle çalışılmaktadır. Bu nedenle, ürünün

hiçbir fonksiyonu olmayan taşıma giderlerinin kaldırılması gerekmektedir. Ayrıca ürün özelliği, çeşidi ve miktarı mobilya fabrika düzenlemelerinde etkili olmaktadır.

Mobilya üretiminde gerek insandan ve gerekse üretim araçlarından, tam kapasite ile yararlanılması için birden fazla üretim aracında veya çalışma yerinde bir kişi veya grup faaliyeti olmalıdır. Mobilyaların üretim aşamasında belirli elemanlardan oluşan bir sistemle, uygulama planlarını hazırlamak ve mevcut alternatiflerin en uygunu seçilerek tek amaca yönelik olmayan, çok amaçlı karar verme sağlanmalıdır. Bir mamul üzerinde karar vermede zaman tasarrufunun sağlanması, imal eden tarafından kolayca anlaşılır olması, ürün modelinin süratle değiştirilebilir olması gerekir.

Mobilya sektöründe gerekli ve talebi olan ürünler gerekli zamanda gerekli miktar ve kalitede üretilirse maliyeti yükselen gereksiz stoklardan temizlenerek, envanter maliyeti düşecek, sermaye dönüş hızı yükselecek, piyasadaki talep değişimlerine hızla uyum sağlayacaktır. Kalite ve standart denetimlerinin yapılması ve üretilen mobilyaların dünya standartlarına ve ithalatçı ülkelerin özel isteklerine uygun olması sağlanmalıdır. Dünyada teknolojik gelişim büyük bir hızla devam ederken mobilya sektörü daha yoğun bir rekabet ortamına itilmektedir.

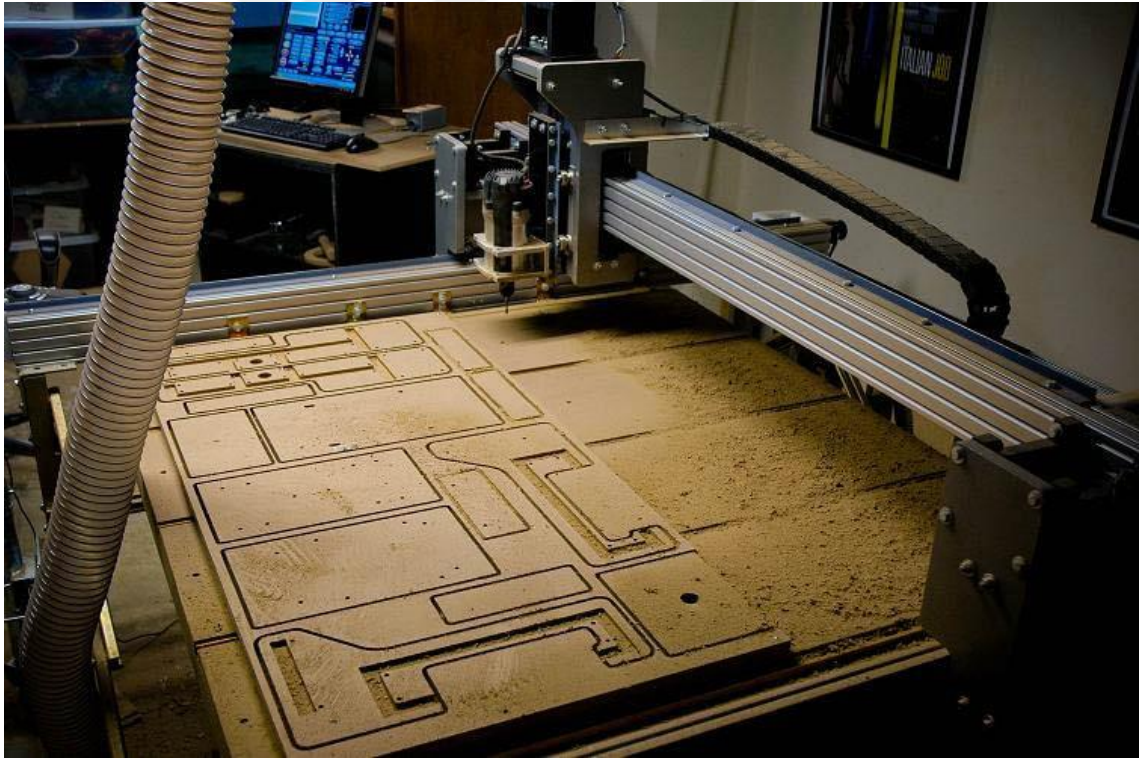
Mobilya sektöründe klasik üretim teknikleri ve yönetim anlayışına sahip işletmelerden vazgeçerek modern teknoloji ve tasarıma önem veren yeni arayışlara yönelmelidir. Mobilyada ürün tasarımı, dayanıklılık hesapları ve üretim aşamasındaki gerekli faaliyetleri işletme amaçlarına en uygun olacak şekilde bilgisayar desteği ile gerçekleştirilmelidir. Firmaların iç pazara dönük yapılanması değiştirilmeli, bilgisayar kontrollü üretimin sağlanması ve dış pazar konusundaki bilgi sıkıntısı çözümlenmelidir.

Tesislerdeki atıl kapasitenin, teknoloji kurallarına ve standartlara uygun yüksek kalite unsurlarına dikkat edilerek üretime aktarılması yönündeki çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Mobilya sektöründe esneklik ve otomasyon uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Esneklik ile ürün talebindeki değişikliklere kolayca uyum sağlanırken, otomasyon ile çoğul üretim ve düşük maliyet elde edilmektedir. İşletmeler yeniliğe açık olarak klasik yöntem ve üretim anlayışını değiştirerek tüketici isteklerine göre yönlendirme yapmalıdır. Mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların bir araya gelerek dış ticaret faaliyetlerinde etkin bir güç birliği oluşturmak

amacı ile sektörel dış ticaret şirketlerinin kurulmasında yarar vardır. Bu şirketler vasıtası ile sürekliliği sağlamak için mobilyaların kalite ve standart denetimlerinin yapılması ve üretilen mobilyaların dünya standartlarına getirilmesi gerekir.

3.4.2. Türkiye'de Uygulanan Bilgisayar Destekli Mobilya Üretim Yöntemleri

İşletmenin tanım olarak talep üreten bünyesinde mali, teknik ve hukuki detaylar barındıran üretim birimidir. Bu birimlerin kar sağlama amacıyla, tüketici taleplerine göre, tüketici/kullanıcı eksenli malzeme üretebilmeleri için, bir üretim akış şeması oluşturmaları gerekir. Bu akış şeması malzeme üretimi esnasında gerçekleşecek olan fiili durumları organize eder. Amaç burada talebe en doğru şekilde ve en doğru sürede cevap vermektir.

Şekil 3.6: CNC Kesim Yöntemleri

Kaynak:<http://www.cnccookbook.com/img/CNCRouters/joes%20cnc%20nestedparts-2.jpg>

Şekil 3.7: CNC Kesim Yöntemleri

Kaynak: <https://s3-ap-southeast-2.amazonaws.com/machines4u-mag/wp-content/uploads/2017/02/09161228/innovation-squared-creation-station-cnc-machine-designboom-01.jpg>

Şekil 3.8: CNC Kesim Yöntemleri

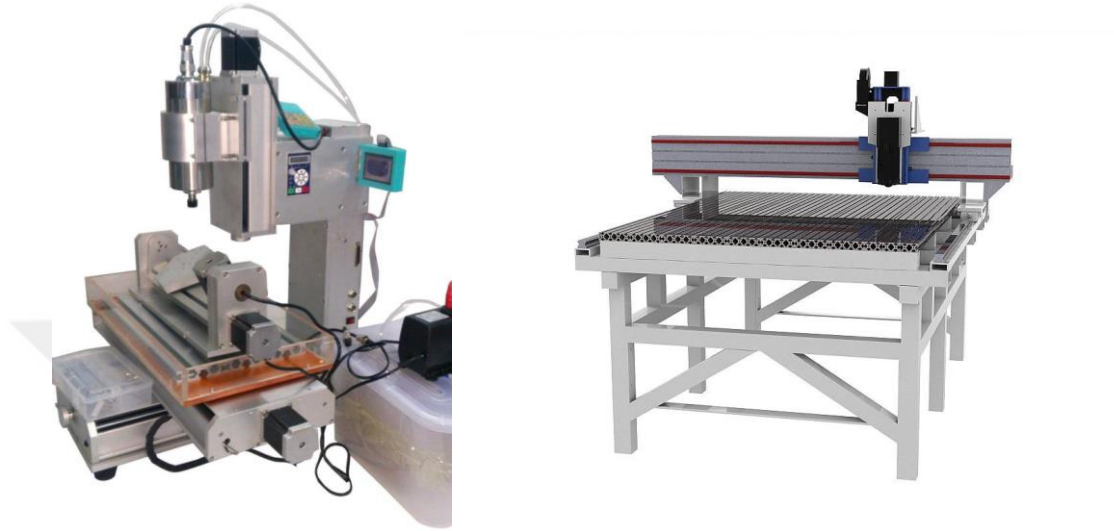
Kaynak: <http://www.grunblau.com/Brian/Assets/CNC/CNCpatterns.jpg>

Bir işletme üretim planlaması yaparken, birinci aşamada iş tanımlamaları ayrıntılı olarak belirlenir. Bu aşamadan sonra üretilmesi planlanan ve teknik personel tarafından tasarlanmış malzemeler üretilmek için makine durumu personel sayısı ürünü oluşturan diğer parçalar montaj aşaması makine parkı göz önünde bulundurularak üretime geçilir. Bunların tamamı bir organizasyon içerisinde gerçekleşir. Bu organizasyonlar kurulurken önceleri postayla, faksla veya yüz yüze gerçekleşen satın alma satış veya diğer faaliyetlere yönelik görüşmeler artık işletme içi, işletme yan kuruluşları, işletmeler arası, ulusal veya uluslararası çapta bilgisayar teknolojileri destekli ağlarla yapılmaktadır. İletişim açısından bu global çevreye uyumun yanında, işletmenin pazarlama, üretim destek ve üretim faaliyetlerinde yine hızlı iletişim ve minimum zaman kullanımını esas alarak bu faaliyetleri gerçekleştirilmesine yardımcı olan bilgisayar destekleri de mevcuttur.

Talep eden merkezli malzeme üretilmesinden dolayı, işletme organizasyonunun ilk basamağını pazar araştırması oluşturur. Pazar araştırmasına yardımcı olmak ve satış stratejilerini belirlemek amacıyla Bilgisayar Destekli Pazarlama Araştırması (CAMR) geliştirilmiştir. Pazar araştırmasından sonra elde edilen verileri kullanarak üretilecek malzemenin teknik tasarım kriterlerini oluşturmak için de kriter oluşturmada yardımcı olabilecek bir yazılım olan Bilgisayar Destekli Mühendislik(CAE) programı hazırlanmıştır.

Mobilyaların teknik tasarımında ve üretim sonucu oluşacak malzemenin teknik resimlerinin çizilmesinde yardımcı olacak program Bilgisayar Destekli Tasarım(CAD), hangi ham maddeler çeşitli işlemlerden sonra hangi malzemeyi ortaya çıkaracağı ve işlem süreçlerinin belirlenmesi için Bilgisayar Destekli Sürecin Planlama (CAPP) yazılımı, malzeme üretim akış şeması ve bunun denetiminde yardım olacak yazılım Bilgisayar Destekli Üretim planlama ve Denetim (CAPPD), ham madde işlenmeden önce makinelerde yapılacak hazırlıklar ve bu makinelerde parçaların işlenmesi amacıyla Sayısal Denetim (NC), Doğrudan Sayısal Denetim (DNC), ve Bilgisayarlı Sayısal Denetim (CNC) yazılımları, işlemde geçecek maddelerin depo yerinden alınıp makinelere yerleştirilmesi ve işlemde geçen maddelerin makineden alınıp tekrar depo yerine konulması işleri için robot kullanımı (ROBOTICS) yazılımı, farklı işlemlerden geçerek birleşim yerine gelen işlenmiş ara ürünlerin birleşmesinde Bilgisayar Destekli Montaj (CAA) desteği, işletme içi madde

ve ürün sirkülasyonunun denetiminde Bilgisayar Destekli Taşıma ve Depolama(CAH) yazılımı, ham maddelerin, işlem ve son ürünle alakalı kalite bakımından kontrolü için İstatiksel Kalite Kontrol (SQC) ve (CAQC) yazılımlarından destek alınmaktadır.

Şekil 3.9: Bilgisayar Destekli CNC Makinesi

Kaynak: [http://i.ebayimg.com/00/s/MTYwMFgxMTg3/z/xe4AAOSwmrIUyCNu/\\$_3.JPG?set_id=2](http://i.ebayimg.com/00/s/MTYwMFgxMTg3/z/xe4AAOSwmrIUyCNu/$_3.JPG?set_id=2)

Kaynak: <http://www.servo.gr/foto/cnc%201000%20x%201500%20-%20daskalos.JPG>

Şekil 3.10: Bilgisayar Destekli CNC Makinesi

Kaynak: <http://www.trendingtop5.com/wp-content/uploads/2015/11/What-is-cnc-machine-960x580.jpg>

İleri teknolojiler, bilgisayar destekli tasarım (CAD), CAD-CAM entegrasyonu ve CNC makinelerin geleneksel makinelerle karşılaştırılması konularında ağaç işleri/ mobilya sektörüne dayalı olarak bilgisayar destek yazılımlarının faydalarını göz önüne seren çok miktarda araştırma vardır. Bu araştırmalarda mobilya sanayinde faydalanılan destek yazılımları ayrıntılı şekilde açıklanmış, faydaları anlatılmış ve kullanım için belirleme özellikleri verilmiştir.

Kaynak: <https://i.ytimg.com/vi/TSTThLM8s8o/maxresdefault.jpg>

Talep eden merkezli işletme görüşü ve bilişim teknolojileri ile destek yazılımlarından faydalanılarak işletmelerin, yeniden bir yapı oluşturmayı göze alması gerekmektedir. Oluşturulan bu yapı ile beraber, faaliyet bünyesinde organizasyonel yapının yanı sıra teknik tasarım, pazarlama, insan kaynakları, üretim ve üretim yöntemlerinde kullanılan teknolojilerde farklılıklar oluşmaktadır. Böylelikle bilişsel teknolojilerin kullanılmasıyla elde edilen süre kazanımları ve bu kazanımları maddi geri dönüşleri, emek ve yoğunluk grafiğinde olumlu düşüşlerin yaşandığı söylenilebilir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde yeni kurulan devletin gelişebilmesi için her alanda modernleşme hareketleri desteklenmiştir. Modern mobilya kullanımına ilişkin örnekler dönemin dergilerinde yer alarak toplum geneline yaygınlaştırılmıştır. Modernist düşüncenin yaygınlaşmasında dönemin eğitim kurumlarının da etkisi görülmüştür. Türkiye’de 1940’ların ortalarına kadar mobilya üretimindeki gayrimüslim ustaların etkisiyle yapılan tasarımlar batıdaki örneklerin kopyası olmuştur. 1940’ların ortalarından itibaren Utarit İzgi, Nezih Eldem gibi Türk mimarların mobilya tasarımları görülmüştür. Dönemin eğitim kurumlarında yurt dışından gelen hocalardan eğitim alarak mezun olan Utarit İzgi, Nezih Eldem gibi Türk mimarların projelerinde modern mobilya kullanımları görülmektedir. Fakat bu mobilyaların büyük çoğunluğu batıdaki benzerleri örnek alınarak üretilmiştir. Bu çalışmada, mobilya tasarım kriterleri ve üretim yöntemleri üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

Medeniyetler ile birlikte sürekli gelişen mobilya tasarımları farklı dönemlerde farklı tasarımlar ile üretimi yapılmıştır. Medeniyetler geliştikçe ihtiyaç duyulan mobilya sistemleri de gelişmiştir. Hep daha fazlası mantığıyla insanların hayal edebildiği kadarına cevap vermektedir ve mobilyanın sonu yoktur. Gelişimini sürekli devam ettirir. Mobilyalar, insan yaşamında büyük bir öneme sahiptir. Çünkü günümüzde evler, ofisler, restoranlar, hastaneler, alış-veriş merkezleri, vb. gibi birçok alanda sıkça kullanılan bir malzemedir.

Mobilya artık sıradan tasarımların (genel) aksine artık günümüzde neredeyse kişilere özel tasarımlar haline gelmiştir. İnsanların gittikleri yerlerde rahat, huzurlu ve kendilerine has mobilya beklentileri artmıştır. Bunun nedeni ise her insan kendini özel hissetmek istemektedir. Kişiyeye özel mobilya lüks olmaktan yavaş yavaş çıkmaya başlamıştır. 1960’lı yıllarda Türkiye’de de önemli toplumsal gelişmeler yaşanmıştır. Dünya’da etkili olan işçi ve öğrenci hareketleri Türkiye’yi de etkilemiştir. Bunun

yanında ülkede bu yıllarda sinema, tiyatro gibi kültürel etkinlikler yaygınlaşmıştır. Fakat bu yıllarda Türkiye’de yaşanan toplumsal gelişmelerin tasarım ortamına etkileri dünyadaki etkiler kadar geniş olmamıştır.

Türkiye’de tasarım ortamının çok yeni olmasıyla ve toplumda tasarım bilincinin oluşmamasıyla açıklanabilir. 1960’lı yıllarda Akademi mezunu genç tasarımcıların girişimleri görülmüştür. Akademi mezunu Yıldırım Kocacıklıoğlu ve Turhan Uncuoğlu’nun kurduğu İnterno ile Azmi ve Bediz Koz’un kurduğu MPD (mobilya proje dekorasyon) tasarım ofisleri 1960’lı yıllarda Türkiye’de Modern mobilyanın gelişimine katkı sağlamıştır. Yapılan araştırmada bu genç tasarımcıların, Akademide aldıkları modern tasarım eğitiminin yanında, Türkiye’de sınırlı sayıda ulaşılabilen Avrupa kaynaklı dergilerin etkisiyle tasarladıkları mobilyaların, genellikle “Amerikan, İtalyan ve İskandinav modern” tarzına yakın olduğu görülmektedir.

1960’larda Türkiye’de mobilya tasarımını etkileyen bir diğer akım da “Danimarka Ahşap Stili” olmuştur. 1970’lerde dünya, artan üretim koşullarının da tetiklediği çevre kirliliğine karşı bir bilinç oluşturmuştur. Bunun sonucunda çevreye duyarlı malzemelerle tasarlanan mobilyalar görülmüştür. 1960’lı yılların Gençlik hareketlerinin de etkisiyle gençlerin önemli bir Pazar oluşturması sonucunda bu pazara yönelik kolay elde edilen ama modern olan High- Tech mobilya tarzı doğmuştur.

Türkiye’de 1970’li yıllar küçük atölyelerden sanayi boyutunda üretime geçilen yıllar olmuştur. Köyden kente göç, yeni apartman konutları yaygınlaşırken mobilyaya gereksinim artmıştır. Tasarım bilincine sahip olmayan kullanıcı, kentleşme çabası içerisinde, mobilyayı bir statü sembolü olarak görmüştür. Bunun sonucunda talep edilen mobilyalar oymalı kakmalı, gösterişli süslerin kullanıldığı klasik tarzda mobilyalar olmuştur. Türk mobilya sanayisi sadece iç pazara yönelik ürünlerin üretimine önem verirken dünyadaki gelişmelerden uzaklaşmıştır.

Yılmaz Zenger, Aziz Sarıyer, Faruk Malhan ve Adnan Serbest profesyonel olarak tasarıma başladıkları bu yıllarda, kendi atölyelerinde sınırlı olanaklarla modern mobilya tasarımları yapmaya başlamışlardır. 1980’li yıllarda gelişen ulaşım ve iletişim teknolojileri sonucunda tüm dünyada küreselleşmenin etkileri artmıştır. Bu etkilerin sonucunda Türkiye bu yıllarda dışa açılma süreci içerisine girmiştir. Ülkeye giren yabancı sermayenin artışı, Türk kullanıcısı için çeşitlilik oluştururken, Türk

sanayicileri için rekabet ortamını doğurmuştur. Bu rekabet ortamı Türkiye'deki üreticilerin dünya standartlarında ürünler üretmesini zorunlu kılmıştır. Bu dışa açılım süreci içerisinde Türk tasarımcıları önceki yıllara göre dünyadaki gelişmeleri daha yakından takip etme imkanı yakalamıştır.

Sürdürülebilir tasarım, yeni malzeme ve bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler mobilya tasarımını etkileyen başlıca etmenler arasında gösterilebilir. Bu yıllardan günümüze kadar geçen süreçte mobilya, kitlelerin peşinden koşarak benimsediği sanat ve tasarım hareketleri yerine, dönemin önde gelen tasarımcılarının markalaşan isimlerinin etkisi altındadır. Bu süreç tez çalışması kapsamında bireysel yaklaşımlar olarak belirtilmiştir. 1990'lardan günümüze kadar olan süreçte Türkiye, dünyadaki gelişmeleri daha yakından takip etmektedir. Bu durumun başlıca nedenleri arasında 1990'lardan itibaren sanat ve tasarım eğitiminin ülke geneline yaygınlaşması, geçmişe göre belirli bir tasarım bilincinin oluşması, tasarımcıların dünya ile iletişim olanaklarının kolaylaşmasıyla yurt dışı fuarlara katılması gösterilebilir.

Tasarlanan mobilyalar toplumun küçük bir kesimi tarafından ilgi görmüştür. Belirli bir tasarım bilinci oluşmayan Türkiye'nin aynı zamanda dünyaya kapalı yapısı sonucunda dönemin tasarımcıları da dünyadaki gelişmeleri sınırlı ölçülerde takip edebilmişlerdir. Bunun sonucunda bu yıllarda tasarlanan mobilyalarda genel olarak modern çizgiler, özellikle "Amerikan, İtalyan ve İskandinav modern tasarımı" etkilerinin devam ettiği söylenebilir.

1980'lerde dünyada mobilya tasarımında kitlesel üretimin tek düzeliğine, Modernizmin standart kalıplarına tepkilerin başladığı görülmektedir. Bu tepkilerin etkisiyle bazı tasarımcılar geleneksel üretim teknikleri ve geleneksel malzeme kullanımını desteklerken, bazıları da ilk olarak mimarlık alanında görülen "Post Modern Tasarım" etkisinde mobilyalar tasarlamıştır.

Günümüz teknolojisi sayesinde her insan kendine özgü tasarımlar yapabilir hale gelmiştir. Yapılan tasarımların üretimi de hızlı bir şekilde yapılabilmektedir.

Mobilya'daki tasarımların üretimde yaşadığı sıkıntılar eski zamanlardaki gibi güç problem olmaktan çıkmış haldedir. Çünkü artık CNC makineler diye adlandırılan programla çalışan istediğimiz şekli ağaç malzemeye verebildiğimiz makinelerdir.

CNC makineler neredeyse hiç hata yapmadan tasarımı bilgisayar ortamına aktardıktan sonra otomatik olarak malzememizi uygun hale getiren ve bu şekilde istediğimiz şekil ebat vs. mobilya üretmemize olanak sağlayan makinelerle birlikte otomasyon sistemi sayesinde seri üretimi artırabildiğimiz bir teknolojiye sahibiz.

Sonuç olarak günümüzde tasarlanan mobilyalar üretimde kolaylıkla yapılabilmekte olup, hem zamandan hem de maliyet açısından bize kolaylıklar sağlamaktadır. Tasarım hazırlarken bir çok kriter vardır. Bunları geçmişten günümüze edindiğimiz bilgi ve tecrübeler sayesinde en iyi tasarımı yapmak için kullanırız. Tasarım üretilebildiği takdirde anlam kazanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Conoğlu, S.; Türkiye’de Modern Mobilya Tasarımının Gelişimi: Öncü Mobilya Tasarımcılar Üzerine Bir Analiz Yüksek Lisans Tezi, İçmimarlık Anasanat Dalı Danışman: Yrd. Doç. Füsün Curaoğlu Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Mart 2012
- Kurtoğlu, A., 2001. Günümüzde Türkiye ve Dünyada Mobilya Endüstrisi ve Dış Ticareti, Mobilya ve Dekorasyon Dergisi, Sayı 45, İstanbul.
- Kurtoğlu, A., Koç, H., Aksu, B., 1997. Türkiye Ahşap Mobilya Endüstrisinin Dış Ticaret Analizi, Ulusal Mobilya Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara. 6-Öncer, M., 1991. Orman Ürünleri Sanayinde Üretim Planlaması ve Kontrolü, MPM Yayınları 493, Ankara
- Tazegül, M., (2005), Modernleşme Sürecinde Türkiye, Babil Yay., İstanbul.
- Çelik, Z., (1998), 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti: Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 101-109.
- Deren, S., (2004), “Modernleşme Ve Batıcılık”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, İletişim Yay., Cilt: 11, İstanbul. Duben, A., (2002), Kent, Aile, Tarih, İletişim Yay., İstanbul.
- Altın, Selma. “Mobilya Sektörünün Odak Noktası; Tasarım”, Evdeyiz Ev Dekorasyon veTasarım Dergisi, 16: 46-58, 2011
- Alyanak, Şermin. “Eero Saarinen: Geleceği Biçimlendirmek”, Arredamento Mimarlık Dergisi,197: 48-55, 2006.
- Arslan, Sevinç. “Tasarım Yaşamı Biçimlendirmektir.”, Evdeyiz Ev Dekorasyon ve Tasarım Dergisi, 8: 44-51, 2009
- Ayyıldız, Dilek. “Türk Tasarım Tarihinde Bir Parantez: İlhan Koman ve Metal Mobilyalar”,Türkiye’de Tasarımı Tartışmak 3. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı. İstanbul: 19-22 Haziran 2006.
- Bedük, Didem. “Bilgi İletişim Çağı ve İç Mekan Tasarımı” Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, 2003
- Beyazıt, Nigan. “Tasarımı Keşfetme Tasarım Araştırmalarının Kırk Yılı”, İtü Dergisi/A Mimarlık,Planlama, Tasarım, 1:3-15, 2004.

- Bozdoğan, Sibel. **Modernizm ve Ulusun İnşası**. Birinci basım. İstanbul: Metis Yayınları, 2002.
- Burdurlu, Erol ve Baykan, İbrahim. “Dar Hacimli Konutlar İçin Mobilya Tasarımı” *Journal Of Qafqaz*, 8: 215-224, 2001.
- Cansever, Meltem. “Yılmaz Zenger” *İcon Dergisi*, 7: 58-63, 2007.
- Conran, Terence ve Fraser, Max. **Designers On Design**. New York: harper collings Publisher, 2004
- Crochet, Trenea. **Designer’s Guide To Furniture Styles**. New Jersey: Prentice Hall, 1999
- Çalışkan, İrfan. “Globalleşme Sürecindeki Dünyada, Türkiye Mobilya Tasarım Anlayışındaki Değişmeler.” Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Endüstri Ürünleri Tasarımı Anasanat Dalı. 2005.
- Çitci, Erol. “Görsel Kültür Elemanı Olarak 20.yy’da Afişin Toplumsal Süreçlere Etkisi” Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı. 2009
- Demirarslan, Deniz ve Aytöre, Osman. “Türkiye’de Oturma Mobilyası: Batılılaşma ve Değişim” *Arredamento Mimarlık Dergisi*, 11: 119-123, 2005.
- Dormer, Peter. **Design Since 1945**. London: Themes And Hudson, 1995.
- Durmuş, Serpil. “Türkiye’de Modern Mobilyanın Gelişimi.” Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İçmimarlık Anasanat Dalı, 2005.
- Design Museum. **Fifty Chair That Changed The World**. London: Conran, 2009.
- Ertürk, Zafer Ve Sevinç. “Sağlıklı Çevrenin Tasarımında Ergonomik Faktörler” İstanbul Teknik Üniversitesi, Milli Produktivite Merkezi, 1. Ulusal Ergonomi Kongresi. Ankara; Milli Produktivite Merkezi Yayınları, 1988.
- Faroqhi, Suraiya. **Osmanlı Kültürü ve Gündelik yaşam: Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla**. İkinci basım. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 1998
- Fiell, Charlotte and Peter. **Modern Furniture Classics since 1945**. London: Thames and Hudson, 1991.
- **1000 Chairs**. Köln: Taschen, 1997
- Gandy, C., Zimmermann-Stidham, Susan. **Contemporary Classics; Furniture Of The Masters**. New York: Watson-Guption Publications, 1990.

- Garner, Philippe. **Twentieth Century Furniture**. Oxford: Phaidon Pres Limited, 1980
- Hinchman, Mark. **History Of Furniture A Global View**. New York: Fairchild Boks, 2009
- İrez, Feryal. **19.Yüzyıl Osmanlı Saray Mobilyası**. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1988.
- Joy, Edward. **Furniture**. London: Netional Magazine Co Ltd, 1972
- Kapucu, Benan. “Faruk Malhan”, İcon Dergisi 04: 67-71, 2007.
- Karakuş, Gökhan. “Kare Metal”, İcon Dergisi 12: 108-111, 2007.
- Karakuş, Gökhan. “Erken Modernistler”, İcon Dergisi 10: 120-123, 2007.
- Karakuş, Gökhan. “Türk Tasarımının İki Mihenk Taşı Sarıyer ve Malhan”, İcon Dergisi 14: 106-109, 2008.
- Küçükerman, Önder. “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye’ye Mobilya tasarımının değişimi”, Tombak Dergisi 23: 3-10, 1998.
- Küçükerman, Önder. “Metal-Heykel Mobilyalar”, Art Decor Dergisi 32: 138-142, 1995.
- Küçükerman, Önder. **Sanayi ve Tasarım Yarışında Bir İmparatorluk İki Saray Topkapı ve Dolmabahçe**. İkinci Basım. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010.
- Lucie-Smith, Edward. **Furniture: A Concise History**. Updated edition. London: Thames and Hudson, 1995.
- Miller, Judith. **Furniture World Styles From Classical To Cıntemporary**. London: Dorling Kindersley Limited, 2005.
- Mortaş, Abidin ve Sayar, Zeki. “Güzel San’atlar Akademisi Yıllık Talebe Sergisi”, Arkitekt Aylık Yapı Sanatı, Şehircilik ve Dekoratif Sanatlar Dergisi, Beşinci Yıl, 1935.
- Mortaş, Abidin ve Sayar, Zeki. “Maçka’da Prof. A. A. Evi”, Arkitekt Aylık Yapı Sanatı, Şehircilik ve Dekoratif Sanatlar Dergisi, Sekizincii Yıl, 1938.
- Oksay, Alev. “Türk Mobilya Sektöründe Ikea: Tasarım Ve Kişiselleştirme İle İlgili Etkenler Üzerine Bir Araştırma.” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,2008

- Payne, Christopher. **Concise Encyclopedia Of Furniture**. London: Conran Octopus Limited, 1995.
- Postell, Jim. **Furniture Design**. New jersey: John Wiley & Sons Inc, 2007.
- Riley, Noel. **World Furniture**. New Jersey; Chartwell Boks Inc, 1989.
- Sambach,K., Leuthauser G. And Gössel P. **Twentieth Century Furniture Design**. Köln: Taschen,1991
- Sönmez, Nemci. “ Gesamtkunstwerk Ve Çağdaş Türk Sanatı Üzerine Notlar” Sanat Dünyamız Dergisi, 121: 20-24, 2011.
- Sönmez, Tuğba. “Heykel Ve İşlev: Günümüz Türk Heykel Sanatı Ürünleri İçinde Yer Alan ve İşlevsel Niteliği Olan Heykeller.” Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı, 2006
- Sözen, Metin ve Erzurum, Cengiz. **Anadolu’da Ev ve İnsan**. İstanbul: Emlak Bankası, 1992.
- Stimpson, Miriam. **Modern Furniture classics**. London: The Arhitectural Press.1997.
- Selim, Rüçhan Akcan. “Yılmaz Zenger: Katı Ergonomi Zararlıdır.”, İçmimar: İçmimari, Tasarım ve Yaşam Kültürü Dergisi, 56-61, Nisan/Mayıs: 2010
- Şen, Meltem. “1900-2000 Yılları Arasındaki Değişim Sürecinde Yerel Mobilya Sanayisinin Gelişimi” İstanbul Teknik Üniversitesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, 3. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı, İstanbul, 2006
- Sparke, Penny. **Furniture Twentieth Century Design**. New York: E.P. Dutton, 1986
- Tigerman, Bobbye. “ I Am Not a Decorator : Florence Knoll, the Knoll Planning Unit and the Making of the Modern Office” Journal of Design History, 20: 61-74, 2007.
- Topçuoğlu, Nazif. “Faruk Malhan: Ürüne, Onu Üretene Ve Tüketene Şekil Veriyoruz” Arredamento Dekorasyon Dergisi, 04:33-36, 1989
- Trupia, Angelina Zeynep. “İtalyan Mimar- Tasarımcılar : Sotsass Ve Magistretti’nin Mobilya Tasarımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Ürünleri Tasarımı Anabilim Dalı, 2006
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. **Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri**. Birinci Basım. Ankara: 2002

- Usal, Selhan. “Mobilya Tasarımda Metalin Yeri” Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, 2004
- Williams, Gareth. **The furniture machine furniture since 1990**. London: V&A Publication.2006.
- Yapp, Nick. **1950’ler: Fotoğraflarla 20. Yüzyılın Sosyal Tarihi**. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005.
- Yapp, Nick. **1970’ler: Fotoğraflarla 20. Yüzyılın Sosyal Tarihi**. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005
- Yapp, Nick. **1980’ler: Fotoğraflarla 20. Yüzyılın Sosyal Tarihi**. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005
- Yates, Simon. **An Encyclopedia Of Chairs**. New York: Quantum Boks, 1996
- Yavuz, Hülya. “Pop Art Döneminin İncelenmesi Ve Pop Art Döneminin Günümüz Mobilya Tasarımına Etkileri”. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, 2007
- Yılmaz, Adem. **Dünden Bugüne Mobilya Tasarımı Ve Teknolojisi**. İstanbul: Scala,2005.
- Yusuf, Cem. “Bir Mobilya Ustasının Ardından” Tasarım Dergisi, 22: 108-109, 1992 “68 Kuşağı: Yaşamda, Sanatta, Tasarımda, Mimarlıkta” Arredamento Mimarlık Dergisi 193: 86- 101, 2006
- Hasol, D., 1990. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. Yem Yayınevi, İstanbul, Sf:184.
- Küçükerman, Ö., 2007. Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. Euromat Entegre Matbaacılık İstanbul, Sf: 32, 66, 104, 113, 123, 144, 171, 128, 133, 164, 166.
- Karpuz, H., 1984. Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları Başbakanlık Basımevi, Ankara, Sf:11, 13.
- Kahraman, B., 1997. Geleneksel Türk Odasında Ahşap İç Mimari Elemanları. Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Sf:2, 5, 72, 75, 128.
- Kuban, D., 1976. Sanat Tarihimizin Sorunları. Çağdaş Yayınları, İstanbul, Sf:192.
- Ünsal, B., 1949. Mimarlık Tarihi I. Teknik Okul Yayınları, İstanbul, Sf:13.

- Bekişoğlu, Ü., 2002. Safranbolu Yörük Köyü Tarihi Çevresinin Peyzaj Planlaması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Sf:92.
- Üst, Selin., 2015, Sanat ve Tasarım Dergisi, “Konutlarda İç Mekan İle Mobilya Etkileşimi Bağlamında Mobilyaya Dair Özelliklerin İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi Ankara
- ÖZKER, S., Yrd. Doç., Doğuş Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü/ www.mobilyadergisi.com
- Kültürlerarası Etkileşim ve İletişim Bağlamında Estetik Üretim Olarak Bauhaus Mobilya Tasarımlarının Günümüz Mobilya Tasarımlarına Yansıması. Yrd. Doç. Dr. Tarık YAZAR, Hikmet ÖZTÜRK 2016 JIA, Winter 2016 Cilt/Volume: 1-Sayı/Issue:1

Turnitin Orijinallik Raporu

1950'LERDEN İTİBAREN TÜRKİYE'DE MOBİLYA TASARIMININ GELİŞİMİ VE TÜRK
TASARIMCILARIN İNCELENMESİ Fatma Şeyma Işık tarafından

TEZ (tez2017) den

- 12-Haz-2017 00:15 EEST' de işleme konu
- NUMARA: 824049437
- Kelime Sayısı: 17306

Benzerlik Endeksi

%27

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources:

%25

Yayınlr:

%6

Öğrenci Ödevleri:

%8

kaynaklar:

- 1 6% match (10-Nis-2016 tarihli internet)
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/barofd/article/download/5000057129/5000054340>
- 2 5% match (23-Kas-2016 tarihli internet)
<http://www.gncatsap.com/sektorel-makale-turkiyede-mobilya-tasarimi-ve-sektorun-durumu-ile-ilgili-blr-calisma/>
- 3 2% match (11-May-2016 tarihli internet)
http://sanatvetasarim.gazi.edu.tr/web/makaleler/STD_sayi15.pdf
- 4 1% match (02-May-2013 tarihli internet)
http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_SBD/arsiv/2012_1/nermin_celik.pdf
- 5 1% match (02-Nis-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Kadir Has University on 2015-04-02](#)
- 6 1% match (28-Kas-2016 tarihli internet)
<http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/K%C3%9CLT%C3%9CREL-DE%C4%9E%C4%B0%C5%9E%C4%B0M-GEL%C4%B0%C5%9E%C4%B0M-VE-HAREKETL%C4%B0L%C4%B0K-1-C%C4%B0LT.pdf>
- 7 1% match (12-Tem-2015 tarihli internet)
<http://fbetezbankasi.gazi.edu.tr/pdf-indir/22155783>
- 8 1% match (23-Haz-2011 tarihli internet)
<http://armanarendu.com.tr/arsiv/2011/03/23-haziran-2011-tarihli-internet>
- 9 1% match (19-Tem-2015 tarihli internet)
http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ffiu/article/download/5000016492/pdf_23
- 10 1% match (14-Ağu-2013 tarihli internet)
<http://www.sesliturkiye.com/archive/1-70704.html>
- 11 1% match (02-Haz-2015 tarihli internet)
<http://jestech.karabuk.edu.tr/arsiv/1302-0056/2002/Cilt%285%29/Savi%281-2%29/9-20.pdf>
- 12 1% match (13-Oca-2015 tarihli internet)
http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/64_mobilyaraporu.pdf?0&tag1=BB8C88FF1F45540791B1CF791D4B37FCF76667B8&crefer=A7E89C9D3F62D0C4446800564F0B4643A7360641E8EC07C
- 13 1% match (05-Şub-2017 tarihli internet)
http://openaccess.dogus.edu.tr/bitstream/handle/11376/2818/dayy%c4%b1d%c4%b1z_2006.pdf?isAllowed=y&sequence=1
- 14 1% match (14-Haz-2015 tarihli internet)
<http://www.dieweltderuerken.org/index.php/ZFWT/article/viewFile/20/goker>